

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMLINGER

TIL

TRYDE-SLÆGTENS HISTORIE

ANDEN DEL

VED

FREDERIK VILHELM TRYDE

1937

NYT NORDISK FORLAG · ARNOLD BUSCK

SAMLINGER
TIL
TRYDE-SLÆGTENS HISTORIE

SAMLINGER
TIL
TRYDE-SLÆGTENS HISTORIE

ANDEN DEL

VED
FREDERIK VILHELM TRYDE

1937

NYT NORDISK FORLAG · ARNOLD BUSCK

FORORD

For at indfri et gammelt Løfte til afdøde Overlærer Eggert Christoffer Tryde udgiver jeg herved 2. Del af „Samlinger til Tryde-Slægts Historie“, ordnet efter samme Princip som den af ham udgivne 1. Del, dog med en enkelt Afvigelse. I 1. Del er nemlig Frederik Vilhelm Tryde og hans Hustru Franzine Hulevad kun ganske kort omtalt, og jeg har derfor fundet det naturligt at begynde 2. Del med en mere udførlig Skildring af disse, mine Bedsteforældre, støttet paa Meddelelserne i F. A. Trydes „Familie Album“, et meget omhyggeligt og interessant Værk, gennemillustreret med hans egenhændige Tegninger, men desværre kun foreliggende utrykt, for Tiden i min Besiddelse.

Ved denne 2. Del er Slægts Historie ført frem til den Generation, som jeg tilhører. En stor Del af Stoffet er taget direkte fra ovennævnte Eggert Trydes efterladte Papirer, som han overlod mig til fri Afbenyttelse, saaledes bl. a. alt om Fusingø Grenen. Desuden har forskellige andre givet vægtige Bidrag, som her anføres med Kildeangivelse. Hvad jeg selv har skrevet, er af mindre Omfang og bygger endda ofte paa foranvænte „Familie Album“. Ved hver enkelt af de skildrede Personer er der henvist til den af mig i 1933 udsendte 2. Udgave af „Stamtavle over Familien Tryde“, saaledes at St. Nr. betyder Stamtavle Nummer.

Til alle, der med skriftlige eller mundtlige Bidrag har hjulpet til, at denne Samling kunde blive fyldig og paalidelig, bringer jeg herved min hjerteligste Tak.

Hørsholm, December 1937.

F. V. TRYDE

(St. Nr. B₁₁, VII)

FREDERIK VILHELM TRYDE

Frederik Vilhelm Tryde fødtes i Gimlinge Præstegaard 11. December 1795 som det syvende af Præsten Just Adam Trydes og Cidsel Schonnings 10 Børn. (Hun havde desuden 2 Børn af første Ægteskab). I det børnerige Hjem maatte han deltage i Avlsbruget, indtil der blev Tale om at anbringe ham i en Livsstilling. Han begyndte vistnok som Elev paa Holsteinborg Gods-kontor og tog saa nogle Aar efter til København for at læse til dansk juridisk Eksamen. Den Gang havde Regensianerne Lov til at have en boende hos sig som „Gris“, som det kaldtes, og paa denne Maade boede han paa Regensen hos sin ældre Broder Claus Schonning Tryde, der studerede Theologi. Efter endt Eksamen kom han tilbage til Holsteinborg, hvor hans Stilling efterhaanden voksede i Omraade, Indtægt og Anseelse, indtil han blev Fuldmægtig. At han har haft Grevens Yndest og Til-lid fremgaar af, at denne endelig betroede ham Bestyrelsen eller Forvaltningen af Avlsgaarden Snedinge.

I disse Aar var det, at han traf sin tilkommende Hustru *Franzine Emilie Hulevad* og blev forlovet med hende. Hun var Datter af Hørkræmmer i København Mads Frederik Hulevad og Elisabeth Aarestrup, og født 28. Januar 1799. (Se forøvrigt Stamtavlen. Hulevad skrev vist sit Navn som Huulevad). Han var en velhavende Mand, som havde oparbejdet en stor Forretning paa Kultorvet. Men i 1807 led han store Tab ved Københavns Bombardement. En Bombe gik igennem Huset, knuste Loftet, Gulve og Vinduer og splintrede Døre. Familien maatte flygte, først til Christiansborg, og da dér blev overfyldt, til Amager. Da de efter Fredsslutningen kom tilbage, fandt de

Hjemmet ødelagt, Møblerne enten molesterede eller stjaalne, og alt i Uorden. Han begyndte Forretningen igen, og det gik godt, men saa blev han syg, alt maatte overlades til fremmede, der med Ligegyldighed, Uorden og maaske Besvigelser ødelagde meget, og saa kom Statskrisen i 1813, hvor 6 Rdl. Courant kom til at gælde lige med 1 Rdl. Hans Obligationer og andre Værdipapirer blev derfor til næsten intet. Helt forarmet blev han dog ikke. I sit 17. Aar mistede Franzine sin Moder og i sit 18. sin Fader, og hun maatte nu selv erhverve til Livets Ophold. Hun blev Kammerjomfru hos Grevinde Knuth til Knuthenborg paa Lolland, der altid talte Fransk og forlangte Svar i samme Sprog, som Franzine derfor fik betydelig Øvelse i at udtrykke sig i. Senere kom hun til Grevinde Moltke paa Bregentved og derefter til Grevinde Schulin paa Frederiksdal. I disse Aar kom hun i sine Ferier paa Besøg hos Søsteren Johanne, der var gift med Gartner Poul Peder Pagh paa Holsteinborg, og her var det saa, at Frederik Vilhelm Tryde traf hende og vandt hendes Hjerte. Den 28. Januar 1823 blev de viede i Ørslev Kirke, og saa flyttede de ind paa *Snedinge*. Hermed indlededes et lykkeligt og langt Samliv, som endogsaa kronedes med Guldbryllup, men det blev ikke en Dans paa Roser.

Foreløbig tegnede dog alt sig lyst og godt for dem paa *Snedinge*. For Franzine var det jo ikke saa let at ombytte Stillingen som den maaske lidt forvænte Kammerjomfru med den omfattende Gerning at styre en stor Landhusholdning, men hun tog fat med godt Mod og god Villie og klarede sig fortræffeligt. De hyggelige Aftener, naar Arbejdet hvilede paa den store Gaard, var Kvinderne i de Dage oftest travlt beskæftigede med huslige Sysler. Man skulde jo selv karte og spinde og væve og sy, men dog har hun nok faaet Tid til jævnlige at slaa den Harpe, som hun havde ført med sig, og glæde sin Mand med Musik og Sang. Harpen eksisterer endnu og findes — smukt istandsat — i Boghandler Ove Trydes Eje. Desværre er den saa skrøbelig, at Strengene ikke kan stemmes, og der derfor ikke kan spilles paa den.

Snedinge ligger ved en Vig af Østersøen mellem Holsteinborg og Omø. Den blev i 1598 oprettet til Hovedgaard af den nedlagte Bondeby Snedinge, der laa lidt nordligere og havde 8 Gaarde. Den havde 4 Længer og mellem disse en mægtig Gaardsplads. I F. V. Trydes Tid skulde dennes Brolægning omlægges. Brolæggeren gik med sit Favnamaal og maalte Pladsen op, da Maalet med ét blev siddende fast mellem to Sten. Han mærkede, at naar han trykkede haardt til, røg Maalet flere Ales ned uden Modstand. Man erindrede nu ogsaa, at det altid rumlede hult, naar man kørte over dette Sted. Ved Udgravning fandt man et lille hvælvet Rum, i hvis Gulv der var en stor Sten med en Stump Jernkæde ved. Det var aabenbart et Fangehul, vel sagtens det saakaldte Hundehul. Min Søn Læge Ernst Tryde har ved Besøg paa Stedet endnu for faa Aar siden forefundet dette Minde om en barbarisk Fortid, dog ikke ude paa Gaardspladsen, men i Kælderen af en Nybygning, som er opført, hvor tidligere Indkørselsporten var. En lille Trappe fører derned.

Den første Tid paa Snedinge henrandt med meget Arbejde og vistnok ringe Udbytte af den 480 Td. Land store Gaard, som den Gang var daarligt dyrket og af ringe Bonitet, thi det var en kendt Sag, at ingen kunde bestaa ved den. Det var dog ikke derfor, at Tryde kom derfra, men paa Grund af en Uoverensstemmelse med Greven, vist navnlig med Grevinden, hvilken Uoverensstemmelse medførte Trydes Opsigelse. Greven fortrød imidlertid sin Hidsighed, og skønt Tryde ikke vilde gøre Undskyldning, blev der dog nogle Dage efter tilbudt ham Fæste paa *Hyllested Mølle*, hvilket han tog imod. Fra 1827 til 1834 levede de saa under ret trange Kaar paa dette Sted. Saa solgte Tryde Ejendommen (var den maaske gaaet over fra Fæste til Selvejendom?) og købte „Nøjsomhed“ (nu „Lille Ørholm“), en Gaard i Nærheden af Ørholm. Navnet har været karakteristisk for Gaarden, hvis Jorder var daarlige og udpinte, og trods trofast Slid og Nøjsomhed gik det stadig nedad. I 1841 solgtes Gaarden. Enhver Kreditor fik fuld Dækning for sit Tilgodehavende, og med Stumperne: Et tarveligt Møblement, et Par

Køer, et Par Heste og en Arbejdsvogn, flyttede Tryde ind paa Nabogaarden „Egegaard“. Her arbejdede han sig efterhaanden op, og de gamles sidste Aar blev lyse og lykkelige. I de trange Tider skete det jævnligt, at der kom Hjælp fra Dronningen, senere Enkedronningen Caroline Amalie paa Sorgenfri, som havde megen Interesse for de to stræbsomme og bundhæderlige Mennesker. I Virkeligheden bestod der et hjerteligt Venskab mellem Enkedronningen og Madam Tryde paa Egegaard. — I 1848 oprettedes der et frivilligt Korps der paa Egnen af Tryde paa Egegaard, Gedde paa Raadvad (han var Bedstefader til Ove Trydes Hustru) og Tvede paa Ørholm, senere Bryggeriejer i København (han var Bedstefader til min Datter Gerda's Mand, Arkitekt H. J. Tvede). Korpset holdt Øvelser paa Virumgaards og Egegaards Marker og ansøgte Krigsministeriet om Hjælp til Rifler, men fik Afslag. Saa satte de 3 Stiftere en Indsamling i Gang, men det indkomne blev dog ikke benyttet til sit Formaal. Det blev derimod anvendt som Grundfond til et Alderdomshjem i Lyngby, der endnu bestaar. Kaptajn Stricker, som ledede Eksercitsen, fik, da han indkaldtes til Hæren, en Gave af Korpset, der overrakte ham af Tvede paa Egegaards Mark. Om Trydes Fædrelandssind og Offervillighed vidner ogsaa, at han, da der kom Opraab fra Frederik VII til alle Gaardejere om at give Heste til Hæren, uden Betænkning leverede sin hvide Hingst, der var berømt paa hele Egnen. Længe efter gik der Frasagn om dette smukke Træk af en Mand, som alle vidste i Grunden slet ikke havde Raad til saa stort et Offer.

Egegaard, som nu er gaaet ud af Slægtens Eje, gemmer dyrebare Minder for alle os af 3. Generation. Mange af os tilbragte hvert Aar en herlig Sommerferie i de gamle Stuer, men mest ude i Marker og Skove, ikke mindst i den lille Skov, der hørte til Gaarden og var fuld af Nøddebuske, som var en god Indtægtskilde for Ejeren, da de smukke lige Grene solgtes som Tækkestokke. Den lille Skov hed altid Trydes Krat og var et yndet Udflugtssted for Egnens Folk, naar man vilde paa Nødde-tur. Mest mindes vi den gamle Gaard som et Sted, fjernt fra

Verdens Larm, hvor der altid herskede samdrægtig Kærlighed, Gæstfrihed og en udpræget Samfølelse med hele Slægten.

I 1873 holdt de to gamle Guldbryllup. Deres yngste Søn, Boghandler Vilhelm Tryde, inviterede dem og hele Slægten samt enkelte Venner til en Festmiddag i Thuns Lokaler paa St. Annæ Plads. Det blev en straalende og minderig Fest for de to og for alle Deltagerne.

I 1875 døde de begge, først han den 11. Marts, saa hun, der saa at sige døde af Længsel efter sin Livsledsager, den 23. Juli. De blev begravede paa Lyngby Kirkegaard.

(St. Nr. B₁, 1)

EGGERT CHRISTOFFER TRYDE'S

B ø r n:

HOLGER KONGSLEV TRYDE

HELENE MARIE TRYDE

LAURITZ LAURBERG KONGSLEV TRYDE

CHARLOTTE CHRISTINE BIRGITTE PETRINE TRYDE

g. m. Jens Paludan-Müller

ANNA TRYDE

g. m. Jacob Theodor Nicolai Thomsen

HEDEVIG FREDERIKKE RASMINE TRYDE

g. m. Andreas Peter Lunddahl

Holger Kongslev Tryde (St. Nr. B₁, I₁) blev født i Fensmark Præstegaard 10. Oktober 1808. Han blev undervist og 10. Oktober 1827 dimitteret (Laud) af daværende dr. phil. A. G. Rudelbach, tog filologisk og filosofisk Eksamen 1828 (Haud) og blev saa cand. theol. 25. Oktober 1833 (Haud). I November 1833 blev han Alumnus paa Ehlers Collegium, var Lærer ved Holmen Sogns Aftenskole og ved Vajsenhuset og aflagde 11. December 1835 den homiletiske Prøve (Laud) og derefter den kateketiske (Laud).

Ved Vajsenhusets Skole ansattes han 1835 og er sandsynligvis Forfatter til den Kantate til Vajsenhuset, der blev opført 1837, og hvortil Weyse havde komponeret Musiken. I 1838 blev han Korrektør af Salmebogen og tog samme Aar store Filologicum. Under hans Virksomhed ved Vajsenhuset udgav han: „Kortfattet Ledetraad i Christendommens Hovedlærdomme“, „Den første Religionsundervisning“ og 1840 „Foredrag over de vigtigste Paragrafer i Balles Lærebog, holdte i Samtaler med Vajsenhusets øverste Klasse“. Endvidere udgav han „Digte og Rim for Børn“. Et litografisk Portræt af ham fremkom paa de tidligere Vajsenhuselever Solem og Iversens Forlag 1858.

Den 1. Juli 1843 blev han udnævnt til Sognepræst i Nørre Sundby og Hvorup (Kær Herred, Aalborg Amt) og ordineret 17. Maj s. A. Herfra forflyttedes han 28. September 1854 til Lyngby og Broby (Alsted Herred, Sorø Amt), i hvilket Embede han forblev, indtil han 23. November 1882 tog sin Afsked. Han døde i Lyngby 6. Marts 1884.

I 1839, den 15. November, blev han gift med *Caroline Emilie Ernestine Hedevig Thomsen*, født i København 13. Januar 1812, død 15. September 1890. Hun var Datter af Nationalbankdirektør, Etatsraad Jacob Thomsen, født 3. April 1771 i Hørup

Sogn paa Als, død i København 14. Oktober 1836, og Hustru Dorothea Rebecca Cecilia Heber, født i Kristiania 13. Marts 1787 og død i København 27. Maj 1814.

Præsten Otto Møller, Gylling, fortæller (Brevveksling Otto Møller — Skat Rørdam I, Pag. 225) under Omtale af et Lærermøde i Gylling, som han havde arrangeret 10. til 15. August 1873: „Jeg hørte ellers et smukt Træk om Pastor Tryde i Lyngø. Der er en gammel Friskolelærer i hans Sogn, jeg tror, han hedder Niels Hansen. Han har løst Sognebaand fra Tryde, men samme Tryde havde foranstaltet, at han kom med herover og havde givet ham Rejsepengene. Det havde maaske ikke mange gjort i hans Sted.“

Ved et Besøg i Sorø traf jeg en Lærerinde ved Louise Stiftelsen, som omtalte Pastor Tryde i Lyngø og skildrede ham som „en dejlig gammel Mand“. Det var faa Aar efter hans Død. Hun kendte ham godt og søgte ofte hans Kirke, og hun kunde ikke blive træt af at omtale ham som en aandrig Prædikant og et usædvanlig mildt og elskeligt Menneske. Hun viste mig et Eksempel af Monrads Prædikener, som han havde foræret hende, og hvor der paa første Blad stod hans Navn: H. Tryde. Bogen er nu i mit Eje.

Han skildres paa sine gamle Dage som en stor og svær Mand med kridhvidt Haar og med et mildt og hjertevindende, men tillige muntert Væsen.

F. A. Tryde fortæller i sit „Familiealbum“, at han et Par Gange har truffet Holger Tryde: „Ret et fornøjeligt og livligt Menneske, som jeg godt kunde lide.“

Helene Marie Tryde (St. Nr. B₁, I₂) blev født i Fensmark Præstegaard 21. Maj 1810 og døde i Glumsø Præstegaard 11. November 1826.

Laurits Laurberg Kongster Tryde (St. Nr. B₁, I₂) blev født i Glumsø Præstegaard 8. November 1813 og døde i Herlufmagle Præstegaard 11. November 1831.

Charlotte Christine Birgitte Petrine Tryde (St. Nr. B₁, I₁) fødtes i Glumsø Præstegaard 4. Marts 1816 og døde 2. August 1874.

Den 25. Juni 1841 blev hun gift med *Jens Paludan-Müller*, født i Kerteminde 8. Februar 1813, død i København 29. Juni 1899, Søn af senere Biskop i Aarhus Jens Paludan-Müller, født 7. November 1771, død 14. Maj 1845, og Hustru Marie Benedicte Rosenstand, født 15. Maj 1775, død 11. Marts 1820. Han blev i Oktober 1822 indmeldt som Discipel i Odense Skole, hvorfra han blev dimitteret 1831 med Laud. Næste Aar tog han 2. Eksamen, ligeledes med Laud, og blev 8. Juli 1837 cand. theol. med vix Laud imprimis ob specimen scriptum. Homiletisk Prøve tog han 30. December 1838 saavel som den kateketiske med bedste Karakter. 21. Oktober 1837 blev han konstitueret som Adjunct i Sorø og 17. Oktober 1840 fast ansat sammesteds. Tillige holdt han i et Semester filosofiske Forelæsninger ved Akademiet.

Han følte imidlertid afgjort Kald til præstelig Virksomhed og søgte derfor Præsteembede. Den 1. Maj 1847 blev han residerende Kapellan ved Budolfi Kirke og Præst ved Hospitalet i Aalborg. Ordineret 12. September. Han forflyttedes 11. Oktober 1855 som Sognepræst til Thisted og Tilsted og blev 29. April 1856 Provst for Hundborg og Hillerslev Herreder. Den 6. Oktober 1862 udnævntes han til Ridder af Danebrog og forflyttedes 13. Januar 1864 til Marvede og Hyllinge (Øster Flakkebjerg Herred, Sorø Amt) og endelig 6. Marts 1874 til Snesere (Baarse Herred, Præstø Amt), hvor han blev, til han tog Afsked 13. Marts 1888.

Hans Børn har udgivet en lille Bog: „Til Minde om Jens Paludan-Müller“, der indeholder en smuk og dybt forstaaende Skildring af hans aandfulde og ejendommelige Personlighed, en Skildring som væsentlig skyldes hans Søn Slotspræsten i Hillerød. Han skildrer Faderen som den ilende, bestandig fremad stræbende. I hans Ungdom førte dette ham til et omfattende filosofisk Studium, men en vidt udbredt Læsning bragte ham ind paa alle Aandslivets Egne, saa han endogsaa en Tid tænkte paa

det umulige at tilegne sig en Polyhistor's Viden. Hvad han ikke vidste, syntes han, han burde vide, eller i det mindste vide, hvor sikker Kundskab derom kunde erhverves. Musikken stod hans Hjerte nær, og han dels udøvede den, dels elskede den til Betagelse. Ogsaa Billedkunsten havde hans dybe Forstaaelse. Nærmest hans eget Talent laa dog afgjort Poesien. Han havde jo levet den danske Digtekunsts Guldaldertid med og havde af den, ligesom af navnlig Goethe og Shakespeare, lært at sætte Digtingens Maal højt. Selv har han skrevet ikke faa Digte, af hvilke adskillige i hans Levetid kom frem for Offentligheden, og hvoraf mange er af en Lødighed, som vilde give dem en ærefuld Plads i enhver Digtsamling. Men han hverken var eller vilde være Digter i Ordets professionelle Betydning. Det var Theologien og Præstegerningen, han viede sin Manddoms og Alderdoms Kræfter, efter at Filosofien allerede i de unge Aar var skudt til Side.

Det ilende og stræbende kom i hans lange Liv særlig frem i hans Evne og utrættelige Villie til ikke at lade sig distancere af de fremskridende Tidens nye Tanker og Syn. Uden at svigte sine Idealer eller blive sig selv utro gjorde han Tidens Tjeneste med. Han forstod at føre en Samtale. Det blev aldrig til en Tale om kun Vejr og Vind. Paa alle Veje ledte han efter Livets og Sandhedens Perle, Evighedspunktet i alt det omskiftelige, og blev ved at søge, til den var fundet. Af hans litterære Produktion kan nævnes: „Om Guds Ord“, „Om Skriften og Overleveringen“ og „Evangelisk Præstegerning“, et Arbejde, som har vundet megen Anerkendelse og er blevet bekendt ogsaa udenfor Landets Grænser.

Han var Formand for Roskilde Konvent i 8 Aar, og det var ham en Glæde at faa gennemført, sammen med sine Medarbejdere, det, der i 100 Aar var kæmpet om, nemlig den nye Tekstrække i vore Alter- og Salmebøger, ligesom han glædede sig over at have ført frem til Anerkendelse Præsternes Ret til Selvkommunion.

Ved Universitetets 400 Aars Jubilæumsfest blev han 5. Juni

1879 dr. theol. h. c. Efter sin Afsked tog han Bopæl i København. Han ligger begravet paa Snesere Kirkegaard.

Om hans Hustru skriver Sønnen, Forfatteren Sognepræst Johs. Paludan-Müller saaledes:

Min Moder *Charlotte Christine Birgitte Petrine Paludan-Müller*, f. *Tryde*, var et ejendommeligt begavet Menneske og en kærlig Moder mod sin store Børneflokk. Desværre mistede vi hende i en forholdsvis tidlig Alder (58 Aar), og jeg var kun 21 Aar, da hun gik bort. Men ikke destomindre staar hun tydelig i min Erindring, der burde være endnu mere fyldt af Taknemmelighed, end den er. Hun stred med megen Sygdom, særlig stærke Hovedpiner, og bar den med gudfrygtig Taalmodighed, men naar hun var ved Kræfter igen, var hun midt iblandt os og fuld af sprudlende Liv. Fra sin Barndom af var hun vænnet til Nøjsomhed og knappe Kaar, særlig i Glumsø, hvor hendes Fader i en Række Aar var Sognepræst.

Tiderne var efter den ulykkelige Krig med England i økonomisk Henseende de trange, men det faldt dengang Folk lettere end nu at nøjes med lidt — og at være glade ved lidt. Begrebet Komfort var dengang ikke vurderet saa højt som nu. Og dertil kom, at hun og hendes Mand, Sognepræst, dr. theol. Jens Paludan-Müller, der alt som Adjunkt ved Sorø Akademi vandt hendes Hjertes Tro, begge ikke blot vare ærlige kristne Mennesker, men Aandsmennesker i den Forstand, at de i høj Grad havde Sans for Poesi og Kunst og besad en betydelig Læsning, der for min Faders Vedkommende paa Theologiens Omraade paa enkelte Punkter gik over i Lærdom. Naar hertil lægges, at min Morfader Eggert Christoffer Tryde (død som Stiftsprovst og Confessionarius i København 1860) ogsaa var en levende og kundskabsrig Mand, vil man forstaa, at min Moder havde gode Betingelser for ikke at overvurdere de timelige Værdier, men destobedre for at værdsætte de aandelige.

Dette kunde misforstaaes, som om vor Moder var en „lærd“ Dame, der sad med Bog i Haand og ikke brød sig stort om, hvad der foregik i den jordiske Verden, men en saadan Opfat-

telse af vor Moder vilde være en stor Vildfarelse. Charlotte Paludan-Müllers varme Hjerter, hendes klare og kloge Opfattelse af Mennesker og Situationer, hendes Lune — og hendes ydre Kaar gjorde det umuligt for hende at afsondre sig fra sine Omgivelser. Ikke blot hendes Børn, men mange andre, har nydt godt af at tale med hende og af, at hendes kloge Øje fæstede sig paa dem. Hun havde en sjælden Evne til i en Samtale at gøre selv smaa og tilsyneladende ubetydelige Ting til noget, der havde mere end forbigaaende Interesse. (Forøvrigt havde ogsaa hendes Mand en sjælden Samtaleevne omend paa en noget anden Maade). Hun kunde tale med meget forskellige Mennesker, men hun kunde ikke tale kedeligt.

Sit Hus styrede hun godt — ofte med meget smaa Midler. Den ualmindelig smukke Præstegaardshave i Marvede, som i en Snes Aar var under hendes Haand, styrede hun med en havekyndig Karls Hjælp omhyggeligt og smukt. Hun havde i det Hele et aabent Øje for Naturens Skønhed, baade i den tamme og vilde Natur. Hun boede i sit Ægteskab mere end 20 Aar i Jylland og skønnede ogsaa denne Landsdels Skønhed helt vel. Men Sællænder var og blev hun efter sit Hjertes stærkeste Sympati. Bøgeskoven og de brede, vige Marker havde erobret hende allerede fra de Dage, hendes Barneøje første Gang saa dem. — Vor Moder havde foruden sin fremragende Samtaleevne ogsaa en i vor Tid ret sjælden Gave til Brevskrivning, og hun brugte denne Gave med Glæde, naar hun ikke hæmmedes af sine hyppige Hovedpiner eller andet. Hvor kunde hun ikke fortælle om Hjemmets smaa Hændelser, saa levende, som om man selv havde oplevet dem! Hvor kunde hun ikke skrive trøstende til den, der trængte til Trøst, formanende, jævnt og dog stærkt, til en, som havde sligt behov, morsomt, naar noget saadant var at berette, men bagved det Hele laa den varme Kærlighed til den, hun skrev til, og den dybe Guds frygt, som aldrig fremtraadte i sødladen eller paatrængende Form, men pegede opad, stille og stærkt, og vilde have os med.

Der blev ved hendes Baare sagt af hendes højt elskede Mand.

der vel paa det Tidspunkt var det Menneske, som kendte hende bedst, at hun mere end én Gang overfor ham havde anvendt paa sig selv Apostlen Paulus' Ord: „Jeg staar tvivlraadig mellem de to Ting, idet jeg har Lysten til at bryde op og være sammen med Kristus, thi det var saare meget bedre, men at forblive i Kødet er mer nødvendigt for Eders Skyld (Phil. 1,23—25).“ Naar man har kendt min Moders Kærlighed til sine Nærmeste, hendes opladte Øje for, hvad skønt og kvægende ogsaa denne dødsdømte, af Synd gennemtrukne Verden kan byde en levende Menneskesjæl, saa kan man forstaa, at der var stærke Strømninger i hendes Hjerter, som bandt hende til Jordelivet. Men har man ogsaa kendt hendes dybe, naturlige sanddru Tro paa sin Frelser, hendes Forvisning om, at han ogsaa vilde være *hendes* Frelser og fri hende ud fra al Synd og Død, saavel som fra Legemets Pine, saa forstaaer man dog, at vor Moder kunde have Hjemlængsler, der ligesom løsnede de stærke Baand, de kære Baand, kan man vel sige, som bandt hende til Livet her.

Den, der tabte mest ved hendes Bortgang, var jo vor Fader, og han maatte længe savne hende — hele 25 Aar. Men ogsaa hendes Børn tabte visselig ved hendes Opbrud fra denne Verden. Mere maaske, end det var os bevidst straks. Vi var jo unge og hver paa sin Vis optagne af denne Verdens Virkelighed. Hun havde elsket os med en Moders Kærlighed, uden at hun var blind for vore Fejl. Hun var i den Forstand ét med os, at vore Sorger var hendes Sorger, og vore Glæder gjorde hendes Øje lyst. Hun havde talt med os, saa at hun gav os Idealer. Hun havde lært os at læse, ikke blot at kende Bogstaver. Og fremfor alt, hun gav os ikke blot jordiske og menneskelige Idealer, men lærte os, eller vilde i al Fald lære os, at høre den Kirke til, som er Forstuen til Himmerige. Hun var et Menneske, som pegte opad.

Anna Tryde (St. Nr. B₁, I₅) blev født i Glumsø Præstegaard 8. Maj 1819 og døde 28. Juni 1892. Hun blev gift 15. November 1844 med *Jacob Theodor Nicolai Thomsen*, som var født i

København 14. September 1815 og døde i Aarhus 13. December 1885. Han var Søn af Nationalbankdirektør, Etatsraad Jacob Thomsen og dennes 2. Hustru Nicoline Margrethe Hintze (født i København 10. August 1783, død i Sorø 27. April 1859) og saaledes Halvbroder til Holger Kongslev Trydes Kone.

Jacob Th. N. Thomsen blev Student fra Københavns Borgerdydskole 1833 med Laud, tog filologisk og filosofisk Eksamen 1834 med Haud. ill. og blev cand. theol. 29. April 1840 med Haud og 4. November 1840 med Laud. De 2 praktiske Prøver tog han begge med Laud, prædikede for Dimis 21. September 1843 og tog den kateketiske Prøve 7. Januar 1844. Den 9. April 1844 blev han ansat som Kateket ved Frue Kirke i København og ordineredes 4. Oktober s. A. Han forflyttedes 25. August 1851 til Simsted, Hvam og Hvilsom (Rind Herred, Viborg Amt) som Sognepræst (denne bor i Eveldrup) og derfra 5. Juli 1860 til Ørting og Falling (Hads Herred, Aarhus Amt). Den 7. Februar 1884 tog han sin Afsked.

Om Jacob Th. N. Thomsen og Anna Tryde fortæller Sønnesønnen, Ekspeditionssecretair i Kirkeministeriet Th. Thomsen saaledes:

Jacob *Theodor* Nicolai Thomsen fødtes d. 14. September 1815 i København som Søn af daværende Med-Administrator ved Rigsbanken, senere Nationalbankdirektør, Etatsraad Jacob Thomsen og Hustru Nicoline Margrethe Hintze. Faderen var af sønderjydsk Bondeslægt, stammede fra Landsbyen Miang i Hørup Sogn paa Als, medens Moderen var Datter af Dr. med. Hintze, død som Stads-Fysikus i Flensborg 1807. Begge hans Forældre havde saaledes Tilknytning til Sønderjylland, og ganske overensstemmende hermed er det, at han senere i Livet blev en meget varmtfølelse dansk Patriot med glødende Forbitrelse imod det Tyskland, som baade politisk og kulturelt efterstræbte det danske Sønderjylland. Dette Sindelag, som han har givet i Arv til os, sine Efterkommere, gav sig de kraftigste Udslag hos

ham. Saaledes havde han en Ungdomsven, en Slesviger ved Navn Thygesen, der i Treaarskrigen afslørede sig som Slesvig-Holstener og gik med i Krigen paa tysk Side. Fra det Øjeblik kendte han ikke mere denne sin fordums Ven, end ikke, da denne ved hans eneste Søns Fødsel i 1852 gjorde Tilnærmelser for at opnaa Forsoning; disse blev mødt med absolut Afvisning. Denne Handlemaade var betegnende for ham; han var saa vist ingen Kompromis'ernes Mand. Sandhed og Løgn, Ret og Uret var for ham de absolutte Modsætninger, med hvilke der ikke kunde gaas paa Akkord.

Dette stærke Sind lagde sig allerede for Dagen i hans Barndom. Det fortælles saaledes, at Familien i hans Barndomshjem, da han endnu var en lille Dreng, engang var paa Skovtur, notabene *gaaende*. idet hans Fader, der var meget sparsommelig (det var i Aarene efter Statsbankerotten, og i Hjemmet var ialt syv Børn), ikke vilde spendere Vogn til Skoven. Jernbane eller Sporvogne fandtes dengang ikke, og man maatte altsaa gaa. Dette blev for meget for ham, der som sagt var en *lille* Dreng, og da Faderen ogsaa paa Tilbagevejen nægtede at lade dem køre, gik Drengen i Desperation bort fra de andre og ind i den „vildene Skov“, hvor han *paa Trods* gemte sig og først senere blev funden.

Han fik, efter Datidens Skik, især overfor Drengene, en streng Opdragelse, navnlig af sin Fader, der behandlede ham med en vis Haardhed. Men sikkert var han ogsaa en vilter Knægt, der nok kunde have Opdragelse behov. Saaledes hittede han og hans lidt yngre Broder Carl en Dag paa at gaa ud paa Fælleden og brænde Krudt af — med det Resultat, at Broderen, der antændte Krudtet, lod dette eksplodere op i Ansigtet paa ham, saa at de blaa Krudtkorn trængte ind i store Partier af Ansigtshuden. Ved denne Lejlighed viste sig allerede hans Haardførhed og Viljekraft; det skete *maatte* ikke blive bekendt i Hjemmet, hvor haard Straf — særlig da for Broderen — vilde blive den uvægerlige Følge. Altsaa gik han ned til en af de smaa Fælledsøer

(„Holger Danskes Briller“) og udgned der med Grus, han fandt ved Bredden, de smaa blaa Korn af hele Ansigtet, saaledes at store Dele af dette sad i det blodige Kød. Hjemme fik saa „et Fald“ Skylden for hans blodige Udseende. Først mange Aar efter, da han var en voksen Mand, fortalte han sin gamle Moder den sande Sammenhæng med denne Begivenhed.

En medvirkende Aarsag til Faderens haarde Behandling af ham var sikkert ogsaa hans Forhold i Skolen; med denne gik det nemlig ikke saa godt. Trods gode Evner, en medfødt klar og lys Forstand, var hans Fremgang miserabel; han var nemlig lud-doven! Blandt Kammeraterne gik det derimod fortrinligt; med sit smidige og kraftige Legeme og sit uforfærdede Mod var han en stor Anfører i Slagsmaal og havde særligt udviklet et særegent Slag med højre Haands Tommelkno, saa at denne til hans Livs Ende var lidt deform af de mangfoldige udelte Slag! Faderens naturlige Misfornøjelse med alt dette gav sig Udslag i, at denne Søn behandledes haardere end de andre Søkende; naar Faderen f. Eks. læste højt for disse af de dengang just udkomne Inge-manns Romaner, og „Theodor“ saa luskede ind i Stuen for ogsaa at høre med, fik han barsk Tilhold om at „skruppe hen at læse paa sine Lektier.“

En fremtrædende Evne hos ham alt i Barndommen var hans sjældent fine musikalske Sans. Medens hans poetiske Sans ikke var særligt fremtrædende, havde han derimod — som begge sine Forældre — et meget fint Øre for Musik. Engang, da han som lille Dreng sad oppe i et Træ i Familiens Have, medens hans mange Aar ældre (Halv-) Søstre sad nedenfor og sang, hørte disse pludselig den lille Dreng deroppe i Træet fløjte en korrekt Andenstemme (Alt) til Melodien, de sang!

Imidlertid skete der henimod Slutningen af hans Skolegang en fuldstændig Forandring med hans Forhold i Skolen. Dennes Rektor, den bekendte Bestyrer af Borgerdydskolen, Professor Michael Nielsen kaldte ham en Dag ind paa sit Værelse, og medens Skolen ellers som vel overalt i Datiden kun kendte eet pædagogisk Middel, nemlig Straf, særligt legemlig Revselse, gav

den gamle Rektor sig nu til at „tale fornuftigt“ og indtrængende med den store, halvvoxne Dreng om hans manglende Flid og skammede ham ud ved at henvise til hans gode Evner. „Du kan jo saa godt, saa godt lære noget, og saa vil du lade den Skam overgaa dig, at din yngre Broder (den før omtalte Carl Thomsen, der var en „Mønsterdreng“) skal springe dig forbi“ Denne Appel til Æresfølelsen virkede, og det lykkedes ham nu fuldtud at indhente det forsømte og at blive Student med Ære.

Dette bevirkede, at hans Fader nu var ham langt mildere stemt; men paa en Maade kom dette for sent. Han kunde ikke frigøre sig for den gennem Barndommen opøvede frygtblandede Respekt for Faderen, og til Trods for, at denne nu, da Sønnen var blevet en voksen ung Mand og velmeriteret Student, ønskede at komme paa en hjerteligere Fod med ham, vilde dette ikke ret lykkes. Det fortælles saaledes, at den gamle Fader en Dag, da Sønnen havde Besøg af nogle Studentervenner paa sit Værelse, pludselig lod sig til Syne derinde, øjensynlig med de venligste Hensigter og drevet af Lyst til at have det gemytligt med de unge Mennesker! Men Sønnen kunde slet ikke tage det paa denne Fod med den tidligere saa strenge Fader; han kunde ikke vinde Frihed og Ligevægt i Faderens Selskab, men forblev respektfuldt tvungen overfor ham; de andre unge Mennesker paa- virkedes naturligvis heraf, og den gamle Faders Bestræbelser for at faa et utvungent Samvær med de unge strandede ganske.

I et af hans første Studenteraar døde hans Fader (1836). Paa Grund af den strenge Sparsommelighed og Nøjsomhed, som altid havde hersket i Hjemmet, var nu Enken og Børnene, af hvilke den yngste Søn var 14 Aar, opfyldt af Bekymring for deres Fremtid, og de tilbragte i Ængstelse og Spænding Tiden i et Sideværelse, medens Afdødes bedste Ven, den bekendte Etatsraad Jonas Collin, som en Slags Testamentseksekutor gennemgik hans Efterladenskaber og særligt eftersaa Rummene i et vist gammelt, prægtigt Mahognichatol, som endnu er i Slægtens Besiddelse. Omsider traadte Collin ud til de ventende og sagde med et Smil om Munden: „Ja, lille Børn, saa helt fattige bliver

I nu ikke!" Han havde fundet Papirer til en Værdi af 30,000 Rigsdaler (60,000 Kr.) i det gamle Chatol! — en især efter Datidens Penge- og Prisforhold anselig Formue.

Herved forandredes Familiens Omstændigheder, idet de nu ikke behøvede at frygte for Udkommet. Theodor Thomsen vedblev at studere Theologi og dyrkede ved Siden den kære Musik. Dygtig til Legemsøvelser havde han altid været, men i Datiden fandtes jo intet som Nutidens Idræt. Han lejede da af og til en Baad ved Frederiksholms Kanal og roede ene ud i Havnen, blot for at faa Lejlighed til at bruge sine Legemskræfter.

Ved denne Tid gjorde han et Bekendtskab, som fik afgørende Betydning for hans Liv: han blev Ven med Jens Paludan-Müller, Søn af Biskoppen i Aarhus og theologisk studerende ligesom han selv. Det blev hans bedste Ven Livet igennem, og snart blev de tillige knyttet sammen ved Familiebaand. De to Venner — der iøvrigt var meget forskellige af Evner saavel som af Karakter — lod sig i Fællesskab manuducere af P. Chr. Kierkegaard, den senere Biskop i Aalborg, med hvem de begge indgik et hjerteligt Venskab.

Jens Paludan-Müller var beslægtet med den daværende Sognepræst i Herlufmagle ved Næstved Eggert Christopher Tryde saavelsom med dennes Hustru, Kirstine Dorothea, f. Kongslev, og tilbragte hyppigt sine Ferier hos disse sine Slægtninge i Herlufmagle Præstegaard. Han blev forlovet med den ældste Datter, Charlotte Tryde, og førte nu sin Ven, Theodor Thomsen, med sig til Ferieophold i denne Præstegaard. Og her fandt da denne sidste det Menneske, som skulde blive ham det kæreste af alle og udøve den største Indflydelse paa hans Liv: Anden Nytaarsdag 1837 forlovede han sig med den næstældste Datter i Herlufmagle Præstegaard, Anna Tryde. Hun var dengang 17 Aar og han 21. Det fortælles, at Jens Paludan-Müller var ude paa en Ridetur paa det Tidspunkt, da Forlovelsen skete. Da han kom hjem, ridende ind i Gaarden, *sprang* Theodor Thomsen med vanlig gymnastisk Færdighed op paa Hesten bag ved ham

og tilhviskede ham den store Nyhed, at han „var blevet forlovet med Anna!“

Der paafulgte nu nogle lykkelige Ungdomsaar, især efter at Eggert Christopher Tryde i 1838 var blevet kaldet til Embedet som Stiftsprovst og Sognepræst ved Vor Frue Kirke i København. Alt syntes at tegne ualmindelig lovende for det unge Par, Theodor Thomsen og Anna Tryde. *Da* indtraf det, som lagde en Skygge over hele deres følgende Liv. Han paadrog sig, muligt ved forceret Eksamenslæsning (han blev i 1840 Kandidat med Laud), en Lidelse paa begge Ører, som medførte total Døvhed. Denne Tilskikkelse satte dybe Spor i hans ellers saa frejdige og særlig i Ungdommens Dage vist nok meget stejle og stærke Sind. Han bar den frygtelige Tilskikkelse med al den Mandighed, man kunde vente efter hans Karakter; men han blev ligesom dybt bøjet deraf, rensat og ydmyget. Hans ovennævnte kæreste Ven, Jens Paludan-Müller, sagde om ham, henimod hans Livs Slutning, at „han hørte til de Blomster, som trivedes bedst i Skyggen.“ Og just ved denne Lejlighed kom han ind i „Skyggen“, som derefter vedvarede hele hans Liv igennem. Det var jo nok rigtigt, hvad Vennen mente med sin ovennævnte Udtalelse: En Natur som Theodor Thomsens, sund og vel udrustet paa Legeme og Sjæl og dertil begavet med en sjælden Viljestyrke og Fasthed med heraf følgende „Sikkerhed“ og Selvtillid, kunde nok trænge til en „Dæmper“ som den, han nu fik for Livet gennem Døvheden. Han, der vistnok fra sit Hjem havde medbragt almindelig Guds frygt, men næppe nogen egentlig kristelig Paavirkning, fik nu — som han senere engang sagde til sin Søn — gennem Forbindelsen med Anna Tryde og hendes gamle Præsteslægts en ganske anden Indførelse i levende Kristendom, og hertil har sikkert ogsaa medvirket den tunge Prøvelse, der blev lagt paa ham i Døvheden.

Man kan kalde disse Aar en Krise i hans Liv. Men han udgik af denne som en lutret, forædlet og mere ydmyg Natur. Det ret stejle, mutte og barske, der i hans første Ungdom kunde være i hans Natur, blev mildnet og smeltet, omend han naturligtvis

hele sit Liv bevarede sine Naturanlæg: Den stejle Vilje og det stærke rene Sind. Omsider lettede ogsaa Døvheden noget; han fik Rosen i den ene Side af Ansigtet, og denne Sygdom bevirkede — tilsyneladende — at Hørelsen paa det tilsvarende Øre bedredes saa vidt, at han nok kunde tænke sig at søge Præstekald. Lægerne prøvede at indpode ham Rosen igen for at faa en yderligere Forbedring af Hørelsen, men dette mislykkedes, og hans Høreevne holdt sig væsentlig paa det nu opnaaede Trin lige til hans Død.

Han blev nu (1844) præsteviet og ansat som Kateket ved Frue Kirke, hvor hans Svigerfader jo var Sognepræst, samt som Lærer ved Kirkeskolen. I denne sidste Stilling udfoldede sig ret hans store pædagogiske Evner, trods Døvheden, som tværtimod medførte, at Drengene vænnedes til at svare ualmindeligt højt og tydeligt. Han holdt — som man kunde vente efter hans Karakteranlæg — en fast og streng Disciplin, men var alligevel, som Følge af sit varme, livlige og aabne Sind og sin absolutte Retfærdighedssans, ganske ualmindeligt afholdt af Drengene. Dette gav sig nogle Aar efter, da han havde faaet Embede i Jylland, det pudsige Udslag, at han engang, da han tog Orlov fra Embedet for at tage til København i nogle Dage og besøge Slægt og Venner, ved sin Ankomst modtoges med Budskabet om, at hans gamle Dreng i Kirkeskolen havde udsat den aarlige Skoleskovtur indtil nu for at faa „Hr. Thomsen“ med! Endskønt „Hr. Thomsen“ jo egentlig ikke var begejstret for at tilbringe en af sine faa Opholdsdage i København paa en Drengekøvtur, bragte han dog Ofret og gjorde Turen med! Dette var meget karakteristisk for ham: Ingen maatte skuffes i sin Tillid til ham, alle berettigede Forventninger opfyldes og ingen Aftale paa nogenomhelst Maade brydes. Denne hans stærke Sans for Præcision og Punktighed m. v. gav sig ogsaa Udslag overfor Dyr. Hans pædagogiske Evner viste sig nemlig ikke blot overfor Drengene, men ogsaa overfor Hunde, som han elskede og havde et vidunderligt Greb paa at dressere. Han holdt altid Hund, allerede fra disse Aar og omtrent lige til sin Død. Nu

hændte det sig en Dag, at han skulde i det kgl. Teater (formentlig maa det have tildraget sig, inden Døvheden paakom ham); Hunden fulgte med som altid og fik Paalæg om at lægge sig udenfor Indgangen til Teatret, indtil dens Herre kom igen. Men efter Forestillingens Slutning kom han ud af en anden Udgang og glemte, optaget af Forestillingen, aldeles Hunden, indtil han kom tilbage til Hjemmet. Han gik da straks hele den lange Vej tilbage til Teatret og traf Hunden paa samme Sted. Dyrets Tillid til ham maatte under ingen Omstændigheder skuffes.

Kort efter sin Ansættelse som Kateket var han den 15. November 1844 blevet gift med sin Forlovede, Anna Tryde, og dermed indleddes et vidunderligt skønt, inderligt og harmonisk Samliv, som vedvarede i 41 Aar, til hans Død i December 1885. De unge Præstefolk flyttede ind i Stueetagen i Stiftsprovstegaarden paa Frue Plads, medens hendes Fader, den gamle Stiftsprovst, selv beboede 1ste Sal. Her levede de nogle lykkelige Aar, stedse mere optagne af den nationale Bevægelse, det sønderjydske Spørgsmaal og Skandinavismen. Her oplevede de ogsaa den lykkelige Trearskrig. Soldaternes Hjemkomst m. m. Theodor Thomsen blev „National-Liberal“ med Liv og Sjæl, dog utvivlsomt mere „national“ end liberal — som det ogsaa siden viste sig. Han fik i disse Aar en levende Fædrelandsfølelse, en fast Overbevisning om Danmarks ubetingede Ret til hele Sønderjylland og et forbitret Had til det Tyskland, som vilde antaste denne Ret, og disse Følelser forlod ham aldrig siden, men var og forblev det, der Livet igennem gik ham dybest i Sjælen — alene bortset fra hans Kristendom.

I 1851 blev han saa udnævnt til sit første selvstændige Embede, Simested-Hvilsum-Hvam Sognekalde mellem Viborg og Hobro. Det var en brat Overgang for ham som Københavner, men han kom hurtigt paa en udmærket Fod med den prægtige Bondebefolkning i de tre vidtstrakte Hedesogne. Anstrengende var Præstegerningen unægtelig, især om Vinteren paa Grund af de store Afstande, det barske Klima og de tre, tildels fjerntlig-

gende Kirker. Hans ypperlige Helbred gjorde ham imidlertid den fysiske Side af Sagen let, og den aandelige Side, Præstegeringen, drev han ret med Liv og Lyst. Han var lykkelig i sit Kald og vandt ogsaa god Indgang hos den prægtige, i god Forstand gammeldags Befolkning. Saaledes var der engang kommet Mormonprædikanter til Sognene; Præsten tog da en Dag ned til et af deres Møder og læste dem saaledes Teksten, at de forsamlede Bønder bagefter kom hen og takkede Præsten for hans Optræden. Det mundtlige Ord havde han ved saadanne Lejligheder saavel som ogsaa iøvrigt i det private Liv og paa Tomandshaand, i høj Grad i sin Magt; klart, skarpt og bestemt faldt hans Tale altid i et flydende Foredrag med hans sjældent velklingende, musikalsk afstemte Organ. Derimod laa den skriftlige Udfærdigelse langt mindre for ham; der kom som Regel noget underlig stift, tørt og tvungent over hans skriftlige Udarbejdelser, som f. Eks. Breve, der aldeles ikke svarede til hans levende og livfulde, varme og muntre *Tale*. I sit kirkelige Standpunkt var han vel nærmest en Præst af den gammel-danske lutherske Art med Tilknytning til Mynster og Martensen, men dog med en vis sympatisk Forstaaelse af Grundtvigianismen (notabene i dens ældre, oprindelige „gammelgrundtvigske“ Skikkelse fra Tiden, før det politiske Ustyr satte ind), som, omend han aldrig blev virkelig Grundtvigianer, dog gav ham et langt mindre „højkirkeligt“ Præg end de to nævnte Koryphæer, og en langt større Forstaaelse af det hele kristelige, folkelige og nationale Røre, som var vakt ved Grundtvig og hans nærmeste Disciple. Han havde da ogsaa sine fleste Præsteverner blandt Præster af den grundtvigske Retning, saaledes f. Eks. den bekendte Præst Møller i Gjedsted-Fjeldsø, senere i Karrebæk paa Sjælland. Denne ivrige Grundtvigianer og brave Præst sagde tit, at han kunde faa sin Ven Thomsen „med“ (i Grundtvigianisme) „til et vist Punkt“ — men saa absolut heller ikke længere! Pastor Møller sagde engang mange Aar senere til Theodor Thomsens Søn, der besøgte ham i Karrebæk: „Saadan en Nabopræst som Deres Fader faar jeg aldrig mere“!

Den haarde Natur og de vide Afstande i Simested-Hvilsom-Hvam Pastorat skræmmede som sagt ikke Theodor Thomsen. Stor Koldblodighed var han ogsaa i Besiddelse af. En Dag kørte han saaledes ad usle Hedeveje i Embeds Medfør, da hans Kusk pludselig erklærede, at nu kunde de ikke komme videre uden at vælte. Aa, lad os prøve, sagde Præsten. Men som spaaet af Kusken: Et Øjeblik efter væltede Vognen lige saa nydeligt omkuld. „Men,“ fortalte Kusken senere, „Præsten vilde lige godt have Ild i sin Pibe først, for han blev liggende, som han faldt, og slog Ild med Fyrtøjet, og først da det var lykkedes at faa Ild i Tobakken, kom han kravlende op igen!“

Hans Hustru, der var skrøbelig af Helbred, havde imidlertid ondt ved at taale det barske nordjydske Vejrlig. Derfor søgte han Forflyttelse og udnævntes i 1860 til Sognepræst for Ørting og Falling Menigheder i Nærheden af Horsens.

Faa Aar efter Forflyttelsen hertil oplevede han Krigen i 1864. Som det vil forstaas af det foregaaende, var hans hele Liv og Sjæl med i Kampen. Da de unge indkaldte Soldater fra Sognet drog bort, gav han dem et Ord med paa Vejen; og endnu mange Aar senere, da hans Søn talte med en af dem herom, kunde den paagældende huske, hvad Præsten havde sagt ved Afskeden: „Gud være med dig, og træffer du paa Tyskerne, saa *spar* dem ikke!“ I de strenge Vinterdage i Begyndelsen af Februar, medens Hærene stod ved Danevirke, kom Pastor Thomsen en Dag ind til den nærmeste Købstad og havde bl. a. Ærinde til Familiens derboende Købmand. Denne indledte da en Butikkonversation med en Bemærkning om det strenge Vintervejr, der herskede; hertil svarede Præsten: „Ja, jeg vil haabe, at der fryser dygtig mange Prøjsere ihjel ved Slien!“ Dette Udbrud var karakteristisk for ham; Fjenden skulde der ske hans Ret, og de onde Magter her i Verden skulde man ikke i blødsøden Humanisme skaane for noget! Pastor Thomsen var, som det vil ses, ikke af den moderne Type, der repræsenterer en Blanding af Kristendom og hedensk Humanitet.

Under Vaabenhvilen fik de præjsisk Indkvartering i Præste-

gaarden mange Uger igennem: De blaa Husarer, de røde Husarer, Augusta-Garden, Elisabeth-Garden, det 52nde prøjsiske Infanteriregiment. Det blev en svær Prøvelse for hans og hans Hustrus danske Sind; men der viste sig en karakteristisk Forskel imellem deres Maade at tage Forholdet paa til de fremmede Erobrertropper. Nogle af disses Officerer, i Særdeleshed de adelige Junker-Officerer fra Kavalleri- og Garderegimenterne var bryske og hovne, storsnude og utilnærmelige. Men andre derimod, navnlig fra det borgerlige Infanteriregiment, var skikkelige og venlige Folk, som under det langvarige Kantonnement i Præstegaarden gerne vilde paa en familiær Fod med dennes Beboere, om ikke for andet, saa for at hygge sig lidt og fordrive Kedsomheden under Vaabenhvilen. Saadanne Tilnærmelser paa rent menneskelig Grund havde Præstefruen egentlig ondt for at afvise ud fra sin levende, milde og varme Natur. Men for Præsten: Ikke Tale om! De fremmede Militærpersoner tilhørte det store Tysklands Røverarmé, der var falden ind i Landet for at gøre en Del af det til Bytte; altsaa var det umuligt for en levende dansk Mand at træde i personlig venskabelig Forbindelse med nogen af dem. En enkelt Gang kom han dog i Ordskifte med en af disse prøjsiske Officerer, som hævdede, at de blot var kommet for at hjælpe den „forladte Broderstamme“ til dens Ret, med et selvstændigt „slesvigholstensk“ Hertugdømme under Augustenborgeren, hvortil Præsten svarede: „Det er jo Meningen, at Prøjsen vil simpelthen tage Slesvig!“ „Nein. Gott behüte!“ — Tyskeren fralagde sig denne onskabsfulde Beskyldning med stor Forargelse. — Hvad han har tænkt efter Freden i Wien, suppleret med Freden i Prag, melder Historien intet om.

Udfaldet af Krigen ramte jo Pastor Thomsen som en dyb Sorg. Men overensstemmende med sin stærke Natur og sin faste Kristentro blev han ingenlunde modløs, men fulgte de nationale Bestræbelser i de kommende Aar, særligt den grundtvigske Højskolebevægelse og de dertil knyttede kristelige og nationale Rørelser med den inderligste Sympati: Helt fæstnedes den ved 1864

skabte Situation jo iøvrigt først efter Frankrigs Nederlag i 1870. Efter at Efterretningen om Slaget ved Sedan var indløbet, bad Sognefolkene i Ørting Sognepræsten om at samles med dem, vist nok i Skolen, for at give dem Besked om sit Syn paa Tingene. Han holdt da et Foredrag for dem om Betydningen af det skete og endte med at sige, at dette betød Indledningen af et Prøjsler-Hegemoni i Europa for en uoverskuelig Fremtid. Men ogsaa Prøjsen-Tyskland vilde engang finde sin Overmand og blive slaaet ned, hvem det saa blev af. — Hvor vilde det have frydet ham at opleve Verdenskrigens Afslutning!

I alle disse Aar levede han et inderligt Hjemliv i største Harmoni med sin Hustru og deres tre Børn, en Søn og to Døtre, dog jævnlig forstyrret af Helbredsbekymringer for forskellige af Familiens Medlemmer. Selv havde han i disse Aar endnu et „Jernhelbred“, men med hans Hustru var det modsat. Efter at hun i 1868 havde gennemgaaet en yderst farlig Underlivsoperation — hvorom andetsteds er berettet — bedredes hendes Tilstand dog betydeligt. Men Sønnen, det yngste af Børnene, som var sat i Aarhus Latinskole for at studere, maatte paa Grund af svigtende Helbred tages ud af denne, for stedse opgive alt Haab om at gaa den læsende Vej og i Stedet for anbringes ved Landvæsenet. Utvivlsomt var dette en dyb Skuffelse for Præsten, at hans eneste Søn, med hvem han og Moderen havde et saare inderligt Samliv, og hvis Evner og Anlæg afgjort tenderede imod en aandelig Sysselsættelse og *ikke* imod en praktisk Gerning, ikke desto mindre maatte henvises til en saadan. Den yngste Datters Helbred voldte dog endnu langt alvorligere Bekymringer. Hun, der var en sjældent fin og ren, noget tung Natur, havde lige fra den senere Barnealder været lidende af en Brystsyge, der nu for Alvor brød frem. Og det var vel den tungeste Tilskikkelse i hele Præstens Liv, da denne unge Datter i Aaret 1878, 28 Aar gammel, maatte forlade sine Kære, med hvem hun havde levet saa sjælden rigt og kærligt et Samliv.

Men ingen hørte den nu aldrende Præst komme med Klager. Hans inderlige Kristentro bar ham igennem. Og det skønt han

just paa den samme Tid, som den elskede Datter laa paa Dødslejet, maatte gennemgaa en Prøvelse af ganske anden Art. I Aarene efter 1870 var jo nemlig hele det „moderne Gennembrud“ kommet over Landet, med Tilbagestrængning af Kristendommen, Moralitet og Fædrelandsfølelse, kort sagt alle de Værdier, man hidtil havde levet paa, og med hidsig Kamp for Opnaaelse paa det politiske Omraade af et Styre, grundet paa Talmajestæten. Særlig denne sidste Form for Bevægelsen naaede ogsaa ud til Befolkningen i de afsides liggende jydsk Landsogne, ogsaa fremhjulpet af Egnens Folketingsmand (for Odderkredsen) Geert Winther, gift med Pastor Thomsens Søster og saaledes hans Svoger, men en fuldkommen materialistisk anlagt Personlighed. Det siger sig selv, at Præsten paa det skarpeste vendte sig imod, at dette vandt Indpas hos Sognebefolkningen; men ganske uden Held. Med hele sin stærke Personlighed stemmede han sig derimod, og ved Valgene stemte han — skønt Afstemningen dengang var offentlig — regelmæssigt imod sin fornævnte Svoger. Da dette imidlertid voldte Familiebesværligheder i Forholdet til — ikke Geert Winther selv, men derimod dennes Hustru — formaaede Pastor Thomsens Kone ham da — for Fredens Skyld — omsider til at love næste Gang ikke at ville risikere med sin Stemme eventuelt at komme til at forhindre Svogers Valg. Men da Valgdagen kom, og Præsten havde begivet sig hen at „se paa“ Valget, medens Præstekonen sad ved et Hotelvindue i Odder By, hvorfra man bekvemt kunde overskue hele Valghandlingen, der foregik blandt de forsamlede Vælgere ved Haandsoprækning („Kaar-ring“), udbrød hun med eet til de omkringstaaende: „Aa, jeg ser Theodors Haand!“ Han havde alligevel ikke kunnet dyc sig for at deltage i Afstemningen ved at stemme imod Svogeren, og da hun bagefter krævede ham til Regnskab derfor, svarede han paa sin livfulde Maade: „Ja, men det var, fordi jeg jo straks kunde se, at der var *intel* Haab om at hindre Winthers Valg!“ Det var ikke just „Hvad kan det nytte-Tanker“, der prægede denne Mands Karakter!

Paa Grund af disse voldsomme Modsætninger blev der efterhaanden — ud fra et politisk Grundlag — oparbejdet en betydelig Stemning i Sognene mod deres hidtil saa afholdte gamle Præst. Denne var tilmed ingen stor Psykolog, og trods sin klare Forstand paa en vis Maade barnlig-naiv i sit Forhold til Mennesker (her var hans Hustru langt klogere). Fordi han selv var en saa renhjertet og retlinjet Personlighed, faldt det ham aldrig ind at regne med Lavsindethed hos andre, førend han saa at sig fik Troen i Hænderne. Nu traf det sig, at Pastor Thomsen just paa dette Tidspunkt havde faaet sig en Kapellan, hvem han bl. a. overdrog Besørgelsen af Konfirmandundervisningen. Imidlertid viste denne Kapellan sig at være en meget ringe Person, som bl. a. ogsaa røgtede Undervisningen af Konfirmanderne paa en saa sølle Maade, at Pastor Thomsen ikke mente at kunne forsvare at lade det vedblive, men saa sig nødsaget til atter selv at overtage Undervisningen. Dette tog Kapellannen ham meget ilde op og benyttede sig da af den fornævnte, paa politisk Grundlag beroende fjendtlige Stemning imod Sognepræsten til at ophidse en stor Kreds af Beboere saa vidt, at de indgav en Klage til Kultusministeriet over Sognepræstens Besørgelse af Konfirmandundervisningen, som Klagerne, under Henvi- sning til hans Tunghørighed, krævede, at han atter skulde afgive til Kapellannen. Ministeriet gav Biskoppen i Aarhus Paalæg om at undersøge Forholdene, og denne indfandt sig da paa en ekstraordinær Visitats i Ørting Præstegaard, just i den Tid, da den fornævnte yngste Datter laa paa Dødslejet. Der blev da i Biskoppens og Provstens Nærværelse af Pastor Thomsen afholdt en Katekisation i Kirken med Konfirmanddommen, og det viste sig, at Klagerne havde grebet meget fejl ved at angribe just denne Del af Sognepræstens Embedsgerning; thi netop som Lærer og Konfirmandunderviser havde han fra gammel Tid en særlig stærk Side, og hans Tunghørighed havde kun bevirket, at Børnene var vænnet til i Modstrid med Landsbybørns sædvanlige Forsagthed at svare højt og tydeligt, hvad de ogsaa gjorde trods de høje Autoriteters skræmmende Nærværelse. Sa-

gen sank fuldstændig sammen til intet, og Ministeriet anmodede Biskoppen om at tilkendegive Klagerne, at der intet yderligere vilde blive foretaget i Anledning af deres Klage.

Men Sagen satte dybe Spor i Sognepræstens Sind og i hans Forhold til Stedets Befolkning. Hidtil havde han færdedes trygt og tillidsfuldt iblandt denne, intet anende, at Forskel i Meninger skulde afføde en Aktion imod hans Præstegerning. Nu derimod følte han sig dybt saaret og usikker i sit Forhold til sine Sognebørn. Paa dette og andre Punkter var han i disse Aar blevet hjemsøgt af Prøvelser. Han, der allerede i sin Ungdom havde faaet sig paalagt den tunge Livsbyrde i Form af en til Døvhed grænsende Tunghørighed, og om hvem hans bedste Ven som før nævnt sagde, at han efter sin Natur hørte til de Blomster, som vokse bedst i Skyggen, blev i sit Liv senere Aar efter Guds Førelse sat i endnu dybere Skygge. Tabet af den elskede yngste Datter, Tabet af Tillidsforholdet til sin Sognemenighed, Tabet af Sønderjylland for hans Fædreland, Synet af alle de løsslupne, onde Kræfter i Tiden, som Dag for Dag nedbrød hos det danske Folk alle de Aandsværdier, hvorpaa han havde levet sit Liv, ikke mindst Frafaldet til Alliance med disse onde Magter af den mægtige Aandsbevægelse, den grundtvigske, til hvilken han uden selv at tilhøre den, dog havde sat saa store Forhaabninger — alt dette lagde Skyggerne tættere om ham. Men han "trivedes" — som Meningen jo var — for Gud i al denne Skygge. Han blev efterhaanden noget af en „knækket“ Mand, hans gamle frejdige Mod forsvandt, og han lærte saa inderlig dette — som vel var det, han efter *sin* Natur skulde lære — at han "kunde ikke selv". Han forædledes og modnedes i disse Aar, da hans Sind mildnedes og hans kraftige Sjæl ligesom bøjede sig under Tugten, til en from Mand, naturligvis uden at han her ved prisgav sin Naturejendommelighed, den stærke og rene, retlinjede Karakter, men saaledes, at han ligesom tog denne til Len af Gud, bøjede den ind under Guds Førelser med ham. Om saadanne Naturer som hans gælder det, at

finest Frugt ved Vintertide
bærer de for Gud.

Tanken om Afsked fra Embedet meldte sig, skønt hans le-
 gemlige Forfatning egentlig ikke paabød det. Slægt og Venner
 raadede fra, ligeledes ogsaa hans gode Ven og Nabopræst, den
 bekendte Otto Møller i Gylling. Denne sidste sagde i den An-
 ledning til hans Søn: „Hvorfor vil Deres Fader søge Afsked,
 endnu forleden, da han tog mig og min Familie til Alters, holdt
 han den bedste Skriftetale, jeg endnu har hørt af ham!“ Men
 selv følte han sig moden til Afsked og tog da omsider denne i
 Efteraaret 1884, hvorefter han flyttede til Aarhus med sin Hu-
 stru og den ældste, opofrende Datter, der helligede sig Omsor-
 gen for sine Forældre paa deres gamle Dage. Her levede han da
 endnu et Aarstid i det tilvante inderlige Samliv med sine Kære
 og under stadig ivrigt interesseret Agtpaaagivenhed overfor kirke-
 lige, nationale og politiske Begivenheder ude og hjemme. En
 stor Glæde oplevede han endnu i Sommeren 1885, da hans for-
 nævnte Søn forlovede sig. I den Anledning rejste den gamle
 Præst alene til Sjælland for at se sin Svigerdatter og hendes
 Slægt og for at besøge sin bedste Ven, den fornævnte Provst
 Jens Paludan-Müller i Snesere Præstegaard. Denne vellykkede
 Rejse blev hans sidste glædelige Oplevelse. Den 13. Decbr. s. A.
 under en Visit hos nogle Venner i Aarhus sank han pludselig
 sammen med et Suk og var død — ramt af et øjeblikkeligt dræ-
 bende apoplektisk Slag.

Han ligger begravet paa Ørting Kirkegaard, og paa hans
 Gravsten sattes det Skriftord, over hvilket han Aaret i Forvejen
 havde holdt sin bevægede Afskedsprædiken i Ørting Kirke:
 „Herre, du ved alle Ting, du ved, at jeg elsker dig!“

Anna Tryde (St. Nr. B₁, I₅) fødtes den 8. Maj 1819 i Glumsø
 Præstegaard nord for Næstved som Datter af daværende Sogne-
 præst for Glumsø og Bavelse Menigheder Eggert Christopher
 Tryde og Hustru Kirstine Dorthea Kongslev. Baade Faderen og
 Moderen tilhørte gamle Præsteslægter, der for visse Linjers Ved-
 kommende kan føres helt tilbage til Reformationstiden. Over-
 ensstemmede hermed var Forældrene og dermed Hjemmet i

det hele præget af en Aand, der udsprang af gamle danske kirkelig-lutherske Præstetraditioner, med inderlig Forbindelse mellem Kristendom og Kultur. Man kendte dengang intet til det smertelige Skisma, som senere er indtraadt — herhjemme fra Halvfjerdserne af det nittende Aarhundrede imellem Kristendommen og det humanistiske Aandsliv. Hele dette sidste stod dengang paa Kristendommens Grund eller lod i hvert Fald denne uantastet. Der forelaa derfor ingen Nødvendighed for at „rive sit Øje ud“ eller „hugge sin Haand af“, fordi de forargede Kristentroen; den dalevende Slægt behøvede *ikke* at gaa „eenøjet“ eller „eenhaandet“ ind i Himmeriges Rige, men kunde medføre sin fulde Integritet, d. v. s. alle sin Personligheds naturlige Evner og Anlæg i harmonisk Samklang; thi den stødte ikke paa nogen væsentlig Forargelse ved at *bruge* disse Evner til at fordybe sig i Tidens Aandsliv og særligt dens Litteratur.

I dette Milieu, fremgaaet af en inderlig og harmonisk Forbindelse imellem Kristendom og Datidens aandelige Rørelser i Kunst og Litteratur voksede Anna Tryde op, og det prægede hende for Livet; hun var et rigtigt Præstegaardsbarn „med Øjet, som det skabtes, himmelvendt, lysvaagen for alt stort og skønt heneden . . .“ Baade Faderen og Moderen var velbegavede Mennesker med levende aandelige Interesser og en udstrakt Læsning baade i skønlitterær, kirkelig og — for Faderens Vedkommende — i videnskabelig teologisk og filosofisk Retning. Men de trykkedes haardt af svære økonomiske Kaar; det var i den fattige Tid efter Statsbankerotten, i Hjemmet var flere Børn, og i hvert Fald Faderen var afgjort ikke anlagt for denne Verdens praktiske Anliggender, derunder Penge, og hvad dertil hører. I Hjemmet herskede der derfor — og *maatte* der herske — den største Nøjsomhed og Tarvelighed, hvad angik alle materielle Fornødenheder. Til Gengæld tog man saa des mere for sig af Retterne, naar det gjaldt den aandelige Bispisning. Og den lille Anna Tryde tog snart levende Del heri. Hun viste tidlig en stor poetisk Sans, som ret lod hende nyde Digternes Frembringelser, og som ogsaa fandt Tilfredsstillelse i den Hjemmet omgivende

frodige sydsjællandske Natur, især efter at Faderen i hendes senere Barnealder (1829) var blevet forflyttet til Herlufmagle, ligeledes i Næstvedegnen, hvor hun derefter henlevede en Række Barndoms- og Ungdomsaar. Disse to Egenskaber: Natursans og poetisk Sans var stedse Livet igennem fremtrædende hos hende. Men endnu en tredje Egenskab udgjorde en Hovedejendommelighed hos hende, nemlig hendes levende komiske Sans og i Forbindelse dermed den ægte kvindelige Agtpaagivenhed overfor Smaaating, Evne til at opfange og opfatte karakteristiske Smaatræk, især naturligvis komiske, hos Personer, der kom hende for Øje. Dette stod atter i Forbindelse med hendes udprægede psykologiske Sans; hun „forstod sig paa“ Mennesker, kunde med sin levende Fantasi og varme Følelse saa udmærket „sætte sig i deres Sted“ og derudfra forstaa dem. Men først og fremmest var hun af et sjældent mildt og kærligt Sind, som „af sig selv“ lod hende fatte Hengivenhed og Interesse for Mennesker, ikke blot for dem, der stod hende nær, men for enhver, der kom paa hendes Vej.

I Henseende til komisk Sans og navnlig forsaavidt angik Evnen til komisk Gengivelse, stod hun dog nok tilbage for sin tre Aar ældre Søster, Charlotte, med hvem hun, alt som Aldersforskellen ved Aarenes Tiltagen tabte sin Betydning, i disse tidlige Ungdomsaar levede et saare nært og inderligt Samliv, der grundfæstede et særlig intimt Søskenforhold imellem disse to, som vedvarede til Søsterens Død i 1874. Et midlertidigt Afbræk led dog deres glade Ungpigeliv derved, at Anna Tryde i sit syttende Aar faldt i en svær og farlig Sygdom („Nervefeber“ kaldte man den dengang, hvad Lægerne nu vilde kalde den, er ikke godt at vide). Vel kom hun sig af denne Sygdom, men den efterlod dog varige Følger for hele Livet, idet den ligesom havde bibragt hendes hele Konstitution en Rystelse, der gjorde denne sart og aldrig helt forvandt, saa hun fra nu af til sin Dødedag bar paa et skrøbeligt Helbred med mange pinagtige Lidelser, f. Eks. Ansigtssmerter (Betændelse i den store Ansigtssnerv, *nervus trigeminus*), der som bekendt er forbundet med Angstfor-

nemmelser foruden med forfærdelige Smerter, der bl. a. slog sig paa Tænderne og følte som den græsseligste Tandpine, hvad der senere hen i Livet foranledigede hende til at lade sine Tænder trække ud, skønt de alle var friske og gode, saa at Tandlægen til at begynde med rent ud vægrede sig ved at fjerne dem! Ogsaa gigtiske Lidelser hjemsoegtes hun af i en saadan Grad, at hun senere i Livet overhovedet næppe vovede sig udenfor Huset i den ublide Aarstid.

Men i det Livsafsnit, hvorom her tales, var hun endnu ung, purung, og trods Sygdommens Eftervirkninger genoptoges Ungdomslivet i Præstegaarden med Forældre og Søskende. Særlig den fornævnte Søster Charlotte var den ledende blandt de unge, i Kraft af sin Begavelse og sin enestaaende Livfuldhed og dramatisk-komiske Gengivelsesevne, hvormed hun saadan forstod at „komme Folk til at le“, at det sagdes om hende, at hun „kunde faa de døde til at le!“ Der var i Præstegaarden en meget betroet Gaardskarl ved Navn Rasmus med Opvakthed og kvikke Evner, som de unge Piger gav sig meget af med. Engang spøgte han med dem om, hvorledes de skulde faa sig en Kæreste. „Ja, De lille Jomfru,“ sagde han, henvendt til Charlotte Tryde, vil fange ham *med Munden*, og De, Jomfru Anna, *med Øjnene!*“ Sidstnævnte havde virkelig sjældent smukke Øjne, blaa, straalende, sjælfulde og milde; og de var saa omtrent hendes væsentlige Skønhed; thi børsat derfra kunde hun ikke kaldes smuk. Ved den herommeldte Lejlighed var endnu en tredie ung Pige til Stede, en Kusine til Anna og Charlotte Tryde; hun spurgte nu Karlen Rasmus: „Ja, men jeg da, hvordan skal jeg . . .?“ „Ja, De lille Jomfru,“ lød Svaret, „kommer nok til at gribe ham *med Hænderne!*“

En mørk Sky var imidlertid ved at trække op over Præstehjemmet i Herlufmagle. Allerede i en Aarrække havde Moderen lidt under tiltagende stærke Hovedsmerter, og nu brød Sygdommen for Alvor løs, idet den afslørede sig som en aabenbart alvorlig Hjernelidelse, der angreb hendes Aandsevner og efterhaanden medførte en dybtgaaende Forvirring af disse. Hun døde

kort efter, at Familien var flyttet til København, og ved Obduktion paavistes da store anatomiske Forandringer i Hjernen, som stadfæstede Antagelsen af en eksisterende Hjernesygdom.

De sidste Aar, Familien tilbragte i Herlufmagle, prægedes naturligvis af denne Moderens Sygdom. Hun følte selv stor Angst for den truende Aandsformørkelse, og kunde under de svære Hovedsmerter udbryde til sin Mand: „Aa, Eggert, jeg er saa bange for, at jeg mister min Forstand!“ Og det blev altsaa ogsaa Tilfældet, trods Præstens kærlige Beroligelse: „Nej, vist ikke, min søde Pige, vist ikke det!“

Dette var jo en haard Tid at gennemleve for Hjemmets Ungdom. Men just i disse Aar kom der i anden Henseende Glæde til Hjemmet. Charlotte Tryde blev i 1836 forlovet med deres Slægtning stud. theol. Jens Paludan-Müller, en Søn af Biskoppen i Aarhus, og denne Svigersøn bragte atter sin bedste Ven, stud. theol. Theodor Thomsen til Huse. Denne unge Mand, Søn af Nationalbankdirektør Jacob Thomsen og Hustru, f. Hintze, var af en helt anden Støbning end Tryde- og Paludan-Müller-Kredsen. Han var ikke som de udgaaet fra et Præstehjem og fra en gammel, traditionsbaaren Præsteslægt. Hans Faders Forfædre var sønderjydske Bønder og hans mødrene Slægt havde overvejende været Læger, Købmænd o. deslige. Det Milieu, hvoraf han var fremgaaet, var kort sagt højst forskelligt fra Herlufmaglekredsens, og hans egen personlige Individualitet ligeledes. Han var ikke i Besiddelse af Trydernes overstrømmende Følelse og Fantasi, saa lidt som deres varme Gemyt, psykologiske Menneskeforstaaelse og udviklede poetiske Sans; men var de ham overlegne paa disse Punkter, saa var han til Gengæld i Besiddelse af en klar og skarp Forstand i Forbindelse med en Evne til at udtrykke sig præcist og nøjagtigt, en Afsky for selv den mindste Afvigelse fra Sandheden og en energisk Fastholden af denne sidste, der undertiden virkede som en meget heldig Korrektion af de ved deres Overmaal af Fantasi henrevne Tryder. I Punktlighed og Præcision i alt, hvad der beroede paa Tal, Ordenssans og Nøjagtighed, som f. Eks. Omgang med Penge

og disses forsvarlige Administration, var han Præstefamilien ganske overlegen. I Musikken fandt han derhos Afløb for sit Følelsesliv, ligesom Tryderne i Poesien. Ogsaa i Karakteranlæg var han afvigende fra disse, havde ikke deres bløde, milde og varme Natur, men udgjorde derimod en langt fastere Karakter, i Besiddelse af en meget betydelig Viljeskraft og — navnlig i disse Ungdomsaar — ikke uden en vis Haardhed og Stejlhed, der undertiden viste sig i et vist „tilknappet“ Væsen udadtil.

Man skulde ikke synes, at en fra Tryderne saa fuldstændig forskellig Karakter skulde have Udsigt til at gøre større Lykke hos den til Herlufmagle Præstegaard knyttede Kreds. Men, som det undertiden ses, Modsætningerne tiltrak just hinanden! Noget gjorde det vel til Sagen, at Theodor Thomsen blev introduceret i Præstegaarden af den elskede Slægtning og nu Svigersøn Jens Paludan-Müller som dennes bedste Ven; men hvorom alting er, den stærke og stejle Theodor Thomsen slog straks an hos de bløde og blide Tryder og mest hos den blødeste og blideste af dem alle — *Anna Tryde*. Den gensidige Tiltrækning imellem dem var straks stærk, 2den Nytaarsdag 1837 friede han og fik ja. Medens Frieriet gik for sig i en Stue i Herlufmagle Præstegaard, blev iøvrigt Anna Trydes Nerver udsat for en særlig Prøvelse. Der befandt sig nemlig paa det Tidspunkt i Præstegaarden en lille Dreng fra Nabolaget, som jævnlig havde sin Gang der i Huset. Han agtede sig tilfældigvis netop ind i den Stue, hvor Anna Tryde og Theodor Thomsen sad, og just medens sidstnævnte friede af al Magt, saa Anna Tryde, som sad med Ansigtet mod Døren, Laasegrebet paa denne bevæge sig frem og tilbage i eet væk; hun begreb straks, at det var denne Knægt, som vilde ind, men trøstedes ved Bevidstheden om, at han dog ikke — som hun vidste fra tidligere — var i Stand til ved egen Hjælp at faa Døren op! Han kom da ganske rigtigt heller ikke ind, men unægtelig var hans uafbrudte Rokken ved Dørhaandtaget et noget aparte Akkompagnement til det, der foregik indenfor i Stuen!

Saaledes indgik Anna Tryde sin Forbindelse for Livet med

den Mand, der herefter til sin Dødedag var hendes Livs Centrum, Genstand for hendes varmeste, ubegrænsede Kærlighed. Midtpunktet, hvorum hendes Tilværelse drejede sig. Just fordi de var saa forskellige, supplerede de hinanden saa udmærket. idet han var en lige saa udpræget mandig Natur, som hun var kvindelig, og skønt det selvfølgelig var ham, som var den ledende og besluttende i deres indbyrdes Forhold, vandt hun dog som Følge af deres inderlige Hengivenheds- og Fortrolighedsforhold den største Indflydelse paa ham, ikke ved paa nogen Maade at øve Modstand imod hans Beslutninger, hvad der ogsaa efter hendes Natur vilde have været hende en ren Umulighed, men — paa ægte Kvindevis — gennem sin hele elskelige Personligheds Paavirkning af ham i det stille.

Men var saaledes Forholdet imellem de to unge Mennesker indbyrdes den rene Lyksalighed, gjaldt dette derimod ikke ganske Anna Trydes Forhold til den Thomsen'ske Slægt, i hvilken hun nu skulde indføres. Theodor Thomsens Moder, Etatsraadinde Thomsen i København, og hans seks Søkende (Faderen var død noget i Forvejen) var Mennesker af en helt anden Type, end man var vant til i Herlufmagle Præstegaard, og da Kærligheden jo ikke med Hensyn til dem — saaledes som med Hensyn til Theodor Thomsen personlig — gjorde sin Vidundermagt gældende, kunde Forholdet til disse nye Paarørende de store Forskelligheder i Naturerne let gøre sig gældende og vanskelig-gøre Samlivet. Det faldt da ogsaa den varme, bløde og milde Anna Tryde svært at vænne sig til de klare, skarpe og dødsensbestemte Thomsen'er med de stejle Sind og stærke Viljer, der ikke altid viste tilbørlig Forstaaelse af hendes bløde og saarbare Natur. Saaledes havde hun bl. a. den Særegenhed, at hun let kom til at rødme, naar noget, der blev sagt, berørte hende pinligt eller gjorde hende undselig. Denne om et følsomt Sind vidnende Ejendommelighed sprang straks i Øjnene indenfor den Thomsen'ske Kreds, og især hendes Svigerinde, Hanne Thomsen (senere gift med den bekendte Politiker Dr. Geert Winther) gjorde sig ved en bestemt Lejlighed lystig herover i Familie-

kredsen, hvor Theodor Thomsen ikke var til Stede for at værgede den arme Anna Tryde, der rødmede alt mere og mere, eftersom den højtbegavede, den ubarmhjertige Svigerinde for fort med sin Paavisning af det latterlige i den Vane at rødme — indtil denne med eet bragtes til Tavshed af sin Broder Carl Thomsen, som ganske kort skar hende af med de Ord: „Ja, ja, Hanne, jeg vilde dog nødig kendes ved den unge Pige, som *aldrig* kunde rødme!“ Disse Ord glemte Anna Tryde aldrig sin Svoger.

I 1838 blev Anna Trydes Fader forflyttet til Embedet som Sognepræst ved Vor Frue Kirke i København og Stiftsprovst i Sjællands Stift. Hermed indleddedes det Livsafsnit, der vistnok maatte betegnes som det lykkeligste i Anna Trydes hele Liv. Familiens hidtil saa trykkede økonomiske Omstændigheder undergik ved Faderens Forflyttelse til det store Embede i København en fuldstændig Forandring til det bedre, og hun kunde nu til Stadighed, ja daglig ses med sin Elskede. Men hertil kom yderligere en stor Berigelse for Anna Tryde derved, at hun nu som Stiftsprovstens Datter indførtes i helt nye Kredse og kom til at omgaa mange af Datidens mest fremragende Mennesker. I den statelige Stiftsprovstebolig paa Frue Plads førtes der et gæstfrit, selskabeligt Hus, og her kom mange af Guldalderens kendte Personligheder som f. Eks. — for blot at nævne nogle — Biskop Mynster, H. C. Ørsted, I. L. Heiberg og Hustru, Kunsthistorikeren Prof. Høyen, Filosofen Prof. Rasmus Nielsen, foruden mange andre, derunder Fr. Paludan-Müller, med hvem man jo var beslægtet, og som af Stiftsprovst Tryde blev viet til sin bekendte Hustru Charite.

Hele dette aandelige Velleved med de ypperste paa mange forskellige af Aandslivets Omraader var rigtig noget for Anna Tryde. Med hele sit modtagelige Sind indsugede hun alt, hvad der bød sig af Aandens Goder, og skabte sig store Forraad af de Skatte, som Møl og Rust *ikke* fortærer. Disse hendes Lykkens Aar blev ganske vist en Overgang formørkede derved, at Theodor Thomsen — saaledes som det andetsteds er nærmere skildret — efter i 1840 at være bleven teologisk Kandidat, paadrog

sig en fra først af *komplet* Døvhed, hvad der en Tid hvilede som en mørk Skygge over hans og Anna Trydes Sind. Men ogsaa denne Skygge veg til Dels, Høreevnen bedredes saa vidt, at Theodor Thomsen kunde lade sig præstevie og ansætte som Kateket hos Svigerfaderen ved Frue Kirke. Den 15. November 1844 viedes han i Frue Kirke af sin Svigerfader til Anna Tryde, og hermed sattes Kronen paa disse i det hele saa lykkelige Aar.

Efter Vielsen forefaldt der iøvrigt et pudsigt Tilfælde. Paa Grund af Anna Trydes sarte Helbred var det blevet paalagt en ung Syerske — med det mærkelige Navn „Feuerstei“ —, som i Tiden forinden havde gaaet tilhaande med Syningen af Brudeudstyret, at passe paa, naar Anna Tryde i sin lette Brudedragt traadte ud af Frue Kirkes Dør, og da holde sig saa nær ved hende, at hun kunde kaste et varmt „Slag“ omkring hende. Dette med at holde sig nær til Bruden tog Feuerstei imidlertid saa bogstaveligt, at hun ikke blot trængte sig frem til Bruden ved Udgangen af Kirken, men yderligere fulgte bagefter hende til Brudekaret og *boppedede ind i denne* til Trods for Brudgommens Forsøg paa at puffe hende ud igen, saa at Brudeparret „selvtredje“ kørte hjem over Frue Plads til Stiftsprovstegaarden under Brudgommens stormende Latter!

De følgende Aar boede saa den unge Kateket og hans Kone i Stiftsprovstegaardens Stueetage, medens hendes Fader, den gamle Stiftsprovst, selv beboede Førstesalen. Dette var ret efter Anna Thomsens Hjerter, som hang med stor Kærlighed ved sin Fader, og hendes huslige Lykke øgedes end mere ved Fødslen af to smaa Piger, Nicoline den 27. December 1846 og Kirstine den 12. Marts 1850. Det var rige, lykkelige Aar for Anna Thomsen, der i disse tillige medoplevede det hele nationale Røre i Fyrerne, den sejrige Treaarskrig og Troppernes Hjemkomst, i hvilke Begivenheder hun tog levende Del med hele sit Hjerter. Men dermed var det ogsaa Slut med disse glansfulde Aar af hendes Liv. I Eftersommeren 1851 kaldedes Theodor Thomsen til Sognepræst for Simested, Hvilsum og Hvam Sogne Nord for Viborg, og dermed rykkedes baade han og hans Kone

op af hele det tilvante sjællandske og københavnske Milieu for at blive omplantet i en ganske anden Verden af nordjydsk Beskaffenhed.

Det var en haard Overgang for Anna Thomsen. Hun, der elskede den blide, sjællandske Idylnatur med frødige Kornmarker og Bøgeskov, blev nu hensat i en barsk og mager, nøgen og forblæst Hedeegn; og hun, der elskede Omgang med Mennesker i livlig Drøftelse og Samtale, maatte lade sig overflytte til en ensomt beliggende Præstegaard, uden blot saa meget som en Landsbybebyggelse omkring. Evedrup Præstegaard — som Præstegaarden i Simested Sogn hedder — ligger nemlig for sig selv, dengang endda med Hede omkring. I Stedet for den berigende Omgang med Aandens Stormænd i Stiftsprovsteboligen paa Frue Plads traadte nu Samværet med en jydsk Almuebefolkning, der omend paa sin Vis god nok, dog unægtelig afveg betydeligt fra hendes tilvante Omgangskreds. Hun har selv i et af de Smaadigte, hvori hendes poetiske Sans fandt Afløb, skildret sit Liv indtil dette betydningsfulde Vendepunkt saaledes:

GØGEN

Kuk du kun Gøg, jeg sidder her og lytter til din Sang,
 Mit gamle Hjerter frydes ved dens underlige Klang.
 For mig der er en Tryllemagt i denne klare Røst,
 Saa Minderne de myldrer frem og fylder helt mit Bryst.

Først husker jeg ved Sø og Mark den ranke Bøgeskov,
 Hvor under Præstegaardens Tag jeg i min Vugge sov.
 Hvor i Kastaniegangens Læ vi legede og lo,
 Hvor jeg hver Aften bad min Bøn med glad og frejdig Tro.

Var Haven lille, Stuen lav, vi mærkede det ej,
 Det var den milde Indgangsdør til Livets Alvorsvej.
 Og ved en kraftig, kærlig Haand, jeg dengang fortes frem.
 Nej, aldrig, aldrig glemmer jeg mit kære Barndomshjem.

Der var en Aand i dette Hus, der loftede dets Tag,
 Og lod os skue Himlen klar, selv paa en skyfuld Dag.
 Vort Blik blev rettet mod det Lys, der aldrig slukkes ud.
 Vi lærte med vort Barnesind at vende os til Gud.

Saa kommer der et andet Syn, ej mindre smukt og lyst,
 Det Ungdomshjem, hvor Livets Magt først fyldte ret mit Bryst.
 Hvor hver en Fugl sang varselsfuldt om Aandens stærke Magt.
 Og glad jeg følte al den Kraft, der i mit Bryst var lagt.

O, Ungdomshjem, hvor kan jeg vel udsige, hvad du var.
 Hvor sød var Hvilen i dit Skød, hvor var din Himmel klar.
 Hvor var vor Latter glad og sund, hvor var hver Taare mild.
 Hvor frejdigt blussed i vort Bryst en høj Begejstrings Ild.

Og der jeg fandt den største Skat, som findes paa vor Jord,
 En trofast Ven, hvis Kærlighed var rig, som den var stor.
 Gud gav mig i min Kærlighed en Kraft, der svigted ej,
 Om end jeg stundom maatte gaa en trang og tornet Vej.

Da kukked du, min kære Gøg, med dobbelt klangfuld Røst,
 Og hver en lille Fugl, der sang, gav Genlyd i mit Bryst.
 Hver lille Blomst, der titted frem i Græsset ved min Fod,
 Den nynnede mig en yndig Sang, som Hjertet godt forstod.

Men Livet skifter hastig om, og Tiden ruller fort,
 Den førte mig og alt mit Hjem fra Mark og Skove bort.
 Og Aandens stærke Røster lød og tændte i min Hu
 Saa mangen lys og kraftig Gnist, som brænder der endnu.

Du Danmarks Hjerte, stolte By ved Øresundets Kyst,
 Hvor fyldte du min unge Sjæl med Aandens rige Høst.
 Ja, i dit Ly udviklet sig mit Livs den bedste Knop
 Og Snillets Kraft der lærte mig at hæve Øjet op.

Men Livet er en Alvorsdyst, og Maalet naas ej ret,
 Naar Vejen altid er saa lys, og Foden altid let.
 Og han, som ved det allerbedst, han ledet vore Fjed
 Hen over Havets Vej mod Vest til Jyllands mørke Bred.

Og da jeg stod paa Skibets Dæk og saa mod Sjællands Strand,
 En Engel syntes mig der stod og vinket mig fra Land.
 Det var mit lyse Ungdomsliv, og da jeg helt svandt bort,
 Da løftede den sit Vingepar og svæved langsomt bort.

Den jyske Vind er barsk og streng, men da jeg først fik lært,
 At Aanden ogsaa røres her, da fik jeg Landet kært.
 Og i vor lille Abildgaard, der stod et Bøgetræ,
 Hvor Gogen kukked lystelig i Torvestakkens Læ.

Hun tog imidlertid Opgaven op som jydsk Præstekone med den Pligtopfyldelse, som laa i hendes Natur, og fandt iøvrigt sin Glæde i det inderlige Samliv med Mand og Børn, hvilke sidste den 15. April 1852 var blevet forøgede med en lille Dreng, Jacob. Men Præstegaarden var fugtig, og det barske nordjydske Klima tog stærkt paa hendes — som før nævnt — allerede dengang sarte Helbred. Derfor søgte Pastor Thomsen Forflyttelse til mildere Egne og udnævntes i 1860 til Sognepræst for Ørting og Falling Menigheder ved Horsens.

Paa dette Sted kom Anna Thomsen og hendes Mand til at henleve 24 Aar, i Sorg og i Glæde, under skiftende Kaar. Allerede faa Aar efter Flytningen til Ørting oplevede de Krigen i 1864 og den fjendtlige Invasion. Under denne led de vel ikke egentlig personlig Overlast af Tyskerne, omend de en enkelt Gang var nær ved det; men den hele brutale Betydning af Sangens Ord: „Naar Tysken kommer her, beklager jeg enhver“, blev dog stillet dem levende for Øje, som for Eksempel da Anna Thomsen en Dag ved sin Indtræden i Dagligstuen fandt en prøjsisk Officer i Færd med at ransage hendes Bogskaab med Erobrerens hele Selvfølgelighed, eller da en anden prøjsisk Officer, som i lang Tid havde ligget indkvarteret i Præstegaarden og efter truffen Aftale faaet Ekstra-Forplejning med flere Retter Mad til Middag etc., efter ved Afrejsen at have ladet spørge, hvor meget han var skyldig, og faaet det eneste mulige Svar „Nach Belieb“, derefter red sin Vej uden at betale saa meget som en Øre!! Karakteristisk for Anna Thomsens historiske Sans var det, at ligesom hun i Trearskrigens Tid havde haft Sans for at samle Eksemplarer af alle de under Krigen saa hyppige Proklamationer, Løbesedler om vigtige Begivenheder etc. — hvilken Samling endnu den Dag i Dag er i hendes Efterkommeres Eje og frembyder stor historisk Interesse — saaledes førte hun nu, da hun oplevede Krigen 1864 i den afsides jydsk Præstegaard, en Slags Dagbog over Begivenhederne, paa Grundlag af hvilken hun senere udarbejdede en sammenhængende lille Skildring af Præstefamiliens Oplevelser

under Krigen, som ligeledes endnu er i hendes Efterkommeres Besiddelse.

Faa Aar efter Krigen skulde Anna Thomsen blive udsat for Prøvelser af en helt anden Art. Hendes Helbred begyndte at give Anledning til alvorlig Bekymring; Familiens Læge konstaterede omsider til sin egen og hendes nærmestes store Bestyrtelse en Svulst i Underlivet (Ovariesvulst), og dyb Sørgmodighed betog Præstehjemmet i Ørting ved Tanken om hendes Bortgang; thi Datiden maatte anse et saadant Tilfælde for ensbetydende med den visse Død. Da hørte man om den mærkelige Landsbylæge, Claudius Boye i Jelling, for hvem det kort forinden var lykkedes som den første her i Landet med Held at gennemføre en stor Underlivsoperation efter de nye anti-septiske (Lister'ske) Principper. Han blev tilkaldt og erklærede sig villig til at prøve en Operation. Da Anna Thomsen spurgte ham om Udsigterne, svarede han: „Der er *en lille Mulighed* for, at De kan leve, dersom De lader Dem operere!“ „Og dersom jeg ikke lader mig operere, hvor længe kan jeg da leve, mon til Jul?“ (Det var i Juli Maaned 1868). „Nej!“ Saa besluttede hun sig da, trods det ringe Haab, til at underkaste sig den store og for Datidens Opfattelse helt eventyrlige Operation. Den 25. Juli 1868, midt i den enestaaende varme Sommer 1868, blev hun da lagt paa det store Bord i Præstegaardens Dagligstue, der tjente til Operationsstue, og Dr. Boye skred til den store Operation, som stod paa i et Par Timer. Alt gik godt, og da hun var vaagnet af Bedøvelsen, og Familiens egen gamle Læge, der sammen med et Par andre havde bistaaet Dr. Boye, var inde hos hende, forinden han tog hjem, var hun fuldkommen fattet og sagde: „Vil De hilse Deres Kone!“ Dr. Boye blev i Præstegaarden de første Par Dage, men ellers maatte Anna Thomsen overgives til sine unge Døtres og Husholderskens Pleje; uddannede Sygeplejersker kendtes ikke dengang. Alt gik imidlertid godt, og Operationen lykkedes fuldstændig.

Der fulgte nu nogle rolige, lykkelige Aar for Anna Thomsen, tilbragt i Familiens Skød. Hun kom kun saare sjældent ud

i Besøg paa Grund af sit skrøbelige Helbred, men sad hjemme og tog imod de mange — Sognebeboere og andre —, der aflagde Besøg i Præstegaarden. Livlig og levende interesseret var hun i mangfoldige Ting. Næsten ethvert Menneske, der kom indenfor hendes Kreds, forstod hun at afvinde Interesse, med sit varme og kærlige Sind fattede hun Deltagelse for alle, og lod enhver nyde godt af de store aandelige Skatte, hun havde samlet sig gennem udstrakt Læsning og et rigt indre Liv. For sine Børn var hun en vidunderlig Moder, der blev Genstand for deres ubegrænsede Kærlighed. For sin af Døvheden saa prøvede Mand blev hun hans Livs bedste Støtte. Det var hendes ivrige Bestræbelse, at han skulde føle sin Døvhed saa lidt som muligt; derfor sad hun gerne ved hans Side, ogsaa naar der var flere til Stede, for at „give ham i Øret“ alt, hvad der blev sagt, alle de krydsende Bemærkninger, som ellers vilde være gaaet ham forbi og have ladet ham uden Føling med, hvad der foregik. Nu følte han sig, takket være hende, ikke isoleret i sin Døvheds Ensomhed, men fulgte med i, hvad der foregik. Ja, hun var i Sandhed „hans Øre“ for ham. Men, som hun selv sagde, der fulgte et stort Ansvar hermed, idet hendes Gengivelse i vidt Omfang kunde blive afgørende for hans Opfattelse af Personer og Tildragelser, da hun saa at sige var det Organ, gennem hvilket han for en stor Del stod i Forbindelse med Omverdenen. Der var dog ingen Fare for, at hun skulde benytte sig af sin Stilling til at stemme ham fjendtligt overfor nogen. Hun var et Fredens Barn frem for nogen, elskede Fred og Harmoni, frem for alt i Hjemmet; „et haardt Ord var som et Slag for hende“, selvom det ikke gjaldt hende selv, men forefaldt mellem andre i hendes Nærværelse.

De rolige og i det hele lykkelige Aar efter den store Operation afløstes igen af sorgtunge Tider. I 1874 mistede hun det Menneske, der vel nok af alle udenfor hendes eget Hjem stod hende nærmest, nemlig hendes ældste Søster, Charlotte Paludan-Müller. Endnu smerteligere skulde dog det næste Slag ramme hende, da i 1878 hendes egen yngste Datter Kirstine døde. 28

Aar gammel, af Brystsyge. Tabet af denne Datter, der var en sjælden from og ren, mild og god ung Pige, forvandt Anna Thomsen aldrig fuldkommen. Ogsaa med Hensyn til sine to andre Børn tyngedes hun i de nærmest følgende Aar af Bekymringer, ikke mindst for Sønnen, der i disse Aar maatte kæmpe sig igennem mange økonomiske Genvordigheder som Landmand. Men intet af alt dette kunde dog sidestilles med den Prøvelse, der endnu var gemt til hende, da hendes saa inderligt elskede Mand, efter at han i 1884 havde taget sin Afsked, og de derefter var flyttet til Aarhus, d. 13. December 1885 ganske pludseligt rantes af en Hjerneblødning og var død med det samme.

Dette var sikkert det haardeste, Livet endnu havde budt Anna Thomsen; og hendes Børn frygtede meget for, at hendes følsomme Sjæl og sarte Legeme ikke skulde kunne holde dertil. Men med den sejge Elasticitet, som *ogsaa* var en Del af hendes Natur, rettede hun sig igen efter Slaget og tog Livet op paany, baaret af den Kristentro, der for hende saavel som for hendes Mand udgjorde det inderste og det dybeste i deres Liv. Efter en kortere Tid at have boet i Næstved flyttede hun og hendes trofaste — ugifte — Datter i 1887 til København, hvor hendes Søn Jacob Thomsen imidlertid som gift havde fæstet Bo og grundet Hjem. Her henlevede da Anna Thomsen sine sidste Aar, i nærmeste Nærhed af sin Søn og hans Familie og under sin Datters daglige Omsorg. Hendes Alderdom var for saa vidt lykkelig, hendes Sanser saavel som hendes Aandsevner var ganske usvækkede, og hun kunde fremdeles leve sit rige aandelige Liv, dyrke sin kære Læsning, Historie, Poesi og anden Skønlitteratur — alt uden saa meget som Benyttelse af Brillen. Hun kunde hjerteligt samleve med sine kære og glæde sig ved de to smaa Børnebørn, som i disse Aar kom til Verden, af hvilke det ene — en Dreng — til hendes store Fryd blev opkaldt efter sin Farfader, ligesom det andet — en Pige — bl. a. fik Fornavnet Kirstine efter sin afdøde Faster. Selv havde Anna Thomsen paa Forespørgsel fra sin Søn frabedt sig at blive opkaldt.

Men kun en kortere Tid blev disse Bedstemoderglæder hende beskaarne. Den 29. Juni 1892 kom Afslutningen, ganske brat og uventet, ligesom Tilfældet havde været med hendes Mand. Om Formiddagen havde hun — som saa tidt — Besøg af sin lille 3-4 aarige Sønesøn, og da Drengen skulde hjem igen, ledsagede Anna Thomsens Datter ham til hans Hjem, kun et Par Minutters Gang borte. Nede paa Gaden vinkede den lille Dreng endnu til „Farmoder“, der stod oppe ved Vinduet og vinkede igen. Men da hendes Datter ganske kort efter vendte tilbage, fandt hun sin Moder liggende paa Sengen, meget syg og allerede delvis fra Bevidstheden. „Aa, det er ligesom jeg skulde dø, bare jeg dog kunde samle mine Tanker“, var det sidste hun sagde. Der gik Bud efter hendes Søn, som straks kom til Stede, men allerede da var hun saa „langt borte“, at hun ikke kendte ham eller gav Agt paa ham. Paa et Kvarters Tid eller saa var det hele forbi; et pludseligt Hjertetilfælde havde gjort Ende paa hendes Liv.

Hun blev ført til Ørting og begravet der paa Kirkegaarden ved Siden af sin Mand, efter at der først i København havde fundet en Bisættelsehøjtidelighed Sted, ved hvilken hendes Mands kæreste Ven fra de unge Dage, hendes egen kære Fætter og Svoger, Jens Paludan-Müller, talte over hende. Han, der havde kendt hende saa nært og nøje gennem de mange, mange Aar, endte sin Tale med et „Saa Farvel da, Anna *Tryde*“ — ikke Thomsen! Han vidste og vilde hermed tilkendegive, at hun efter sin Natur visselig ikke hørte den Thomsen'ske Slægt til, omend hun bar dens Navn efter *den*, som havde været hendes Livs Midtpunkt og Genstanden for hendes brændende Kærlighed. Men selv var hun efter sin Natur en ægte *Tryde*, der ikke fornægtede sin Slægt. Paa hendes Gravsten staar: „Salige ere de fredsommelige“!

Hedevig Frederikke Rasmine Tryde (St. Nr. B₁, I_a) blev født i Glumsø 9. Juli 1822 og døde 7. Marts 1909. Johs. Fibiger kalder hende „en aaben, livsglad og kærlig Pige, den mest overgivne af den livlige Flok.“ Hun blev 10. Marts 1848 gift med *Andreas Peter Lunddahl*, født i Maribo 1. Juni 1818, Student fra Metropolitan-skolen 1835 med Udmærkelse, Filosoficum 1836 ogsaa med Udmærkelse og cand. theol. 2. Juli 1840 med Laud. De to praktiske Prøver tog han ogsaa med Laud og 3. Maj 1843 prædikede han for Dimis.

13. November 1841 blev han konstitueret som Adjunkt ved Frederiksborg lærde Skole og fast ansattes 26. November 1842. Derpaa blev han 29. September 1845 ansat ved Metropolitan-skolen, hvor han forblev til 15. September 1847, da han blev Inspektør ved Københavns østre Betalingsskole. I denne Stilling forblev han, indtil han 11. Marts 1851 udnævntes til Præst i Bjørnsholm og Malle, hvormed fulgte Stillingen som Forstander for Ranum Seminarium (Gislum Herred, Aalborg Amt). Han blev ordineret i København 9. April 1851. I Bjørnsholm og Malle blev han til 22. Januar 1859, da han forflyttedes til Stubbe-købing og Maglebrønde, hvor han var i 10 Aar. Endelig forflyttedes han 30. April 1869 til Tølløse-Aagerup (Merløse Herred, Holbæk Amt), hvor han forblev, til han i 1893 entledigedes. Han døde 17. November 1895.

Hans Fader var Kammerraad, Amtsforvalter Hans Jacob Lunddahl, død 8. September 1846. Moderen var Charlotte Amalie Rye, død 23. September 1848.

Om A. P. Lunddahl og Hedevig Fr. R. Tryde fortæller deres ældste Søn, Seminarielærer Eggert Lunddahl saaledes:

Min Fader, Andreas Peter Lunddahl, blev født 1. Juni 1818 i Maribo som Søn af Amtsforvalter Lunddahl. I 1830 kom han til København, hvor han var blevet optaget i Metropolitan-skolen og boede sammen med 2 ældre Brødre til 1834, da Forældrene flyttede til København. Efter at have været en særdeles flink Discipel i Skolen blev han Student 1835. Allerede i Skolen sluttede han sig nøje til Ludvig Mynster, Søn af Biskoppen, og

Louis Ussing, den senere Professor, et Venskab, der blev for Livet. Fader studerede nu Theologi. 1837 kom han ind paa Regensen, hvor han deltog meget i Studenterlivet, og omtrent samtidig blev han stærkt grebet af Martensens Forelæsninger. 1840 tog han en god Embedseksamen. En stor Indvirkning øvede i denne Tid Stiftsprovst Tryde paa ham gennem sine Prædikener. Faders kristelige Indhold voksede. Der kunde ikke paapeges et bestemt Gennembrud, men en kristelig Livsanskuelse bredte sig over de forskellige Aandslivets Sfærer. Allerede i 1840 blev Fader indført i det Trydeske Hus, hvor der kom flere Videnskabsmænd af overvejende filosofisk Retning, og hvor der i Dagligstuen sattes store Problemer under Debat, ikke mindst ved den ældste Datter, Charlotte, dengang forlovet med daværende Adjunkt Jens Paludan-Müller i Sorø. Hun brød efter Faders Vidnesbyrd med Dygtighed mangan Lanse med Sibbern og Rasmus Nielsen. Efterhaanden blev Fader en af Husets stadige Gæster, dette Hus, der mere og mere blev et af Brændpunkterne for det aandelige Liv i Hovedstaden, og dette blev han jo endnu mere efter sin Forlovelse med Husets yngste Datter i Oktober 1841. Meget mener han der at have lært ved personlig Berøring med Datidens betydeligste Mænd. Det var ikke ved overlegen Lærdom, Tryde samlede dem, men hans Sind var gæstfrit og forstaaende, og han opfordrede ikke forgæves ældre og yngre til at udtale sig. Sibbern førte en tidlang Ordet, senere Rasmus Nielsen. Tilsidst blev Martensen og Heiberg de mest fremtrædende. Som stadige levende Medlemmer af Kredsen tænkte Fader især paa Digteren Paludan-Müller, Professor F. Lange og Madvig. Betegnende for deres Samliv var den fortrolige Meddelsomhed, som gjorde, at der altid var noget stort til Forhandling, og at der taltes ud af hele Personligheden.

- Fra midt i November 1841 var Fader blevet Lærer i Religion ved Frederiksborg Latinskole. I sine Fag var han stærkt interesseret, ligesom han i alt var veltilfreds i Skolen. Men der var jo meget, der drog ham til København, og i September 1845

blev han forflyttet til Metropolitanskolen med Dansk og Tysk som Fag. Ogsaa her var han levende interesseret som Lærer, ja havde han kunnet blive Skolens Religionslærer, var han maaske aldrig kommet derfra. Dette var imidlertid for menneskelige Øjne umuligt, og da der blev gjort Forandring ved Folkeskolevæsenet i København, og man ønskede friske Kræfter til de nye Stillinger som Skoleinspektører, blev Fader ansat som Inspektør ved Østre-Betalings-skole trods hans Ungdom og det, at han kom fra et andet Skolevæsen. I de henved 4 Aar Fader var ved Østre-Betalings-skole, var han med til at fremme noget godt, nemlig med Hensyn til Disciplin og Humanitet, men længe blev han der ikke. Den Tid var kommet, da han havde naaet den Anciennitet, der dengang var fornøden for at søge Præsteembede. I Marts 1851 blev han kaldet til Sognepræst for Bjørnsholm og Malle og Forstander for Ranum Seminarium.

Fader og Moder var unge, da de kom til Ranum. De havde holdt Bryllup i 1848, og de havde endnu ikke Børn. Først i 1854 blev jeg født. De vilde gerne have med Ungdommen at gøre, og de aabnede deres Hus for Seminarieeleverne. Det blev meget benyttet, især Søndag Eftermiddag og Aften. Fader havde her Lejlighed til at paavirke de unge æstetisk, og Moder underholdt dem og indvirkede paa flere af dem i almindelig Optræden, hvortil der dengang stundom kunde trænges, og hvad en Kvinde maaske bedst kunde gøre. Med Monrad, der var Overskoledirektør, kunde Fader imidlertid i Længden ikke samarbejde godt, hvorfor han søgte Forflyttelse, og i 1859 blev han Præst i Stubbekøbing og Maglebrønde, hvor han havde gode Aar, til han i 1869 kom til Tølløse og Aagerup i Holbæk Amt, hvor han havde en i det hele tilfredsstillende Virksomhed, til Alderen lod ham søge Afsked, som bevilgedes ham i 1893. Et Kors bar han paa næsten hele sin Embedstid, et Halsonde, der var meget føleligt og længe indfandt sig i stærkere og stærkere Grad. Det var først lige mod Slutningen af Tølløsetiden, at Overlæge Haslund opdagede Grunden og borttog en Polyp paa Stemmeridsen.

Min Moder, Stiftsprovstens yngste Datter, var født 9. Juli 1822. Hun var en livlig, aaben, varm Natur. Som ung Pige oplevede hun i København Trearskrigen og fulgte den med usvækket Begejstring. 50 Aar efter holdtes der i København store Mindefester, og en Komite opfordrede ældre Mennesker til at meddele, hvad der særlig havde betaget dem. Moder nedskrev en Beretning om Troppernes Tilbagekomst til København i 1849. Noget efter gennemgik jeg Krigen med en Klasse paa Jonstrup Seminarium. Jeg oplæste ved den Lejlighed af Goldschmidts „Ravnen“ det bekendte Stykke om Indtoget, hvorefter jeg sagde: „Jeg har ogsaa en Beretning af en gammel Kvinde, der ikke er Forfatterinde,“ og læste saa Moders Erindring op. Derefter spurgte jeg: „Hvad synes De giver det bedste Indtryk?“ „Det sidste,“ svarede Klassen i Kor. Moder var stærkt knyttet til Københavnerne, dem af Danmarks Beboere, der stod hendes Hjerte nærmest.

Hun var jo først og fremmest sin Mands trofaste Hustru og sine Børns kærlige Moder, baade da vi var smaa, og da vi blev voksne. Hun omfattede alt vort med levende Deltagelse og udfoldede den Aandslivlighed, at hun fulgte vore Interesser og optog vore Venner i sit Hjerte.

Det var dog ikke nogen lille Kreds, hun levede i nøje Forbindelse med. Mange Slægtninge og gamle Venner besøgte Tølløse Præstegaard. De sidste rekrutteredes ikke blot ved Børnenes Venner, men ogsaa derved, at det i en længere Aarrække var nødvendigt at modtage Pensionærer. Disse gik gerne over til at blive Venner af Huset.

Da Fader tog Afsked, flyttede mine Forældre til København, hvor Fader døde 1895, Moder 1909.

Pastor Lunddahl, en mild og venlig gammel Mand, saa jeg som Barn, naar han af og til besøgte min Fader, Kordegn Tryde i Holbæk. Fader har fortalt mig et lille Eksempel paa Lunddahls Lune. Lunddahl skulde udrede et aarligt Bidrag til sin

Forgænger. Denne, en meget gammel Mand, sagde en Dag til ham, da han kom med sit Bidrag: „Kunde De ikke, Pastor Lunddahl, bede Gud om snart at løse op for mig.“ „Det kan jeg tilforladelig ikke,“ sagde Lunddahl. „Vorherre kunde gerne tro, jeg havde en Ræv bag Øret.“ Jeg tror dog nok, det lindede paa Pastor Lunddahls Budget, da den gamle lidt efter døde over 90 Aar gammel.

(St. Nr. B2, V)

GABRIEL ADAM TRYDE'S

B ø r n:

MARGRETHE MARIE EGGERTINE TRYDE
g. m. Laurits Terpager Staal

THEODORA CATHRINE ELISABETH TRYDE

ANDREAS EGGERT CHRISTOFFER TRYDE

MARIA HEDEVIG TRYDE

g. m. Frederik Vilhelm Nicolaj Fæster

IMMANUEL BØNNELYCKE TRYDE

JULIE MARIE MAGDALENE TRYDE

Margrethe Marie Eggertine Tryde (St. Nr. B₂, V₁) fødtes paa Anholt 16. Maj 1834 og døde i Maribo 28. Oktober 1920. Som Barn gik hun et Par Aar i Skole i Aarhus hos sin Moster, Institutbestyrerinde Jfr. Trine Bønnelycke. Hun boede i den Tid hos sin Onkel, Ritmester Vilhelm Bruun, der laa i Garnison i Aarhus. Ellers blev hun tillige med sine Søskende undervist af forskellige Lærere i Hjemmet og opholdt sig dér, til hun blev gift. Dette skete den 20. December 1856, da hun blev viet til cand. jur. Kaptajn i Studenterkorpset *Laurits Terpager Staal*, den Gang Fuldmægtig hos Underretsprokurator Gerding i Saks-købing. Staal var Søn af Proprietær Staal til Agnø i Køng Sogn i det sydlige Sjælland, og født 22. December 1814. Han blev Student fra Vordingborg Skole 1833 og juridisk Kandidat 22. April 1841. I Midten af Fyrerne købte han Hovedgaarden Havreballegaard ved Skanderborg, og i Løbet af faa Aar satte han her sine Penge til og kom i en Gæld, som han aldrig fik betalt. Han havde første Gang giftet sig i 1847 med Hanne Elisabeth Roede, Datter af Toldkontrollør, Kammerassessor Roede i København. I 1854 kom han til Saks-købing, og Aaret efter døde hans første Hustru. Efter at han i 1856 var blevet gift 2. Gang, blev han i 1857 Underretsprøveprokurator i Maribo og i 1859 Underretsprokurator s. St. I denne Stilling blev han til sin Død 20. Oktober 1869 og blev begravet i Saks-købing, hvor hans første Hustru laa.

Hans Enke maatte gaa fra Arv og Gæld. Hun levede endnu i 51 Aar og tilbragte sine sidste Aar i Maribo sammen med Datteren Vibeke Theodora Staal.

Theodora Cathrine Elisabeth Tryde (St. Nr. B₂, V₂) fødtes 2. Januar 1838 paa Anholt og døde 3. November 1920 i Køben-

havn. Hun gik som Barn et Par Aar i samme Institut, som hendes fornævnte Søster, og boede da hos Stiftsprovst Dahlerup. Faderens Formand i Vindblæs, men levede senere hjemme hos Forældrene til deres Død. Derefter boede hun alene i 14 Aar i en mindre Lejlighed i Nærheden af „Lille Rosenborg“ i Frederiksberg Allé, Forældrenes sidste Bopæl, men fra 1897 boede hun sammen med Broderen Andreas i Bredegade paa Frederiksberg, hvor hun døde 2 Dage før denne.

Andreas Eggert Christoffer Tryde (St. Nr. B., V.) fødtes 4. Juli 1839 i Horsens og døde paa Frederiksberg 5. November 1920. Da hans Fader var blevet forflyttet fra Anholt til Vindblæs og Dalbyovre og skulde rejse dertil, sendte han sin Hustru i Sejlbaad til Horsens til hendes Moder. Det blev haardt Vejr, og hun led meget. Kort efter Ankomsten til Horsens fødte hun 2 Dreng, af hvilke den ene døde nogle faa Timer gammel. Den anden var Andreas. Hun har ofte senere sagt til ham, at hans for hende ubegribelige Lyst til Søen, som han havde fra lille Dreng, og som fulgte ham Livet igennem, maatte staa i Forbindelse med denne Rejse, „hvor du vist havde det godt nok, men jeg maatte lide.“ Ogsaa senere i Livet har hun med sit ejegode Sind maattet tage Stødet af for ham. I Hjemmet blev han undervist af Faderen, indtil denne blev forflyttet til Lolland. Da blev han sat i 2. Klasse paa Herlufsholm og derfra dimitteret 1858 med 2. Karakter. Aaret efter tog han 2. Eksamen med en meget god Karakter: ug hos Rasmus Nielsen, og denne Mand fik en Indflydelse paa ham, som han selv sagde blev bestemmende for hans Fremtid. I 1864 tog han teologisk Embedseksamen med Haud I. Hele det sidste Aar før Eksamen maatte han gennemgaa en Kur hos Dr. Edmund Hansen for en Øjensygd, som han tilligemed en halv Snes andre Dreng havde paadraget sig i Skolen. Det var en Gren af „den ægyptiske Øjensygd“, og ingen af dem blev nogensinde helt helbredte. Han maatte under denne Kur kun læse een Time om Dagen og vilde derfor have udsat Eksamen, men Krigen tvang ham til at tage den. Det gik

nemlig saaledes, at da han kom hjem i Juleferien 1863, havde hans Fader ladet „stille“ for ham, hvilket havde kostet ham 2000 Rdl., men han erklærede straks overfor Faderen, at han nok skulde tage sin Eksamen, og da han allerede den Gang havde været paa det rene med sig selv om, at han ikke vilde benytte den til noget gejstligt Embede og altsaa vilde staa ledig paa Torvet, var der intet, han hellere vilde, end at gaa med i Krigen. Han fik da en gift Skolekammerat til at tage Stillingsmanden. Den 30. Juni, Dagen efter Tabet af Als, blev hans Hold „anset paa en Maaned“, som det den Gang hed, og derpaa 2. Gang anset paa en Maaned. Da de mødte 3. Gang, blev der fra paalidelig Kilde sagt, at de ikke vilde komme med i Felten, og han skaffede sig da med Lethed en Attest fra Edmund Hansen, i Følge hvilken han blev kasseret.

Han havde nu sine meget let tjente 2000 Rdl., og for dem vilde han studere Medicin. Da han imidlertid efter et Par Aars Forløb blev overbevist om, at han paa ingen Maade kunde tage sin Eksamen paa den Tid, han først havde tænkt sig, og da tilmed hans Øjne vedblev at være svage og ikke taalte forceret Læsning, opgav han dette Studium og uddannede sig nu til Lærer i Modersmaalet, hvorfor han lagde sig efter nordisk Sprog og Historie. Han havde altid været noget tungnem, og hans aandelige Evner var ikke store, kun havde han det gode, at hvad han en Gang havde tilegnet sig, havde han let ved at beholde.

I 1868 fik han Timer i Haderslev Læreres Skole i Løngangsstræde, men her var han kun 2 Aar, da Elevantallet faldt. Den 1. Februar 1869 blev han udnævnt til Lærer i Dansk ved den militære Elevskole, den Gang paa Artillerikasernen i Baadsmandsstræde, men samme Aar flytted til Frederiksberg Slot. Her virkede han i ca. 15 Aar, og det var hans lykkeligste Tid. Fra 1875 til 1880 var han Referent i Folketinget til „Dagens Nyheder“ og „Fyns Stiftstidende“, og i en Del Aar var han litterær Anmelder ved førstnævnte Blad. Ved Tillæg til Hærloven af 1880 blev Forholdene ved Elevskolen efterhaanden saaledes

ændrede, at der ikke mere var Brug for civile Lærere. Da det imidlertid var vanskeligt at finde en Pr. Lieutenant, som kunde paatage sig Undervisningen i Dansk, bad man A. Tryde at fortsætte. Men forskellige Grunde bragte ham til at afslaa Tilbudet. Fra 1883, da han forlod Elevskolen, blev han Lærer i Dansk ved alle Klasserne i „det tekniske Selskabs Skole“. Denne Undervisning foregik kun i Tiden 1. Januar til 31. Marts, saa han havde 7 Maaneders Ferie, og næsten hele denne Tid tilbragte han paa Søen. Et lille Fartøj paa ca. 3 Tons havde han ladet bygge i Guldborg paa Lolland, og med dette forlystede han sig i 17 Aar. Det har besøgt næsten alle Havnene paa Oerne, fra Flensborg til Mariager Fjord, i det sydlige Sverrig og paa Bornholm. Han solgte Baaden i 1895, da han ikke længere havde Raad til denne fortrinlige, men temmelig kostbare Idræt. Sommeren 1889 havde han tilbragt paa Island, og paa Tilbagerejsen havde han det Held (saaledes udtrykker han sig) at opleve en Storm af Sydøst i Atlanterhavet, under hvilken Skibet (Laura, Captajn Christiansen' laa underdrejet $1\frac{1}{2}$ Etmaal under den store Jøkel.

I 1891 kom hans Svoger P. V. N. Fæster, som da ejede Slotsmøllen i Hillerød, ganske uventet for Familien i Pengeforlegenhed, og de, der stod ham nærmest, maatte være betænkt paa at støtte ham og hans store Familie efter Evne. Men $1\frac{1}{2}$ Aar efter mistede A. Tryde selv alt, hvad han ejede, og mere til, ved uheldig Pengeanbringelse. Disse Uheld, som kom saa brat og uventet, tog Magten fra ham. Han blev sygelig og pirrelig og tabte den Ro og Selvbeherskelse, som er nødvendig for at være Lærer for unge og undertiden noget uvorne Haandværkerlærlinge. Han søgte derfor Orlov for nogen Tid, og Forstanderen var saa velvillig at lade hans Plads staa ham aaben en hel Vinter med Udbetaling af fuld Gage.

Dog, naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest. Han havde i 22 Aar boet i en Villa paa Gl. Kongevej hos et Par ældre Folk uden Børn, og Værten her blev hans faderlige Ven. Flere Gange udtalte han Ønsket om, at Tryde skulde blive boende hos hans

Enke, hvis han selv døde. Han var nemlig meget svagelig, og nun en Del yngre. Men Tryde vilde den Gang ikke stavnsbinde sig. Nu døde Værten netop det Aar, da Uheldene ramte Tryde, og Enken kom da ind til ham og erklærede, at hun var villig til at godtgøre ham hans Tab, hvis han vilde blive boende hos hende, og nu gik han ind derpaa. Hun var meget formuende, dækkede hele hans Tab og indsatte ham til sin executor testamenti. Desværre døde hun $1\frac{1}{2}$ Aar efter.

I 1893 tog han Afsked fra Skolen, idet han foretrak en Stilling ved den nylig oprettede Alderdomsunderstøttelse paa Frederiksberg, og her virkede han til 1904, da han maatte holde op paa Grund af Gigtsvaghed, som han vel havde paadraget sig paa sine Sørejser. Siden levede han af sin Pension og Renterne af sin lille Kapital.

Han var fra sin tidligste Ungdom en tungsindig Natur, ligesom Faderen, men det vidste kun meget faa af hans Omgangsvener. I sine Studenteraar led han under religiøs Tvivl og Anfægtelser, og han har aldrig kunnet synge med om Studentens glade Liv. Senere følte han sig hele Livet igennem trykket af vor nationale Ulykke, vistnok mere end de fleste Patrioter, og under sit stadige Studium af Nordens Sprog og Historie tabte han ofte Troen paa, at gamle Danmark vilde vedblive at bestaa som fri og selvstændig Stat.

Alt dette har han skildret i sine Livserindringer, som han nedskrev omkring Aar 1900. Han havde imidlertid her bl. a. skildret vor Bondestand, ikke som den i Virkeligheden er, men som han troede og haabede at den vilde vise sig at være, naar den kom til Magten. De Skuffelser, som de første Venstreministrier bragte ham, betog ham Lysten til at udgive Skriftet.

Paa sine gamle Dage læste han hver Aften i Bibelen og i Skrifter, som fortolker og kritiserer den. Han vandt herved en velsignet Fred og Ro, fordi han mere og mere blev fast i den Overbevisning, at saaledes som Jesus Kristus talte og lærte, kan et Menneske ikke tale af sig selv.

I „Grænsevagten“ for Oktober 1922 findes følgende: •

Han var Medlem af „To Løver“. Ikke mindst laa de sydlige Landsmænds Skæbne ham varmt paa Sinde. Til det sidste fulgte han Begivenhederne i Sønderjylland med varm Interesse. Hver Gang Foreningen appellerede til sine Medlemmer, gav han sit rundelige Bidrag. Efter et Løfte fra ham fik ved hans Død nævnte Forening til sønderjysk Brug hans store Bogsamling, som anbragtes i Flensborghus. Bogsamlingen bestod af op imod 1800 velholdte og gennemgaaende vel indbundne Bøger og indeholdt navnlig en fyldig Repræsentation af Guldalderlitteratur. Naar denne Bogsamling, som han havde viet saa megen Omhu, gik til Flensborg, var det ganske i den trofaste og ivrige gamle Mands Aand.

Maria Hederig Tryde (St. Nr. B₂, V₃) fødtes 9. August 1842 i Norup Præstegaard, Vindblæs Sogn. Som Barn gik hun 2 Aar i Skole hos Frk. Buch (Døtreskolen i Admiralgade), men opholdt sig ellers i Hjemmet. Hun blev gift 23. Oktober 1863 med *Fredrik Vilhelm Nicolaj Fæster*, født 23. Januar 1839, død 23. Oktober 1895. Han var Søn af den i sin Tid ret bekendte Købmand og Kornhandler M. C. Fæster i Sakskebøing. Denne havde oprettet en Købmandsforretning i Guldborg paa Lolland, og Sønnen blev sat til at bestyre den. Her var han dog kun i 3½ Aar; saa købte Faderen en Gaard til ham (Ragnesminde Avlsgaard i Brøndbyvester Sogn), hvor han var i 4½ Aar. Han kom derpaa hjem paa Faderens Kontor og var der i 6½ Aar, indtil Faderen paa Grund af Gæld maatte overlade Forretningen til andre. F. V. Fæster fik nu sin Hustrus Medgift forlods udbetalt og med den, samt en lille Sum, som han selv ejede, købte han Slotsmøllen i Hillerød i 1879. Driftskapital fik han af Slægt og Bekendte. Her gik det ganske godt de første Aar, men da der kom vanskeligere Tider for Møllerne, kunde han ikke klare sig. Han var noget selvklog og frastødende i sit Væsen og ikke meget energisk. I 1891 maatte han søge Hjælp hos Familien, f. Eks. hos fornævnte Andreas Tryde. Han døde i Efteraaret 1895 efter

at have sat til „alt hvad han ejede“ og efterladende Slotsmøllen i stor Gæld.

Eggert Tryde udtaler i sine efterladte Papirer: Det er en Ulykke for Børn at blive opdraget i forløren Storhed eller forgyldt Flendighed, da det saa let volder Storhedsvanvid og tillige Ladhed. Den gamle M. C. Fæster var en meget flittig og energisk Mand, og der var noget storslaaet ved ham, ligesom han ogsaa havde et godt Hjerter. Men han manglede baade Kundskaber og Dannelse og har næppe nogensinde været den Matador, som han skulde gælde for, og som alle en Gang troede, ikke mindst hans Børn. Hans Søn var som Dreng baade godmodig og elskværdig. Han blev senere uddannet som Bogholder dels i Hamborg, dels i Leith i Skotland, men at styre en Forretning lærte han ikke der. Hjemme var Forholdene ham ikke store nok, hvorfor han blev Landmand og tilsidst Dampmøller, og lige lidt forstod han af begge Dele. Han og alle hans Søkende endte i Fattigdom, ligesom Faderen.

Da Enkefru Marie Fæster ca. 1903 maatte forlade Slotsmøllen, fik hun et godt og kærligt Hjem hos Svigersønnen Boghandler, cand. phil. Axel Andersen i Hillerød.

Immanuel Bønnelycke Tryde (St. Nr. B₂, V₆) fødtes 12. Marts 1844 i Norup Præstegaard. Han druknede i Havnen ved Saksøbing 22. August 1852.

Julie Marie Magdalene Tryde (St. Nr. B₂, V₇) fødtes 22. Juli 1849 i Norup Præstegaard og døde 18. Januar 1869. Hun var meget musikalsk og fik straks efter Konfirmationen fortrinlig Undervisning i Musik og Sang hos Gebauer, Ree og Helsted. I Sommeren 1868 fik hun hjemme i Præstegaarden i Saksøbing et kræftagtigt Saar paa det ene Ben, og efter et yderst smertefuldt Sygeleje døde hun paa Frederiks Hospital.

(St. Nr. B., II)

JOHAN TRYDE's

B ø r n:

GABRIEL TRYDE

PEDER AGATHON TRYDE

CARL PEDER TRYDE

SØREN TILLEMANN HEMPEL TRYDE

ANE MARGRETHE TRYDE

g. m. Mogens Christian Handest

EGGERT CHRISTOFFER TRYDE

AUGUSTA CAROLINE ERIKKE FREDERIKKE TRYDE

HOLGER TRYDE

Gabriel Tryde (St. Nr. B., II₁) fødtes paa Fussingø Mølle 31. September 1836 og døde 29. Oktober 1886. Han blev begravet paa Aalum Kirkegaard. Han undervistes, dels i Hjemmet, dels i Skolen. Hjemme lærte han ogsaa Mølleriet hos sin Fader og blev hele sit Liv paa Fussingø Mølle, først som sin Faders, siden som sin Broder Søren Tillemann Hempel Trydes Medhjælper. Han var ugift.

Peder Agathon Tryde (St. Nr. B., II₂) fødtes paa Fussingø Mølle 16. November 1837 og døde 25. Februar 1908. Han undervistes dels i Aalum Skole af Lærer Andersen (Forfatteren af „Skalle Laust“, et Digt i jysk Mundart), dels ved Huslærer i Hjemmet.

„Skalle Laust“ blev digtet af Degnen Niels Andersen til en god Ungdomsvens Bryllup, nemlig Søren Wistoft, Fussing Mølle, hvis Bryllup stod 24. November 1832. Men Andersens første Digt i jysk Mundart blev ogsaa skrevet til et Bryllup paa Møllen, nemlig Aaret før 10. December 1831 til Agathe Johanne Trydes Bryllup med Peder Schonning Bloch (paa Digtet stavet Skaaning). Hun var Peder Agathons Faster. Digtet lyder saaledes:

Aa no ska Forwalteren gywtes aa laaer
De hör A, di aje di seje.
Vi tøkkes saa wal om den Kuen, han faaer,
Ret allæ ku han faat en bejæ.
Hun smykket uo Kwonner, den Gang di stoj Bruj,
Aa tit gik hun mæ te wo Giller.
Han kund ikke funnet, de suær A om Gruj,
En knøwer aa gjæwer aa willer.

Aa hwal vi unæ Forwalteren got
Den Jomfru saa lækkæ aa venlæ,
I ham hinnæ Ganning hun relæ haa fot,
En Føjstmand, dæ ka væ hin tjenlæ;

Pæn æ han aa relæ i Trow aa i Low
 Aa ikki de ringeste stuerom.
 A, faaer wal, mæ Tien han ka gjø hin te Frow,
 De snakkæ de rele nok nuer om.

Vi gleeer wos mød ved de Ægteskavs Boend,
 Han æ jo wo Talsmand hwas Grøwen,
 Vi søge ham aalti saa trøste paa Hoend,
 Nær vi ska ha nowe Ting skrøuen.
 Nær vi ka begaa wos, aa Walstand vi haar,
 De ham ret i Hjatet faanøwer,
 Men hwis om de Krævs gaang mæ Bynneren gaar
 De ham ret alworlig bedrøwer.

Derfor haa vi aal wo Faawaltæ saa kier,
 En Skitting wa den, dæ faataald ham,
 Aa no han wo gywt, vi hobes des mier,
 Te vi ska des raaer behold ham.
 For Gwosset, di lie' dem saa wal bejæ Tow
 Aa glee sæ te di komme sammel.
 Aa gid, di maa løw i Gle aa i Row,
 Te di blywer hunner Or gammel.

Men hwem dæ no ku aa faat Gillet aa smag,
 De woæ vis et Bryllup aa tol om,
 A tinkæ wal ingen mo haa høl Mag,
 I Bjerregrav, Taanum aa Olum.
 Di faaer vis nok aller en Brøbed aa si,
 Men Kag aa de gjæweste Drikkels
 Aa Risengrynsgrød te hwæ jenneste Ski,
 Ret liesom de aant Or te Mikkels.

Aa hwa laaer der nowæ, faa Staas aa faa Tow
 Te Fæjstengaw han vil forær hin?
 De wo da nok nød, dær æ kostbar aa knøw,
 Men hwa de ka vær, maa Wohær kind.
 Hun faar sajt te Kjøwel Bommersink aa Skakkerin
 Aa jit aa di villeste Kleer,
 Et Howedwansæg mæ næ Løjtels saa fin
 Aa Spænder dæ stuer aa bre'er.

Men de vil vi no't spekelier oppaa,
 Men ønsk djem aalt Got her i Brøwet,
 Aa git, de da aalti saa wal djem maa gaa
 Ja, bejer end di hidti haar løwet!

Wo Hæer skink djem Hjelbre aa Waalstand aa Bøn
 De ønskæ vi relæ faa Algu!
 Git Brujkransen aalti maa hold sæ saa grøn
 Som Kolen her ud i wo Kalgu!

Ja, Guj læ di ung Folk deraap oppaa Gaan
 Løw mannæ faanøwlæ Or sammel
 Aaa blyw te de løkkelæst Par oppaa Jaan,
 Te Fordiel faa Fussing Gwos gammel.
 Aa nær atten Hunner aa fis aa saa jen
 Oppo Albenakken di skrywer,
 Da git dæ mæ Bønsbøn, mæ Slæjt aa mæ Ven
 en lissedan Samling hæ blywer!

I 1852 kom han i Købmandslære hos Købmand A. Ødum i Randers. Hans Læretid varede 5 Aar, hvorefter han blev endnu i ca. 2 Aar hos Ødum, indtil denne gik Fallit. Saa gik P. A. Tryde paa Session, blev taget til Gardist, men trak for højt et Nummer og overgik derfor til Infanteriet. I 1860 blev han indkaldt og gav Møde i Kiel. Om Efteraaret „skød han sig fri“, kom hjem og fik Plads hos Købmand Niels Bay i Randers, hvor han var i et halvt Aars Tid. Saa byttede han med en Handelsbetjent hos Tømmerhandler J. C. Møller i Randers og blev der med idelige Indkaldelser hvert Aar, indtil han selv i 1866 etablerede sig som Tømmerhandler i Randers.

Han har skrevet en Beretning om sit Militærliv, og skønt denne ikke indeholder noget af større historisk Værdi, og skønt den er ret langstrakt, saa giver den alligevel et ganske godt Billede af den menige Soldats Forhold i de Tider, hvorfor jeg her medtager den i sin fulde Udstrækning:

Han fortæller saaledes:

Jeg kom til Kiel, indkaldt som Rekrut, for at lære at blive en dygtig Soldat. Kiel var, uden at rose den for meget, en af de bedste Byer i Danmark at ligge i som Soldat. Den lavere Befolkning, som vi færdedes imellem, var os venligt sindet, fordi den tjente Penge ved os, men det var ikke Tilfældet med den anden Del, den bedre stillede. De var os paa Nakken. Men dette gjorde netop, at der var et Sammenhold imellem os, saavel

Officerer, som Underofficerer og Menige, der gjorde, at Livet dér var meget behageligt. Alt var ogsaa lagt an paa at imponere Tyskerne. Vi havde Generalkommando (Brigade General), 2 Musikkorps: Brigadens paa 26 Mand og Bataillonens paa 12 Mand, og Tappenstreg to Gange om Dagen, d. v. s. Musik udenfor Generalen, derpaa gennem Gaderne til Obersten og derfra hjem. Efter Skolen var vi godt klædt med to Dragter, en til daglig og en til Stads.

Det kan ikke nægtes, at Tyskerne havde Respekt for os. Mange og morsomme var de Rivninger, der forefaldt i Tiden før Krigen. Jeg husker bl. a. følgende: En Aften var nogle Soldater ude for at more sig, nogle Kielere ligeledes, og det kom til Slagsmaal i Holsteinsstraze (Kiels Østergade). Da de militære ikke kunde klare sig paa anden Maade, trak de Sablen, og en Tysker fik et Sabelhug over Ansigtet. Han maatte en Maaned paa Sygehuset. Det kom til Forhør hos Obersten (Gud naade den Soldat, som røbede noget. Han vidste, hvad der ventede ham). Det blev aldrig opklaret, hvem der havde gjort det. Officererne hjalp os nemlig, alt hvad de kunde. Det gik ud over den arme Oberst, der stod mellem Befolkningen og os.

Der var en utrolig Mængde Bierhaller og Dansebuler. Der kom baade vi og Kielerstudenterne, som havde to Foreninger, Cimbrer og Teutoner. Naar vi kom ned i en saadan Halle og vi var en halv Snes Stykker, medens der var 4—5 Studenter, saa forsvandt disse snarest muligt, og i lige Maade vi, naar vi var i Mindretal; ellers gik det galt. En Gang gik det for Alvor galt, men det var ikke for Menige, men for Underofficerer. De kom ind paa en Dansebule paa 1ste Sal, hvor der for øvrigt ikke var højt fra Gaden til 1ste Sal, vel 2—3 Alen. Der blev Slagsmaal, og saa smed de to af Tyskerne ud gennem Vinduerne ned paa Gaden og Resten ned af Trapperne. Men det var dog for grovt, og der vankede til Underofficererne, da det let kunde opklares, hvem de var.

Ved Indkaldelsen 1862 eller 63 lød Parolen, da vi var kommet i Tøjet: Alle med Tappenstregen i Aften. Vi var altsaa

5—600 Mand Militære, som marscherede til Generalen og fra Generalen til Obersten. Denne boede i en smal Gade, Schumacherstraze (vi kaldte ham derfor Skomageren), og da vi gik fra ham, blev der Trængsel. Jeg gik i Geled foran sammen med en Slagtersvend, som kom til at træde en Tysker op ad Benene, om med Vilje ved jeg ikke. Tyskeren vender sig om og siger: Dit Bæst til Hannemand (et Skældsord, de brugte om os). Øjeblikkelig langer Slagteren ham en, saa han triller i Rendestenen. I et Øjeblik var der dannet to Partier — tysk og dansk — men desværre var en af Musikken løbet til Hovedvagten for at melde Sagen. Der kom en Underofficer med en halv Snes Mand, og saa snart vi saa dem, forsvandt vi skyndsomst. Der var meget af den Slags.

Kiel var alligevel en god By at ligge i. En Sommer boede jeg paa et Vaskeri i Kleine-Kiel, en Udkant af Byen. Vaskeriet ejedes af et gammelt barnløst Ægtepar. Vi boede paa en Kvist, hvor Roserne slyngede sig om Vinduerne. Hver Morgen fik vi Kaffe op paa fin Bakke med Kande og Kopper. Kom vi hjem ved Frokosttid, fik vi Bøf eller lignende, og ligesaa om Aftenen. Middag spiste vi i Byen. Maa jeg spørge, om man kunde forlange mere. Efter Reglementet skulde de intet give os.

I Efteraaret 1863 blev jeg indkaldt til Frederits, hvor der var et stærkt Røre, da en Del af vore Tropper var indkaldt dertil. Efter tre Dages Ophold marscherede vi til Aabenraa. Derfra med Banen til Klosterkro, en lille Station paa den anden Side Flensborg, hvor vi skulde øve os i Terrænet som Soldater. Vor Premierlieutenant, Petersen, var en prægtig Mand, men streng. Han var avanceret fra Menig. Jeg var i 1. Deling af 3. Compagni, og vi kom til at staa i Kæde i Nærheden af Lieutenanten. Saa kaldte han nogle af os ind fra Vedetkæden og stillede os op ved Siden af sig. „For at give Jer et Begreb om, hvad Krig kan føre til,“ sagde han, „vil jeg fortælle Jer, hvad der er sket paa denne Plet. Jeg var her som ganske ung Underofficer i Treaarskrigen som Forpostkommandør for en mindre Afdeling. Der var vekslet Skud i Kæden mellem en dansk og en tysk Patrouille.

En derude var faldet. Jeg lod saa to Mand gaa ud for at hente ham ind, og tænk Dem — den ene af de to var Broder til den faldne. Det var et underligt Tilfælde, og det gjorde et stærkt Indtryk paa os og paa hele Regimentet. Før Krigen var de to Brødre af forskellig Overbevisning. Den ene gik til Danskerne, den anden til Tyskerne.“ Han viste os den Plet, hvor den Døde laa, da de hentede ham. Ogsaa paa os gjorde Fortællingen Indtryk. — Videre marcherede vi til Kiel, og efter Installeringen der blev jeg sat paa Skriverstuen (Generalkommandoens), hvor jeg afskrev Befalingerne for Stabssergeanten, som ikke selv gad gøre det. Her saa jeg altsaa alt Regimentet vedrørende. Jeg saa, at Halls Ministerium faldt, og saa vidste jeg Besked. Snart rygtedes det blandt os, at Holsten skulde rømmes uden Kamp. I Kiel skulde vi overgive Vagten til tyske Tropper. Det var i Juledagene eller mellem Jul og Nytaar, at Ordren kom: Al Ting færdig til Udrykning. — Paa en Time skal der rykkes ud. — De kommer ikke mere tilbage til Kvartererne, maa derfor tage al Ting med. — Tyskerne fik jo ogsaa Besked, og paa hvert eneste Hus og paa Kirken var der sat Flagstænger op til Flagene, men de havde Respekt: ikke et eneste Flag.

Vi kom imidlertid i Krigshumør ved at se dette, og adskillige Ruder gik, hvor der var mange Flagstænger. I Holsteinstraze var der en Galanteriforretning, hvis Ejer havde stillet Kongen af Preussens Buste op i Vinduet og lagt det tyske Flag paa den ene Side og det østerrigske paa den anden. Der blev saa sendt en Mand ind i Butikken med den Anmodning: om han vilde være saa venlig at fjerne det hele straks. Han svarede begribeligvis, at det kom ikke os ved. Da Manden kom ud med den Besked, blev der sendt en Deputation paa tre Mand ind med den Ordre, at hvis han ikke øjeblikkelig tog det hele ned, blev Ruden slaaet ud. De opnaaede ikke andet, end at Ejeren skældte ud paa Tysk, alt hvad han kunde. Saa blev der hentet en mægtig Brosten, og den blev sendt ind med en saadan Kraft, at baade Ruden og Busten røg ind i Butikken. Det hjalp! Saa blev der slukket og Butikken lukket.

Nogle af Tyskerne havde anskaffet tyske Kokarder paa Kasketterne. Nogle af dem fik Kokarderne revet af og Klø til, andre slap fri. — Alt dette skete Aftenen før Afmarchen, og Obersten havde underhaanden faaet at vide, at vi lavede Ballade. Han skyndte sig saa ud ene med en Hornblæser og lod blæse Appel. — Det hjalp i hans Nærhed, men ellers gik alt til ud paa Natten paa samme Maade. Vi maatte saa hjem og hvile — vi skulde afmarchere om Morgen.

Vi stillede saa 29. December 1863 om Morgen, saavidt jeg erindrer Klokken otte. Der var noget underlig højtideligt over os alle. En Officer med Mandskab holdt endnu Hovedvagten besat for at overlevere den til Tyskerne. Saa hørte vi den tyske Musik. De kom ind ad den ene Side af Byen, men vi saa ingen, vi var i den anden Udkant. Saa kom Vagtmandskabet tilbage, og nu vajede der uendelige Masser af tyske Flag over hele Byen. Klokken ti afmarcherede vi til Eckernførde, som vi naaede henimod Aften. Her begyndte allerede Feltlivets Behageligheder. Jeg og mange andre laa i Halm i en Lade. Jeg tror nok, at vi laa en Dag over, og saa marcherede vi til Slesvig. Her var ganske morsomt at være. Byen bestod saa godt som udelukkende af Militær. Boghandler Tryde boede der. Jeg besøgte ham tit.

Imidlertid blev Posterne, der stod ved Broen over Ejderen, angrebne og hastede ind mod Dannevirke, og dermed var Krigen begyndt. Skanserne ved Mysunde blev jo dernæst angrebne, og derfra saa jeg de første saarede. De haardt saarede, nogle Officerer, blev nemlig bragt ind til Slesvig. Vi fik saa næste Dag Ordre til at stille og afmarcherede til Morgenstjerne, der laa tæt op til gamle Dannevirke. Vi kom der lidt før Aften og stillede op i Karré. Capt. Pio holdt en smuk Tale til os og forklarede, at nu var det ikke Leg mere. Vi skulde første Gang paa Forpost i Nat, sagde han, og vi vilde faa mange haarde Ture, men han haabede, at vi, tro mod gamle Danmark, vilde opfylde vor Pligt. Han skulde til enhver Tid være ved vor Side, og han holdt Ord som en brav Officer. Saa blev der uddelt skarpe Patroner, og vi skiftedes i Vedetkæden om Natten. Hvor

længe vi laa der, kan jeg ikke huske, men det var omtrent otte Dage, hvorefter vi blev flyttet længere ind mod Slesvig i Forpoststillingen og laa som Reserve i en Skov bag Dannevirke. Her var en Aften samlet halvthundrede, dels af ottende, dels af et andet Regiment. Paa en Høj i Skoven blev der sunget Sange, bl. a. „Afsted til Jagt“. Artillerigeneral Carroe (?) kom til Stede. Han klappede og raabte Bravo, og det kan heller ikke nægtes, at det lød storartet i Skoven. Vi laa her i Halm om Natten og tændte et Baal — en Vagtild, der lyste viden om i den arme Skov. Thi den gik det ud over. Ved al den Kommers var jeg den Aften blevet „lidt sent ved det“, og jeg havde ingen Halm faaet. Saa ser jeg lidt borte en større Dynge og gaar derhen for at „redde“, men saa var der en Stemme, som brølede: „For Satan, ka do it blyw dæfræ. De æ jo Obersten dæ legger!“ Og jeg forsvandt jo hurtigt.

Nu blev vi kaldt ind til Slesvig, pludselig, og fik en haard Tur i tre Dage, thi Tyskerne gjorde om Natten Skinangreb, saa her, saa der, hvorfor vi blev alarmerede to—tre Gange hver Nat. Paa en lille Ø, Maageøen, ved Slesvig var der anlagt et lille Batteri, der vekslede Granater med Tyskerne om Dagen, og jeg saa her de første af disse (Granaterne mener jeg), som jeg senere ved Dybbøl gjorde saa nøje Bekendtskab med.

Den sidste Nat, vi var i Slesvig, stillede vi ca. Klokken tolv og marcherede Nord paa ud af Byen. Vi vidste endnu ingen Ting, men efter en halv Mils March saa vi, at der var stukket Ild paa Kavalleri-Barakkerne, og saa kom Artilleristerne. Vi fik nu at vide, at Kanonerne paa Dannevirke var fornaglede, og at vi var paa Retræte fra Dannevirke. Da vi fik fuld Klarhed, gik der et Sæt gennem hele Regimentet. Vi gjorde Mudder. Vi vilde ikke fra Dannevirke. Vi havde samme Opfattelse som Folk hjemme, at Dannevirke var uindtagelig. Men et Par forklarende Ord fra Kaptajnen og Underofficererne gjorde os klar over Situationen, og vi traskede altsaa videre. Vi havde da omtrent vaaget tre Nætter, saa Turen til Dybbøl med Vagt undervejs var den haardeste Tur under hele Felttoget. Det havde sneet lidt

Dagen før, og Vejen var derfor glat. For Infanteriet kunde det endda gaa an, vi kunde følge Siden af Vejen, men det arme Kavalleri! De maatte gaa og trække Hestene, som hvert Øjeblik var ved at falde. Og Artilleriet var endnu værre stillet. Et Sted laa en Kanon i en Lergrav ved Vejen. Den var gledet derved og havde taget alle Hestene med. Det hele saa dog ikke ud til at have taget nogen Skade. Om Morgenen kom vi saa ind i Flensborg, dødtrætte, udmattede, hverken Mad eller Drikke havde vi faaet. Her kunde vi da faa, om ikke andet saa Vand. Vi laa paa Fortovet med Benene ned i Rendestenen. Saa kom der pludselig en Mand ned ad Stentrappen ved Siden af mig. Han henvendte sig til mig og sagde: Vil De ikke gaa med op og faa noget at spise, og vil De tage fem Kammerater med. Vi har ikke Plads til flere. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at vi ikke maatte forlade vore Pladser, da der hvert Øjeblik kunde blive blæst Alarm. „Jeg skal nok blive her og passe paa,“ sagde han, „gaa nu op!“ Og saa gik vi da op. Bordet stod dækket som til Middag. Retterne var Sødsuppe, Steg og Kaffe. Da vi havde drukket Kaffen, lukkede han en Dør op og sagde: Se her er Madrasser, Tæpper og Dyner, læg Dem nu og sov. Jeg staar paa Vagt. Saa snart Hornet lyder, skal der blive kaldt.“ Vi laa saa en Times Tid. Saa blæstes der Alarm, og vi maatte af Sted. Aldrig nogensinde i mit Liv har en Middag smagt mig som denne, og den lille Hvile, vi fik, gjorde mig saa godt som ingensinde senere. Det var en dansk Familie. Navnet havde jeg skrevet op i min Dagbog, men denne brændte. Og Navnet har jeg glemt, saa jeg har ikke senere kunnet skrive og takke. Vi tog en bevæget Afsked med Familien med Tak for alt det gode, de havde gjort os. Manden var, saa vidt jeg husker, Skibsfører.

Saa drog vi igen af Sted. Marchen gik til Bov Bakker, velkendte fra 48. Det var tidlig paa Eftermiddagen, at vi naaede dertil. Vi havde her en vid Udsigt over Flensborg Fjord, og vi kunde høre Kanonernes Torden og se Dampen fra Kampen ved Sankelmark, men vi vidste den Gang ikke, hvad det var, der skete.

Nu blev vi indkvarterede. 800 Mand paa én Gaard — sikker et Leben der var! De arme indfødte havde det saamænd ikke for godt. Men det varede ikke længe, saa vidt jeg husker, allerede Klokkeren otte blev vi alarmerede. Vi — vor Brigade — skulde have Forposterne om Natten efter Slaget ved Sankelmark.

Som bekendt staar under en Hærs Retræte altid en Hærafdeling forrest og dækker Hæren. Bagved denne en anden, som den forreste saa trækker sig tilbage igennem, hvorpaa den atter tager Opstilling, og saa fremdeles. Vi kom ikke i Vedetkæden, men stod som Reserve. Fjenden var imidlertid udmattet efter Sankelmark, og vi mærkede intet til ham, og godt var det. thi, trætte som vi var, vilde mange af os være gaaet til Grunde, da vi, ligegyldige for alt, næppe havde gidet dække os for Fjendens Kugler. Man havde glemt at give os Ordre til Afmarch, saa vi kom sent af Sted og havde ogsaa straks Ulanerne i Hælene paa os. Men da de saa, at det var Infanteri, de havde med at gøre, forsvandt de, efter at der var skudt efter dem, uden for Resten at gøre dem nogen Skade. Paa denne March var det, at 8. Compagni slæbte nogle Kanoner med sig, som de fandt forladte og uden BESPÆNDING, til Graasten, hvor de fik ny BESPÆNDING.

Vi fortsatte saa Marchen mod Sønderborg — den sidste og den haardeste. Efter at have saa godt som vaaget i fire paa femte Døgn, faaet ufuldstændig Føde, kun lidt at drikke — og dette lidet var Vand og Brændevin — kan man nok tænke sig, at den var haard at gaa paa. Husk endvidere paa, at Vejen var opfyldt med Bagagevogne, Kanoner, Kavaleri og Infanteri, saa kan man forstaa, at det var vanskeligt at komme frem. Tørstige var vi, men alle Brøndene langs Vejen var forlængst tømte, og der var intet andet at faa, og dog var jeg her heldig ligesom i Flensborg. Straks, vi havde passeret den Brigade, der var opstillet for at modtage Fjenden, laa der en Kro. Jeg forhørte mig, om de havde noget at drikke. Nej, blev der svaret, de havde intet. Kaffe? — nej — Øl? — nej — koldt Vand? — nej, Brønden var forlængst tømt — Portvin? — nej — Madeira? — jo, de havde 1 Flaske endnu, og glad blev jeg. Den var dyr — 5-6 Kr.

— men det var ligegyldigt. Jeg havde Penge nok. Jeg fik den trukket op og slugte en Del af den, Resten gik i Feltflasken. Det hjalp noget, men kun en Tid. Søvn, vi manglede, var det værste. Mens vi marcherede, faldt vi halvt i Søvn, saa snublede vi og blev saa atter vaagne et Øjeblik, og saa fremdeles. Vi saa Syner, flot oplyste Hoteller, Byer med Kirketaarne, og naar vi saa vaagnede op, var det kun Luftkasteller. Enkelte gik helt fra Samlingen. De blev saa læsset paa en Vogn. Mærkelig nok var der enkelte af Officererne, som maatte ledsages af 2 Mand. De havde jo dog saa godt som intet at bære paa, men de fantaserede og talte vildt. — Vi kom jo imidlertid stadig fremad om end langsomt, og jeg husker det ikke rigtigt, men jeg tror, det var Kl. 11 om Aftenen, vi kom ind i Sønderborg. Jeg siger vi, men hele Regimentet var fuldstændig opløst. Vi var 2 Mand, som fulgtes ad, og vi havde saamænd intet Begreb om, hvor de andre var.

I Sønderborg var imidlertid alt optaget. Kirken var belagt, Skolerne ligeledes. Ja selv Pontonerne under Broen var fyldte, og alt privat var optaget. Der kom jo 20-30000 Mand ind, saa det var aldeles umuligt at skaffe Plads. Vi traskede saa omkring og kom ind paa en mindre Gæstgivergaard. Værelse var der selvfølgelig ikke Tale om at faa, men vi blev enige om ikke at ville gaa længere. Vi fandt saa en Trappeafsats, hvor vi kunde ligge uden at blive traadt paa og uden at genere nogen, tog Tornystrene under Hovedet, og i samme Øjeblik, vi lagde os, sov vi, og vi sov sødt til næste Dags Formiddag Kl. 9—10. Da jeg vaagnede, blev jeg meget forundret over at finde, at vi havde et uldent Tæppe over os. Jeg ved ikke, hvem der havde lagt det dér. Begge var vi vel tilmode, og hele Trætheden var borte. Vi fik saa noget Fedtebrød og Kaffe — andet var der ikke at faa — og gik saa ud for at søge efter vort Regiment. Vi fandt det straks i en Landsby udenfor Sønderborg, meldte os til Tjeneste og blev indkvarterede hos en Husmand. Hæren manglede den Gang Brød i 8—10 Dage, men Penge fik vi, og saa kunde Husmanden skaffe Fødevarer, saa vi havde det godt.

Saa blev de Meza afskediget, og med ham faldt den danske Hær sammen. Han var den eneste af vore Generaler, der forstod at føre en Hær, og den øverste Ledelse var fra hans Fald en skandaløs Historie fra Ende til anden.

Nu begyndte den lange Dybbøl-Historie. Paa vor første Forpost var vi ude ved Sattrup By, hvis Kirke havde 2 Taarne og derfor var kendelig for os. Der forefaldt i øvrigt intet. Jo, en tysk Patrouille kom for nær til vore Vedetter, og en Mand blev skudt. Han blev bragt ind til os, men blev senere udleveret til ligemed sit Tøj.

Vi var i Reglen heldige. Naar vi var i Stillingen, var der gerne roligt, medens andre Regimenter, navnlig 17. og 22., blev haardt beskudt. Vi var i Begyndelsen ude i 6 Dage og nede paa Als i 3, men vi kunde ikke holde det ud, og saa blev det forandret til 3 Dage ude og 6 Dage paa Als. Ingen, der ikke selv har været med, aner hvad vi led i de kolde Nætter i Januar og Februar, thi et Øjeblik regnede det, og næste Øjeblik frøs det, saa Kapperne stod om os som Krinoliner. Til andre Tider føg Sneen om Ørene paa os. I Vedetkæden kunde det endda gaa an, thi der maatte vi have Øjnene aabne og være i Aktivitet.

En Nat var 2 Vedetter blevet taget til Fange. Tyskerne havde listet sig ind paa dem og stod pludselig foran dem, og saa havde de maattet strække Gevær. Det var i Nærheden af „det hvide Hus“, som laa midt imellem den danske og den tyske Vedetkæde, og som derfor blev undersøgt fra begge Sider. Saa fik jeg Posten Natten efter, og den Nat husker jeg endnu tydeligt. Det var en saakaldt fremskudt Post. Jeg stod der alene for ved Skud at avertere Vedetterne, hvis der viste sig noget. Der skete for Resten ikke noget, men man vil forstaa, at jeg den Nat havde Øjne og Øren aabne.

Ellers var det Patrouillerne, der tørnede sammen. Jeg var engang med ved en saadan Lejlighed. Vi var et halvt Hundrede Mand, og Tyskerne et lignende Antal. Da vi opdagede hinanden, blev der kastet en Kæde ud, og der blev skudt nogle Skud. En

af mine Kammerater fik en Kugle. Han faldt lige paa Næsen, saa vi troede, han var død, men det viste sig, at Kuglen var gaaet ind paa den ene Side af Panden og var løbet under Huden og ud paa den modsatte Side. Han blev sendt ind paa Augustenborg Lazaret, hvor jeg senere besøgte ham. Han led af og til af stærk Hovedpine, saa Pandebenet maa formentlig være blevet beskadiget.

Vor Lieutenant krøb i Ly i en Svinesti. Jeg saa det ganske vist ikke, men det maa vistnok have været rigtigt. Det fik et Efterspil, der gjorde, at han blev flyttet fra Kompagniet, jeg tror endog fra Regimentet. En Dag, da vi marcherede ind paa Als, var han bag Kompagniet for at passe paa, at ingen sakkede agter ud. Her gav han en Soldat et Nakkedrag med Klingen. Saa blev der lagt Raad op af hele Kompagniet om, at han skulde fures, thi saadant taales ikke under en Krig af den Slags Officerer. Jeg var den Gang, tvunget af Kaptajnen, blevet Underkorporal og stod derfor tildels udenfor Historien. Dagen efter at vi var kommet i Kvarter skulde vi have Renlighedsparade Kl. 12. Jeg saa straks, da jeg kom til Mødepladsen, at Kaptajn Pio maatte vide det Hele, thi der var ingen Officer eller Underofficer til Stede, kun Menige og Underkorporaler. Saa kom jo vedkommende Lieutenant — jeg vil ikke nævne hans Navn, han var en rig Mands Søn — ud alene. Han var saa hvid i Ansigtet, som en kalket Væg. Han kommanderede „Ret“ og begyndte at gaa ned langs Gelederne, men aldrig saa snart var han kommet et Stykke ned, før Stenene, som alle havde forsynet sig med, røg ham om Benene, samtidig med at der blev pebet rundt om i Rækkerne. Han maatte hurtigst forsvinde med Stenene rygende efter sig. Men saa kom Kaptajnen, og vi fik en Salve — han kunde skælde ud, saa det forslog — den sluttede med, at han havde Lov til at lade hver 10. Mand skyde, og vi skulde faa Kærligheden at føle. (Vi havde nu en lumsk Anelse om, at hele Historien glædede ham, men at han var nødt til at gøre noget). Han fortsatte, at nu skulde det blive indmeldt til Regimentskomman-

døren, og vi skulde komme for en Krigsret. Lieutenanten forsvandt samme Dag, vi saa ham aldrig siden, og vi hørte aldrig siden noget til Historien.

Saa længe Sønderborg ikke var brændt, var der nu ganske morsomt. Naar vi kom hjem fra Stillingen, drejede det sig altid om at faa Pengene brugt. Det var jo kedeligt, om man skulde blive skudt, og Tyskerne skulde komme i Besiddelse af dem. Der stod opslaaet paa Gadehjørnerne i Sønderborg: Musik 10—12 og 2—4, Kirkegang 11—12 og 3—4, Teater Kl. 8. Jeg maa med Skam sige, at Musik og Teater var bedst besøgt, og da navnlig Teatret. III. Tidendes bekendte Billeder derfra er fuldstændig korrekte. — Jeg skal søge at beskrive en saadan Aften. Den første Aften var der ca. 20 civile, ellers var alt Militær, og ved de næste Forestillinger kun militære. Musikken begyndte at spille noget af den sædvanlige Teatermusik. Øjeblikkelig lyder der et frygteligt Brøl gennem hele Teatret: „Fædrelandssange!“ Musikken fortsætter med sit, men saa kommer et endnu værre Hyl, Trampen, Hyssen — saa kom „Vift stolt“ og hele Teatret sang med. Mellem 1. og 2. Akt traadte den nye Overstkommanderende, General Lyttichov ind i Teatret. En raabte „Længe leve“ for vor nye Overgeneral, og vi raabte et Hurra saa dundrende, at hele Teatret knagede i sine Sammenføjninger. Han rejste sig op og nikkede venligt. Saa blev der raabt „Musik“, hvorpaa vi fik „Kong Christian“. Nu kom Danserinden Made-moiselle Godeau, og hun maatte frem atter og atter, ligesom Skuespillerne. Fra Teatret gik vi saa paa Kneiperne, hvor der var noget at faa, det bedste var ikke for godt. Vi laa imidlertid kun et Par Dage i Sønderborg, saa kom vi ud paa Landet, til vi atter skulde paa Forpost. Tiden skred jo frem, og en Dag kom der 3 Avertissements-Granater ned i Sønderborg. En gik i det gamle Slot og faldt i Vandet, en faldt i Teatret og slog en Pige ihjel, og den 3. spolerede Taget paa et Hus paa Torvet. Saa vidste Beboerne Besked og flygtede alle paa nogle Fiskere nær, som boede nede ved Stranden, og saa var den Glæde forbi. Et Par Dage efter skød Tyskerne Byen i Brand. Naa, dette var lidt

senere, end det, jeg nu vil fortælle. Blandt de mange Historier vi havde paa Forposterne var der en Aften ude ved Ragebøll Skov, hvor vi indtog Stillingen efter 10. Regiment. Dette meddelte os, at der ude ved det røde Hus (et Hus, som snart var i dansk, snart i tysk Besiddelse) var taget 2 Vedetter af Tyskerne, som pludselig havde overfaldet og fanget dem. Der blev saa stillet en fremskudt Post, en enkelt Mand, ca. 50 Alen uden for Vedetkæden. Den Post fik jeg en Februarnat to Gange. Naar man er 2 Mand, staar man gerne og driver, den ene passer paa, mens den anden tager sig en Pibe Tobak. Naar man er ene, holder man ganske anderledes Øjnene aabne. Naa, jeg mærkede ikke noget ved denne Lejlighed, men det er langtfra nogen Behagelighed saaledes at være ganske ene udenfor Vedetkæden.

2. Paaskedag jog Tyskerne os nærmere ind mod Stillingen, man ventede en Storm. Vi stod bag Skanse Nr. 3. Der var en Kanonade, saa Jorden rystede under vore Fødder, og en Krudtdamp, saa der laa Skyer over Stillingen. Det var et smukt Syn. — Jeg var lige ved at blive skudt af en Strejfkugle, den berørte Øreløkken. Jeg fik Hovedet til Side i en Fart, men rigtig nok efter at Kuglen forlængst var forsvundet. Saa kom 17. Marts, den Dag Tyskerne tog Dybbøl By. Vi laa bag Skanserne ved Barakkerne. Udenfor sloges 7. og et andet Regiment. 7. kom tilbage i vild Uorden, og saa lød pludselig Ordren „Fremad“ til os. Det er en underlig Følelse, man faar, første Gang man gaar frem. Man faar uvilkaarlig Kanonfeberen, men saasart man har skudt det første Skud, er den forbi, og saa passer man kun sig selv og Kommandoordene. Vi var til venstre for Dybbøl, medens vor 1. Bataillon stormede Dybbøl 3 Gange, hver Gang kastet ud igen efter en forbitret Kamp. Regimentskommandøren faldt ved dette Angreb. Vi gik stadig under livlig Kamp til venstre, til vi kom ud for Skanse Nr. 2. Saa kaldte Kaptajn Pio paa mig: „De maa gaa ned til Obersten og melde, at der samler sig en større Styrke udfor Skanse Nr. 2. (Han stod med Kikkert for Øjet). Vi maa straks have Forstærkning.“ Der var kun et at svare: „Vel, Hr. Kaptajn,“ men glad var jeg just ikke. Kuglerne

røg mig om Benene det meste af Vejen, men ned kom jeg da. Vi vidste dengang endnu ikke, at Obersten var faldet. Da jeg kom derved, afgav jeg 3 Gange min Melding til Major Møller, der var næstkommanderende, men kunde ingen Besked faa. Saa maatte jeg gaa igen og afgav ved Tilbagekomsten min Melding. „Er Obersten skudt,“ udbrød Kaptajnen, „ja saa kan jeg forstaa, at De ingen Besked fik. Majoren har ikke opfundet Krudtet. Heldigvis faar vi ingen Brug for Forstærkningen. Anker og Castenskjold har sendt dem en Granat, der faldt midt i Kolonnen, og saa forsvandt den hurtigt.“ Paa Vejen ned til Staben fandt jeg i en Mergelgrav en 6—7 Kujoner, der var krøbet i Ly dér, deriblandt en Oversergeant, som jeg godt kendte. Jeg meldte intet derom, thi selvom de havde været i Fægtningskæden, havde de næppe gjort nogen Nytte, og Straffen vilde være blevet lidt alvorlig. Jeg bemærkede ogsaa en stakkels Hare, der løb mellem Skyttekæden og Skanserne. Den var ganske forfjamsket. Kanontordenen over Hovedet og Geværskuddene kunde jo ogsaa nok skræmme mere end en Hare.

Hen paa Eftermiddagen var vi endnu udfør Skanse Nr. 2. Vi skød stadig, men Fægtningen var i Aftagende. Jeg og en god Ven af mig, Berg, (han er nu Stationsforstander i Sindal i Vendsyssel) stod sammen ved en Vej med Led, saa vi dér kunde se lige ud til den fjendtlige Kæde (der var ellers Hegn). Saa ser vi en næsvis Tysker stille sig i Leddet 6—700 Alen borte med Geværet i Haanden. Berg spørger Kaptajnen, som stod lige ved: „Maa jeg skyde.“ „Javel,“ lød Svaret, „men De skal stille Dem midt i Leddet, som Tyskeren.“ Berg traadte raskt ud, Geværet til Kinden, og skød, og saavidt vi kunde se faldt Tyskeren over til Siden bag Gærdet. Han gjorde selvfølgelig ogsaa Mine til at ville skyde, men han kom for sent. Berg havde sin egen Rif-fel, som han havde Lov til at bruge. Det var imidlertid nu blevet mørkt, og Fægtningen ophørte. Vi trak saa lidt mere til venstre, og under denne Bevægelse faldt jeg, saa lang jeg var, lige foran Kaptajnen. „Er De saaret,“ spurgte han. „Nej,“ svarede jeg mug-gent. Jeg havde nemlig stukket begge Næver dybt ned i Ler-

æltet, og det var just ikke nogen Behagelighed. Da Skydningen hørte op, faldt vi fuldstændig sammen, dødtrætte som vi var. Fra 10 Formiddag til 6—7 Eftermiddag havde vi været i uafbrudt Bevægelse, og saa desuden den stadige Spænding, man gaar i. Man ved jo, det gælder Livet. Saalænge Kanonerne tordner for og bag, saalænge Geværerne knalder, saa gaar det, men da det hørte op, og vi vidste, at nu var der ingen Fare, saa kom Trætheden. Desuden havde vi intet faaet at spise i al den Tid. Jeg husker ingen Ting mere. Jeg traskede af med de andre, uden egentlig at være mig selv bevidst, og kom først til Sans og Samling, da vi vaagnede næste Dag, velsagtens i Sønderborg Kirke, men det husker jeg ikke sikkert, saa det kan ogsaa have været et andet Sted.

• Jeg har glemt at fortælle en Episode fra Sønderborg. Det var vistnok omkring 20. Februar, eller maaske i Marts. Udenfor Skanserne ved Ragebøll Kirke sloges 17. og 22., og Kampen var haard. Vi stod som Hovedreserve paa Sønderborg Kirkegaard, og der kom døde og saarede ind i Læssevis. Jeg stod ved en af Kirkens Sidedøre, netop som der kom et Læs døde, og Kusken bad mig om at gaa ind igennem Kirken og lukke Døren op, da han skulde have sin Last bragt ind. Han havde vel en god halv Snes døde i sin Vogn, smidt op imellem hinanden som et Læs Svin. Jeg gik saa ind ad Kirkens Hoveddør, der ikke var laaset. Til begge Sider i den brede Hovedgang og ligeledes i Sidegangene laa døde i to Rækker. Midt i Gangen laa der en Fjæl til at gaa paa, thi henad Gulvet løb der godt dansk Blod, saa meget, at hver Gang jeg traadte til, sagde det svup under Fjælen. Kirken var fuld, hvorfor jeg gik hen og lukkede Sidedøren op og lod Kusken se, at alt var optaget, og han kørte saa videre med sit Læs. — Ligesom jeg kom ud paa Kirkegaarden, kom der en Underofficer med Melding til Kaptajnen, om han vilde afgive 9 Mand til at skyde over 8 à 10 Mand. Vi kom saa til Begravelse med det samme. Mærkværdig nok var de alle i Ligkister. — Lige overfor Kirken, paa den anden Side af Gaden, laa det berygtede Amalie Lazareth. Der blev fortalt, men jeg tror nok,

at det var overdrevet, endskønt det saamænd godt kunde tænkes, at der blev amputeret saa mange Arme og Ben, at de ikke kunde holde Tal paa dem, og at Hunde og Katte løb med dem og gnavede i dem. Den arme Betjening paa Lazarethet, hvor alle haardtsaarede fra Skanserne blev bragt ind, var saa overanstrengt, at Patienterne undertiden bød 10 Kr. for et Glas Vand uden at kunne faa det. Indgangen dertil saa uhyggelig ud. Der flød med Blod over Trapperne. — Transporter af saarede kom stadig forbi for at gaa videre til Augustenborg.

Næste Dag kom vi paa Forpost ved Ragebøll Kirkegaard, hvor Blodet endnu laa i Sneen langs Skyttekæden, som vi overtog.

Den 17. Marts var vi blevet kastet tæt ind under Skanserne, og der laa vi i nogle hurtigt kastede Skyttegrave og laa for Resten ret godt, da der sjældent kom Granater der. Men i selve Stillingen bag Skanserne blev der efter den Tid uhyggeligt at være. De store Granater vedblev som hidtil at regne ned over os, men nu anlagde Tyskerne mange smaa Skanser, besatte med mindre Kanoner, som overdængede os med smaa eksploderende runde Bomber. Vi var nu gravede ned i dybe Render og havde nogle Forposter i og mellem Skanserne. Ned i Renderne faldt jo af og til en Bombe og gjorde Ulykker. Den sidste Forpost, jeg var paa — det maa have været i April — var den haardeste, jeg var med til. Vi laa udenfor Skanse I — ogsaa kaldet Ligkisten. Ud paa Natten stod jeg ovenfor den Rende, hvori vi ellers laa, og talte med en god Ven, Korporal Kettelsen, da Kaptajnen kom og bad Korporalen tage 9 Mand med efter eget Valg, gaa ind i Skansen og blive der hele Dagen. „Saa kan du jo gaa med,“ sagde Kettelsen til mig, og vi kom saa ind i Skansen, før det blev lyst om Morgenen. Ja, Gud hjælpe os for Skanse det var. Den laa lavt og var Skive for Broager Batteriet. Der var ikke en Artillerist i hele Skansen. Alle Kanonerne var demolerede paa en nær, og den gik i Løbet af Dagen. Saa snart det blev lyst, begyndte Skydningen. Vi laa oppe under eller ved Kanonerne. Der var endnu nogenlunde Dækning. Men det regnede

med Granater. Hvor mange vi fik ind i Skansen, ved jeg ikke, det var da mindst en halv Snes, men mange flere udenfor og tæt oppe ved os. Naar nu saadan en Fyr faldt ned i Skansen, saa fløj Grus og Sten og Stumper af Bjælkerne i det sønderskudte Blokhus om Ørene paa os. Der faldt f. Eks. en ca. 6 Fod fra os i Reduten, hvor vi laa. Vi fik en Ladning Snavs over os, men da Granaten havde passeret os, inden den sprængtes, gik Stumperne fra os, og der var ingen, som tog nogen Skade. Vi havde hele Dagen en Mand paa Post, som varskoede os ved sine Raab: „Dæk Broager“ (fra Siden) eller „Dæk Skoven“ (forfra). Men selv under saa alvorlige Forhold kan der ske noget, som man kommer til at le af. — Der var gravet en af de foregaaende Nætter for at udbedre Skansen. Alle Skovlene, ca. 50, laa i en Bunke udenfor Skansen. Midt i denne Bunke faldt der en Granat, og sikken et Halløj! De for til Vejrs og til Siderne, saa der næppe var mange brugelige tilbage af dem. Om Eftermiddagen fik den sidste hele Kanon, en 84 Pundiger, sit Banesaar. En Granat ramte paa Oversiden af den. Det gav et rædsomt Knald, og hvinende for Granatstumperne op i Luften. Hvis Granaten havde ramt lidt længere nede, havde den knust tre af mine Kammerater, som laa i Reduten. Henimod Aften, da Skydningen begyndte at ophøre, var vi henne at undersøge Kanonen. Et blankt Punkt betegnede det Sted, hvor Granaten havde ramt, og for Resten var den revnet fra den ene Ende til den anden. Da det blev mørkt, blev vi afløst, og ikke en Mand havde taget Skade. Vi havde der, som saa mange Steder, et morderligt Held med os.

En Nat først i April laa vi nede bag Brohovederne, det eneste Sted, hvor man laa sikkert. Barakkerne var skudt ned, og ellers var der kun de gravede Render oppe mellem Skanserne, hvor man kunde være. Naar vi skulde ud, maatte vi løbe spredt, da Granaterne stadig regnede ned over os. Vi laa altsaa nede ved Alssund. Sønderborg brændte og havde brændt længe, og jeg morede mig med at betragte Granaterne, som Tyskerne sendte ned over den stakkels By for at holde Ilden vedlige, og da jeg

blev ked af det, lagde jeg mig til at sove. Vi havde faaet udleveret Telte og nye uldne Tæpper, og om Morgenen fik vi uddelt Brød og Kød og gik straks i Gang med at lave Suppe. Her fik jeg den ene Fod overhældt med kogende Suppe, saa jeg ikke kunde have Fodtøj paa, hvorfor jeg blev beordret til Augustenborg Lazaret. Der laa jeg en Nat og førtes saa videre til København, hvor jeg blev indlagt paa Sølvgades Kaserne, der under Krigen var Lazaret. Der havde jeg det godt. Damer gik omkring og trakterede med Appelsiner og Kager, Vin og andre gode Sager. Selv gik jeg omkring og saa til andre, da jeg ikke behøvede at ligge, og jeg morede mig, saa godt jeg kunde. Men det varede kun 10—12 Dage, saa maatte jeg med en Del andre tilbage til Armeen.

Dybbøl var imidlertid faldet. Mit Regiment havde ikke været med. Det havde kun været et Par Gange paa Forpost efter min Afrejse, og der var ikke sket andet, end at et Par Mand var blevet saaret. Regimentet laa inde paa Als, da Skanserne blev taget. De blev alarmerede, men da de kom i Nærheden af Sønderborg, var det hele forbi. Jeg traf dem nu ved Tilbagekomsten bag Sønderborg med Vagter nede ved Allsund. Næste Dag blev vi beordret til Arnkildsøre for at overtage Vagten der. Jeg kom til at staa lige ved Vandet, der hvor Tyskerne siden gik over. Man kunde høre dem arbejde og hamre derovre. Vi indmeldte det til Hovedposten; men fik til Svar, at det havde flere Vedetter, som havde haft samme Post, indmeldt. Dette var vor sidste Forpost paa Als. En skønne Dag fik vi saa Ordre til Opbrud og gik over Høruphav til Nyborg. Her samledes foruden 8. Regiment en Eskadron Dragoner og et Batteri (eller maaske kun '2). Vi skulde øve os i Landgang og saa prøve Indfald paa den tyske Kyst. Det var ganske morsomt. Vi gjorde Landgang paa Langeland og havde ikke mindre end 7 Dampere og endda en lille Avisodamper. Det gik jo i Begyndelsen galt flere Gange: Saa dumpede en Kanon i Vandet, saa nogle Heste, naturligvis til almindelig Latter. Af og til gik ogsaa nogle Infanterister i Vandet, men da det altid var paa lavt Vand, skete der ikke

nogen videre Skade. Vi var netop blevet færdige med vore Øvelser og stod opmarcherede ved Nyborg Havn, da der kom en Adjudant og meddelte, at Als var tabt. Vi fik Ordre til i Ilmarch at gaa til Odense og derfra paa Vagt ved Lillebælt. Vi maatte stille til Afmarch i Løbet af en halv Time, og saa gik det med Stormskridt ad Odense til. Her var man underrettet om, at vi kom. og tillige anmodet om at beværte os. Vi indtraf tidligt om Aftenen og blev modtaget med stor Honnør. Masser af Piger, Tjenere og Karle gik omkring med Kurve, indeholdende Smørrebrød, Æbleskiver, Pandekager, Bajere og anden Drik, og vi aad og drak og var glade. Ordren lød paa, at vi skulde afgaa med Vogne til Middelfart Kl. 10—11, men der kom ingen Vogne. Vi anbragte os paa Fortovene med Benene i Rendestenen og ventede, men først efter lang Tid kom Vognene, saa Klokken blev 4 om Morgenen, før vi kom afsted. Saa gik det med fuld Fart til Lillebælt, hvor vi kom til at ligge paa en større Gaard, saa vidt jeg erindrer Cathrineberg. Og saa gjorde vi Vagt ved Bæltet. Disse Vagter var meget ensformige, da der intetsomhelst var at se andet end Vand og den fjerne jyske Kyst. Den eneste Afveksling var, at vi af og til blev flyttede fra et Sted til et andet. Jeg og flere blev her smittede af Fnat og fik saa Ordre til at afgaa til Albani Lazaret i Odense, og glade var vi. Da vi ankom til Odense, tog vi ind paa en Gæstgivergaard og morede os paa bedste Maade den Dag, laa der om Natten og fortsatte næste Dag, og først om Aftenen meldte vi os paa Lazaret, hvor vi blev i 8 Dage. Vi kom sammen paa een Stue og holdt et syndigt Sjøv. Til Afveksling skændtes vi med Sygesergeanten, som var vred over den megen Uro og den stærke Cigarrøg. Vi maatte naturligvis ikke ryge paa Stuerne, men vi gjorde det allesammen. Saasart han kom, forsvandt alle Cigarerne, og ingen vidste, hvorfra Røgen kom. En af de sidste Dage, vi laa der, var det nær gaaet galt, da en havde lagt Cigaren mellem Sengen og Væggen. Der gik Ild i Sengeklæderne, og den brændte et stort Hul i dem, men ingen fik det at se, før vi var væk. Vi kom saa ud igen, besaa atter Odense og gik derpaa til Regimentet.

Nu indtraadte Vaabenstilstanden og siden Freden. Vi laa og flakkede om paa Fyen og lærte Fyenboernes gode Øl at kende. Fyenboerne var flinke Folk, og vi blev overalt godt modtagne og godt beværtede. Mere og mere nærmede vi os Nyborg, og en skønne Dag blev vi ført over og med Banen kørt til Roskilde. Herfra marcherede vi til Frederiksborg, hvor vi blev indkvarterede og senere afmønstrede. Jeg besøgte her Apoteker Achen.

Jeg havde i Tide skrevet hjem efter mit Tøj og havde det derfor i rette Tid. Andre, som ikke havde været saa forsynlige, ventede og ventede, men blev til sidst kede af det og laante sig frem, hvorfor de ogsaa kom afsted i de besynderligste Paaklædninger, en saaledes i Sommerbenklæder, islandsk Trøje og høj Hat. Jeg tog over København med Damper til Randers og kom straks i min gamle Plads hos nu forlængst afdøde Tømmerhandler I. C. Møller (nu Randers Actie-Tømmerhandel), som under Krigen havde sendt mig 10 Kr. hver Maaned. Tyskerne laa dengang endnu i Randers, og da vi hos Møllers skulde have Indkvartering, kom jeg op at skændes med Lieutenanten, der vilde have de menige Soldater til at ligge i Familiens Værelser og skrev uden paa Døren 49. Reg. 6 Comp. Jeg tog ganske rolig og tørrede det ud og forklarede ham, at de skulde ligge paa Kornlofterne. Han blev rasende og skældte ud og lod mig vide, at jeg godt kunde blive arresteret. Jeg bad ham gøre, som han selv vilde, men det blev ikke anderledes. Han for saa ud af Døren, og jeg saa ham aldrig mere, men Folkene kom til at ligge paa Kornlofterne. Forøvrigt var de tyske Soldater meget flinke, anderledes end vi var ovre paa Fyen, thi var der Kvarterer der, som ikke var gode, saa tog vi selv og glemte gerne at betale.

Jeg blev i min Plads til April 1866 og etablerede mig saa i Vestergade i Randers i Hasselbalchs Gaard, hvor jeg har boet siden. I Firserne maatte jeg accordere paa Grund af for vidt udstrakt Kredit og blev ved den Lejlighed sjofelt behandlet af Accord Kommissionen. Siden har Forretningen gaaet godt, uden at jeg dog har kunnet samle tilstrækkeligt til at kunne ophøre

med Handelen, hvilket jeg gerne vilde, da jeg er fyldt 66, og Alderen jo gerne medfører Skrøbeligheder.

I Foraaret 1903 opdagede han, at han havde Sukkersyge. Denne Sygdom bevirkede, at han 1. April 1906 overdrog sin Handel til en Medhjælper og selv tog hjem til Fussingø Mølle 18. April s. A. Her blev han kun Sommeren over og tog igen til Randers 3. Novbr. Han købte sig ind i Randers Hospital fra 1. Februar 1907, hvor han saa henlevede Resten af sit Liv. Han døde 25. Februar 1908 og blev begravet paa Hospitalets lille Kirkegaard.

Carl Peder Tryde (St. Nr. B., II.) blev født i Fussingø Mølle 13. Oktober 1839. Han blev sammen med sine Søskende først undervist hjemme af Huslærer, hvorefter han 1855 blev sat i Randers lærde Skole, hvorfra han i Januar 1861 ved ekstraordinær Eksamen paa Grund af Sygdom blev Student med 1ste Karakter. Han dyrkede med Iver Jagt og Fiskeri og var som Student en af de bedste Skytter i akademisk Skytteforening, hvor han derfor vandt sig en Præmieriffel.

I Efteraaret 1863 blev han indkaldt som Soldat og gennemgik Rekrutskolen paa Lammefælled. Efter den blev han hjempermitteret, men straks derpaa igen indkaldt til 1. Regiment, som over Korsør sejlede til Egernfjord og derfra marcherede til Rensborg. Her var han Julenat 1863, paa Vagt ved Broen over Ejderen. Fra Rensborg blev Regimentet beordret til Slesvig By, hvorfra han den 8. Januar 1864 afgik til Reserveofficersskolen i København. Her blev han færdig sidst i April og stødte igen til sit Regiment i Silkeborg. Regimentet gik derpaa tilbage til Aalborg, og med dets 5te Kompagni deltog han i den ulykkelige Fægtning ved Lundby 3. Juli 1864. Mærkelig nok blev han ikke engang strejft af en Kugle, men selv fik han Lejlighed til at afgive et af de faa Skud, der blev skudt fra dansk Side. Han tog en Riffel, som laa ved Siden af ham, hævdede sig op paa sine Knæ og skød, og Kuglen strejfedes Huden af en Tyskers Næse.

Hans Broder Johan (Stamtavle Nr. B., II.), som dengang arbejdede i Aalborg, boede der, hvor denne Preusser laa i Kvarter. Preusseren viste ham, hvor Huden var skrabet af Næsen, og fortalte, at det var en høj dansk Officer med krøllet Haar, som laa paa sine Knæ og skød paa ham, men heldigvis for ham havde han i det samme drejet Hovedet og derved undgaaet Døden. Preusseren søgte at faa ham skudt, da han gik tilbage, men det lykkedes ham ikke. Regimentet trak sig derpaa bag Limfjorden og blev over Frederikshavn udskibet til Fyen. Den 5. Juli 1864, 2 Dage efter Træfningen ved Lundby, blev han udnævnt til Korporal, og den 2. August s. A. forfremmedes han sammen med to andre af Regimentets Officersaspiranter af 2. Kompagni paa Kompagniets Indstilling til Sergent.

Efter Krigen fik C. P. Tryde Smiths Stipendium for Studenter og Valkendorfs Kollegium, men maatte paa Grund af Sygelighed opgive Studeringerne, hvorfor han forlod København lige før Julen 1868.

Efter den Tid levede han hos Forældrene paa Fussingø Mølle og senere hos Broderen Søren Tryde (St. Nr. B., II.). Her beskæftigede han sig, saavidt hans Kræfter tillod det, med Haven, hvor han har plantet adskillige Frugttræer, som han opelskede fra Kærner, med Fiskeriet og med Biavl, som han drev ganske rationelt. Da Hjemmet opløstes, blev han boende i Møllen hos den nye Forpagter, indtil han den 1. Juli 1908 flyttede til Hammershøj som den sidste af Slægten, der forlod Fussingø. I 1933 flyttede han til Randers og tog Ophold i „Randers Hospital“. Den 25. Juli 1933 udnævntes han til Æresmedlem af 1. Regiments Soldaterforening, samt fik overrakt 60 Aars Tegnet som Soldat. Allerede i 1924 havde han faaet Sølvkorset.

Bladet „Kastellet“ skriver i Anledning af hans 94 Aars Fødselsdag, hvor Bestyrelsen for 1. Regiments Soldaterforenings jyske Afdeling, Randers Kreds, aflagde ham et Besøg og overbragte Lykønskningstelegram og Blomsterhilsen. Den gamle Høvding takkede ved et Glas Vin og bad Formanden bringe Kammeraterne hans hjerteligste Tak for Opmærksomheden.

ligesom han ved den paagældende Lejlighed overrakte Formanden 10 Kr. til Foreningens Understøttelsesfond. Efter at have talt med det gamle Fødselsdagsbarn i ca. 1 Time forlod Deputationen hans Stue med Glæde over at have en saadan Mand som Medlem i Foreningen. Han døde 6. Februar 1935.

Søren Tillemann Hempel Tryde (St. Nr. B., II₁) blev født i Fussingø Mølle 8. August 1841. Han blev sammen med sine Søskende undervist i Hjemmet af Huslærer og fik senere nogen Undervisning i Randers sammen med Fætteren G. F. Bloch (St. Nr. B., VII₂), hvorpaa han hjemme lærte Landvæsen og Mølleri hos sin Fader. 1863 blev han udskrevet til Soldat og blev Gardist. I Marts 1864 blev han indkaldt til Garden, men maatte fra Randers sammen med 800 Kammerater tage Vejen over Aalborg til København, da Tyskerne allerede da var i Aarhus. De gennemgik saa Skolen og blev indlemmede mellem de ældre Gardere, der fortsatte Øvelserne paa Fælleden. I 1865 blev han permitteret og kom atter hjem til sine gamle Forældre, hvor han hjalp til, indtil han kort efter Faderens Død 1878 overtog Forpagtningen af Møllen. I en Del Aar gik Forretningen nogenlunde, men de gode Aar var forbi. Allerede adskillige Aar før Faderens Død var Mølleri i Tilbagegang, og det blev ved at gaa tilbage. Meget af det, som tidligere havde været de mindre Møllers Fortjeneste, gik over til Købmændene, som fik deres Forsyning fra de store Dampmøller. Disse kunde de smaa Møller ikke konkurrere med, og da Roerne kom i Brug, blev Malingen endnu mindre. Samtidig steg Folkelønnen til mere end det dobbelte, og da han saa ikke kunde holde ud at arbejde mere, og hans Søn ikke vilde være Møller, og tillige hans Hustru ikke var rask, maatte han trække sig tilbage fra Møllen. Han forlod da den og Fussingø den 1. Maj 1907. Familien havde da haft sit Hjem der i ca. 125 Aar.

Han flyttede til Spendrup med sin Hustru og deres yngste Datter og blev der et Par Aar, hvorefter de flyttede til Randers i 1909.

Den eneste offentlige Stilling, han har haft, var som Formand for de danske Vaabenbrødres Fussingø Afdeling i 31 Aar, senere som Suppleant til Bestyrelsen i Randers Afdelingen. Han blev derfor 16. September 1909 udnævnt til Dannebrogsmand. Han døde 29. December 1916.

Den 25. April 1878 blev han gift med Henriette Hoff, f. 9. August 1849, død 10. Oktober 1909. Hun var Datter af Landmand og Dyrlæge Hoff, Kristrup.

Ane Margrethe Tryde (St. Nr. B., II.) blev født i Fussingø Mølle 15. August 1843. Hun blev sammen med sine Søskende undervist i Hjemmet. Senere var hun i Randers for at uddanne sig i kvindelig Haandgerning. I 1866 den 2. November blev hun gift med *Mogens Christian Handest*, som var født 23. November 1835 i Hornbæk ved Randers, hvor hans Fader var Lærer. Han tog 1856 Afgangseksamen fra Lyngby Seminarium og blev samme Aar Huslærer i Fussingø Mølle, hvor han blev i to Aar, indtil han 23. November 1858 blev kaldet til Lærer i Drastrup, Essenbæk Sogn, ved Randers. 1. August 1859 blev han kaldet til Lærer ved Friskolen i Aarhus og blev 23. August 1864 Lærer ved den højere Borger-Drengeskole samme Sted. I 1880 var han i et halvt Aar konstitueret som Overlærer ved Borger-Pigeskolen, som han fik Ordre til at omordne. Den 5. Oktober 1883 konstitueredes han som Overlærer ved den højere Dreng-Borgerskole til 13. November 1883, da en anden blev udnævnt, men han fungerede endnu til 7. Januar 1884. Endelig blev han 13. November 1884 kaldet til Overlærer ved søndre Pigeskole, hvor han virkede til sin Død 28. Juni 1898.

Han var en dygtig og ivrig Lærer, som havde særlig gode Kundskaber i Dansk og Historie, og han udgav i disse Fag smaa praktiske Lærebøger, som oplevede flere Oplag. Det var derfor en Skuffelse for ham, at han blev flyttet fra Drengeskolen, hvor han underviste i disse Fag, til Pigeskolen, hvor han ikke særlig fik Brug for sine Kundskaber.

Efter hans Død levede hans Hustru en Række Aar i Aarhus, dels ene, dels som Husbestyrerinde for hendes Mands Efterfølger. Men da denne var død, og hun følte sig ensom i Aarhus, flyttede hun 1913 til København. Hun døde i November 1916.

Joban Tryde (St. Nr. B., II₆) blev født i Fussingø Mølle 17. Juli 1845. Han undervistes hjemme af Huslærer og senere i Thorups Institut i Randers. Efter Konfirmationen blev han sat i Lære hos Burmeister & Wain i København. Senere flyttede han til en Fabrik i Aalborg, hvor han gjorde Svendestykke. Derefter foretog han en Reise til England, hvor han haabede at faa Arbejde, men det lykkedes ikke, hvorfor han drog til Hamburg, hvor han arbejdede en Tid. Nogle Aar for han som l. Maskinmester paa store Dampere, dels paa Middelhavet, dels med Fragtdampere paa lange Rejser. Men da han blev træt af det omflakkende Liv, tog han tilbage til Hamburg, hvor han saa blev, til han vendte tilbage til sit gamle Hjem paa Fussingø. Her blev han, til Hjemmet opløstes. Han var en udmærket Arbejder, og han strejfede viden om for at reparere Maskiner, anlægge elektriske Ringeapparater o. l., og han tjente mange Penge, men han havde den sørgelige Egenskab, at det ikke var ham muligt at beholde Penge, saasnart han fik Spiritus. Han spredte dem for alle Vinde, og derfor led han meget ondt, da Hjemmet blev opløst. Til sidst maatte han tage Ophold paa Sognets Fattiggaard, hvor han levede i lang Tid og førte et meget eksemplarisk Liv. Han døde 27. August 1926 og blev begravet i Familiebegravelsen paa Aulum Kirkegaard.

Eggert Christoffer Tryde (St. Nr. B., II₇) blev født i Fussingø Mølle 28. September 1847. Han blev først, sammen med sine Søskende, undervist af Huslærer i Hjemmet, kom derpaa i Thorups Institut i Randers og endelig i August 1859 i Randers lærde Skoles nederste Klasse. Han gennemgik Skolens 8 Klasser i 8 Aar og tog Studentereksamen med Haud 1867 og Aaret efter Filosoficum med Laud.

Ligesom Brødrene var han ivrig Fisker og Friluftsmenneske. Saaledes gjorde han, saalænge han var i København, Tjeneste i akademisk Skyttekorps, der dengang ikke var velset af Hæren. Han studerede Naturhistorie og underviste samtidig i Nørrebro Latin- og Realskole (1873—78), Fru Bjerrings Pigeskole og senere et Par Aar i Hauchs Latin- og Realskole paa Vesterbro.

Som Assistent ved Zoologisk Museum arbejdede han baade som Student og senere som Kandidat paa 1. Afdeling under Prof. Reinhardt, indtil han forlod København. Den 19. Marts 1875 tog han Magisterkonferens i Naturhistorie med Admissus og levede derpaa i København, fortsættende sine Studier, indtil han 9. Juli 1878 fik ministeriel Udnævnelse som Lærer ved Nykøbing Katedralskole. Han tiltraadte dette Embede 15. August 1878, hjemkommen fra en kort Rejse til Paris. Den 11. Maj 1881 fik han Bestalling som Adjunkt ved samme Skole, men efter eget Ønske blev han forflyttet som Adjunkt til Rønne højere Realskole 15. August 1881. I Tiden 1881—90 var han tillige Medarbejder ved Bornholms Avis og fra 1883 Bibliotekar ved Rønne højere Realskoles — fra 12. April 1892 Rønne lærde Skoles — Bibliotek, som fra 1886 blev offentligt og aabnet en, senere to Gange om Ugen. Den 11. Maj 1901 blev han udnævnt til Overlærer ved samme Skole.

Da Bornholms Museum oprettede en Afdeling for de paa Bornholm levende Dyr, overtog han efter Opfordring Ledelsen af denne Afdeling, og senere, ved Skoleinspektør Hjorts Død, overtog han hele den naturhistoriske og etnografiske Afdeling ved Museet, efterat han under Hjorts Sygdom i to Aar havde bestyret Afdelingen. Efterat hans Læge, Dr. Bing i København, i et Aarstid paa det bestemteste havde opfordret ham til at opgive al anstrengende Virksomhed, bestemte han sig til at tage Permission fra Skolen i et Aar, og da Lægen endnu ikke turde anbefale ham at genoptage Skolearbejdet, søgte og fik han efter endnu et Aars Permission sin Afsked.

Han blev 20. Juli 1881 i St. Johannes Kirke paa Nørrebro i

København viet til *Catbinka Kirstine Josephine Jørgensen*, født i København 18. Februar 1854, død 2. August 1928, Datter af Pakhusformand og Handelsrejsende Hans Jørgensen og Mette Marie Tybring.

Eggert Christoffer Tryde døde 11. Februar 1930.

Tryde Slægten er vist, hvad man kunde kalde en stærk Slægt, forsaavidt som der mellem dens Medlemmer ofte er en paa-faldende ydre Lighed. Da jeg var til Stede i Frue Kirke ved Boghandler Vilhelm Trydes Begravelse, saa jeg en smuk ældre Herre blandt Følget. Jeg maatte tilbageholde et Udbrud ved Synet af ham, thi det var livagtigt som saa man Stadslæge Christian Tryde, og han var død for flere Aar siden. Det var Overlærer Eggert Tryde, og det var første Gang, jeg saa ham. I denne Forbindelse vil jeg ogsaa anføre en lille Historie, som Eggert Tryde i sine efterladte Papirer fortæller at have hørt af en Fru Anna Tryde Lassen, Datterdatter af den i Stamtavlen Tillæg under Nr. 2 anførte Holger Vallentin Tryde. Hendes Moder, Caroline Nielsen født Tryde, kørte en Gang i Sporvogn sammen med en Herre, som paa aldeles paa-faldende Maade lignede hendes Fader. Da Herren forlod Vognen, hørte hun en anden sige: „Farvel, Tryde,“ og hun fik da at vide, at det var Boghandler Vilhelm Tryde. Desværre har det ikke været muligt at paa-vise nævnte Holger Vallentin Trydes Forbindelse med Slægten, men der kan næppe være Tvivl om, at der er en saadan, baade paa Grund af Navnet, som jo stærkt peger mod Stamtavlen Nr. A₁, Degnen i Tikøb, og paa Grund af den omtalte Lighed.

Eggert Tryde traf jeg senere flere Gange, og vi havde megen Fornøjelse af at drøfte Slægtshistorie. Han har indlagt sig stor Fortjeneste indenfor Slægten ved den af ham udgivne Bog: Samlinger til Tryde Slægtens Historie, trykt som Manuskript 1912. Det er et overmaade dygtigt og samvittighedsfuldt Arbejde, som har krævet en utrolig Flid og Interesse, idet han har maattet gennemstøve Biblioteker og Arkiver og Kirkebøger i

Massevis. Da jeg traf ham, var han en gammel Mand, og han sagde mig, at han var træt, og at han ikke mente at kunne fortsætte sit Arbejde, men bad mig gøre det, og han overlod mig i den Anledning alt, hvad han havde af fortsættende Stof. Og det var ikke lidt. Det danner for en stor Del Grundlaget for det her foreliggende 2. Bind af Samlinger til Tryde Slægtens Historie, som jeg nu udgiver med dyb Taknemmelighed og Beundring for hans Arbejde.

Augusta Caroline Erikke Frederikke Tryde (St. Nr. B., II.) fødtes i Fussingø Mølle 8. Oktober 1850. Hun døde sammesteds 16. Marts 1870 og blev begravet i Familiebegravelsen paa Aulum Kirkegaard.

Holger Tryde (St. Nr. B., II.) fødtes i Fussingø Mølle 9. April 1854. Han fik sin første Undervisning hjemme og blev senere sat i Thorups Institut i Randers. Efter Konfirmationen kom han i Lære hos Tømrermester Poulsen i Randers, hvor han lærte Møllebyggeri. Han uddannede sig samtidig teoretisk i Teknisk Institut i Randers og senere i Teknisk Institut i København, hvorfra han blev Elev paa Kunstakademiet. Han gennemgik her to Vinterkursus, medens han om Sommeren arbejdede paa Arkitekt Hagemanns Tegnestue. Hans Udvikling blev pludselig afbrudt, idet han 1. Maj 1877 døde paa Kommunehospitalet i København af en Blindtarmsbetændelse. Han blev begravet i Familiebegravelsen paa Aulum Kirkegaard.

(St. Nr. B₆, IV)

EGGERT CHRISTOFFER TRYDE's

Børn:

KIRSTINE AGATHE TRYDE

SEVERINE GABRIELE TRYDE

JOHAN FREDERIK TRYDE

JOHANNE FREDERIKKE VILHELMINE TRYDE

FREDERIK VILHELM TRYDE

EMIL THEODOR TRYDE

Kirstine Agathe Tryde (St. Nr. B., IV₁) fødtes i Rønne 29. September 1830. Hun levede hele sit Liv i Hjemmet, først hos Faderen, som hun var til stor Hjælp, senere hos Broderen Frederik Vilhelm Tryde (St. Nr. B., IV₅). Hun døde ugift 25. Marts 1919 og begravedes paa Rønne Kirkegaard.

Severine Gabriele Tryde (St. Nr. B., IV₂) fødtes 21. December 1832 i Østermarie Præstegaard. Hun var sindssyg fra Barndommen og døde i Rønne 5. November 1883. Hun begravedes paa Rønne Kirkegaard.

Johan Frederik Tryde (St. Nr. B., IV₃) fødtes i Østermarie 1834 og døde samme Aar.

Johanne Frederikke Vilhelmine Tryde (St. Nr. B., IV₄) fødtes i Østermarie Præstegaard 24. Juli 1836. Hun blev hjemme hos Faderen og senere hos Broderen og døde i Rønne 9. Maj 1889. Hun begravedes paa Rønne Kirkegaard.

Frederik Vilhelm Tryde (St. Nr. B., IV₅) fødtes i Østermarie Præstegaard 21. Februar 1838. Han gik i Rønne lærde Skole fra 1849 til 1851 og lærte derpaa Bogtrykkeri hos sin Fader i Rønne. Nogle Aar arbejdede han hos Græbe i København og kom derefter hjem paa Faderens Bogtrykkeri. Fra 3. Juli 1860 var han Medredaktør og fra 1. Januar 1869 Eneredaktør og Udgiver af „Bornholms Avis“. I 1883 købte han det konkurrerende Blad, „Bornholms Amtstidende“, og lod det gaa op i sit eget Blad, som derefter fik Navnet: „Bornholms Avis og Amtstidende“. I Juli 1890 solgte han Bladet til et Aktieselskab

for 40,000 Kr. og frattraadte 1. August s. A. Redaktionen. Bladet trykkedes da i et Antal af ca. 1500 Eksemplarer. Hans store Humanitet og Imødekommenhed havde stadig skaffet hans Blad Udbredelse ogsaa blandt Folk, som var Modstandere af dets politiske Stade. Da Aktieselskabet opløste sig, overtog han 1. April 1899 paany Bladet.

Han havde stor Interesse for Søfarten, og hans Bestræbelser for at støtte Rønne Handelsflaade i de for Søfarten saa uheldige Tider bragte ham store Tab. Han døde ugift 5. Aug. 1909.

Emil Theodor Tryde (St. Nr. B., IV.) fødtes 26. Juni 1841 og døde 18. November 1845.

(St. Nr. B₁₁, III)

CLAUS SCHONNING TRYDE's

B ø r n:

JOHANNE GEORGINE VILHELMINE CECILIA TRYDE
(kaldet Hanne)

g. m. Eggert Christopher Achen

Johanne Georgine Vilhelmine Cecilia Tryde (St. Nr. B₁₁, III₁) fødtes i Præstegaarden i Kvislemark 1. November 1828. Hunkildrer selv i „Nogle Minder“, hvorledes hun i sin Barndom og Ungdom deltog i alt det mangeartede Arbejde, som den store Bedrift, der fulgte med et Præstekald i de Tider, førte med sig. Landbedriften var paa 150 Tønder Land. Hun maatte deltage i Frugtplukning og Humleplukning — man bryggede jo selv sit Øl — og ikke mindst i Tilberedning af Hørren. Først graves „Brydegraven“, hvori der tændes en stor Tørveild, som Hørren skal ristes over, indtil Stænglerne er saa tørre, at de kan brydes. Saa følger Skætning og Hegling, og saa kan Hørren spindes og bleges og vindes. Endelig væves Lærredet, og til allersidst bliver det syet. Men foruden alt dette huslige Arbejde, hvortil naturligvis kom almindelig Husgerning, blev hun af Faderen holdt flittigt til Bogen, og da hun var særdeles vel begavet, blev hun en i alle Henseender vel udrustet ung Pige. Hun havde arvet Moderens rene, høje og klangfulde Stemme og lette Konversationstalent. Tilmed havde hun et mildt og venligt Ansigt og var saa høj og rank, at man ved hendes 14. Aar talte om hendes ualmindelige Størrelse og betragtede hende som næsten udvokset. Hun var en Snes Aar, da hun blev forlovet med sin Halvfætter *Eggert Christopher Achen*, født 1. December 1823, Søn af Major Peter Henrik Achen og Anna Cathrine Meyer. Han var en smuk, noget spinkel og fin ung Mand, der havde gaaet i Slagelse Latinskole og siden kom som Elev paa Holbæk Apotek. Da han var blevet cand. pharm., udbrød Krigen 1848, og han meldte sig som frivillig ved Herregaardsskytterne og deltog i det Aars Felttog, men tog saa Plads som Provisor paa Apoteket i Assens. Eggert Achen og Hanne, som hun altid

kaldtes, higede jo efter at sætte Fod under eget Bord, men da han umuligt kunde købe Apotek straks, anbragte han sin lille sammensparede Kapital i en Købmandshandel i Assens i Kompagni med en Købmand Hvid og købte en Gaard lige uden for Byen, og saa giftede de unge sig 3. September 1852. Men efter tre Aars Forløb havde Hvid saaledes benyttet sig af Achens Uerfarenhed, at denne trak sig ud af Foretagendet og sluttede sig sammen med 26 danske unge Mænd, der i April 1853 rejste til Australien for at prøve Lykken der. Hele Familien bedømte dette Skridt af Achen meget strengt. Hanne vilde helst have rejst med, men nænnede ikke derved at forøge Forældrenes Sorg. Hun tog hjem til Kvislemark og bar sin Skæbne taalmodigt og roligt. Der blev deres første Søn født, og hun maatte blive med ham hos Forældrene i 4 $\frac{1}{2}$ Aar. Da havde Achen faaet nok af skuffede Forventninger i Melbourne og i Minerne og kom hjem igen i September 1856, rigere — ikke paa Guld — men paa Erfaring. Han blev Bestyrer af Lyngby Apotek under en Vakance, og da Apoteket blev solgt, fik han ved Pengehjælp af Etatsraad Neergaard til Førsløv Frederikssunds Apotek til Eje. Nogle Aar efter solgte han dette og købte Frederiksborg Apotek, som han atter nogle Aar efter solgte, og ved disse heldige Salg tjente han sig en pæn Formue, hvormed han trak sig tilbage. Senere gjorde han sine Penge yderligere frugtbringende i en Forretning paa Gammelholm, hvori han deltog som Kompagnon. Han rostes af Neergaard for en overordentlig Akkuratesse i Pengesager og fik derfor altid redbon Hjælp hos denne Godsejer. (Det foranstaaende væsentligt efter F. A. Trydes Familiealbum). Eggert Christopher Achen døde 28. September 1913, og Hanne Achen overlevede ham i omtrent 5 Aar. Hun døde 20. Marts 1918.

Paa sine gamle Dage var hun meget svær, men altid mild og glad. Hendes Søn, Maleren Georg Achen, malede et ypperligt og vellignende Billede af hende. Det vakte almindelig Beundring, da det udstilledes paa Charlottenborg, og det blev grundlæggende for den da ret ukendte Malers fremtidige bety-

delige Navn og Ry. Billedet findes paa Statens Museum for Kunst. Hanne Achens muntre og ligevægtige Sind faar man et godt Indtryk af gennem hendes før omtalte lille Bog „Nogle Minder“, trykt som Manuskript hos N. C. Rom 1909. Hun giver der bl. a. en interessant Skildring af sin Tante Riborg Bøving født Voigt. Det var til hende, H. C. Andersen skrev: To brune Øjne, jeg engang saa. Riborg var dog den Gang allerede hemmeligt forlovet med sin senere Mand Skovrider Poul Bøving, som hun havde elsket fra sin tidligste Ungdom.

(St. Nr. B₁₁, VII)

FREDERIK VILHELM TRYDE's

B ø r n:

CECILIA ELISABETH TRYDE

FREDERIK ADAM TRYDE

ELISE MAGDALENE CLAUDINE TRYDE

HANSINE EGGERTINE TRYDE

INGEBORG CATHRINE TRYDE

JULIUS TRYDE

EMMA MICHAELINE JACOBINE TRYDE

g. m. Frederik Andreas Asmus Christian
Valdemar Gabriel Lassen

Cecilia Elisabeth Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₁) fødtes paa Hovedgaarden „Snedinge“ 20. Februar 1824. Hun tjente paa Stampen hos Carlsens i mange Aar og var Familiens højre Haand, indtil hun paa Grund af en Underlivssvulst blev for svag til at tjene og tog hjem til Forældrene paa „Egegaard“. Hun tog dog ofte til Gladsaxe, hvor hun var sin Tante Kalkar til Hjælp. I 1870 blev hun indlagt paa Diakonissestiftelsens Hospital for at opereres af Professor Howitz. Operationen gik godt, men hun fik Lungebetændelse et Par Dage efter og døde 26. November 1870. Hun fandtes død om Morgenens, da man kom ind for at se til hende. Hun har altsaa været ene, uden Vaagekone, i Dødsstunden og har maaske savnet en hjælpsom Haand. Hun begraaves paa Lyngby Kirkegaard. Ugift. (Efter F. A. Trydes Familiealbum.)

Frederik Adam Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₂) fødtes paa Hovedgaarden „Snedinge“ under Holsteinborg Gods 3. Marts 1825. Hans Fader var den Gang Bestyrer af denne Gaard. Han kaldtes Fuldmægtig, fik 1827 Fæste paa Hyllested Mølle. Senere købte han „Nøjsomhed“, en Gaard i Nærheden af Ørholm, og endelig 1841 „Egegaard“ lige ved Ørholm. Det var under smaa og nøjsomme Kaar, at F. A. Tryde voksede op. Han fik kun den Undervisning, som gaves i „Almueskolen“, den almindelige Landsbyskole. Læreren i Lundtofte, Skjoldager, lagde dog foruden Dansk og Religion megen Vægt paa Skrivning og Tegning, hvilket maaske var Grunden til Trydes store Forkærlighed for disse to Fag hele Livet igennem. Daarligt gik det med Regningen, og Geografi og Historie lærtes slet ikke, endsige Zoologi og lignende. I de sidste Par Aar før Konfirmationen maatte han

deltage i alt, hvad han kunde magte, af Arbejde paa Gaarden. I „Dyrehavstiden“ f. Eks. kørte han tidlig om Morgenen til „Bakken“ med Mælk og Fløde. I et af de første Beværtnings-
telte residerede en af Kunderne, den bekendte Madam Pätges, hvis højrostede, støjende og skrattende Stemme stod i skærende
Modsætning til den Fred og Ro, der ellers hvilede over Bakken paa den Tid af Døgnet. — Det var Fru Heibergs Moder. — Da han var 15 Aar, og han endnu hjalp til i Hjemmet, og da der skulde tages Bestemmelse om hans Fremtid, — selv ønskede han at blive Kunstner eller Landmand, og begge Dele var jo vanskelige for en ubemidlet — greb, som han selv siger, Vorherre ind. Efter et Spring over en Grøft fik han et lille smertefuldt Stik i venstre Hæl. Efter at være humpet hjem maatte han i Seng, og Foden svulmede efterhaanden stærkt op. Der var Betændelse og slemme Smerter. Læge blev tilkaldt og kunde intet udrette. Det endte med, at hans Moder rejste med ham til København og fik ham indlagt paa Frederiks Hospital. Professor Møller trøstede med, at han skulde gøre sit bedste for, at Drengen kunde beholde Benet — uhyggelige Ord for en Patient, som var udmattet gennem et langt Sygeleje. Dertil kom Spørgsmaalet om Penge til Hospitalsopholdet. Men den energiske Moder vidste Raad. Hun gik til sin gamle, trofaste Veninde, Enkedronning Caroline Amalie, som straks lovede at betale, endda paa bedste Pleje. Der fulgte saa et langt, langt Hospitalsophold, under hvilket Benet efterhaanden bedredes.

F. A. Tryde giver i „Familie Album“ en udførlig Skildring af dette sit Hospitalsophold, som jeg her anfører i sin Helhed, da det Indblik, man deraf faar i Datidens Forhold paa Landets fornemste Hospital, set med en Patients Øjne, maaske er af nogen Interesse:

Nogle Dage efter laa jeg i en udmærket Seng i Stuen „Enkelt A“. Her var kun Plads til seks Senge, i Regelen for Patienter af de bedre Klasser. Om Dagen havde „Mutter Møller“ Tilsyn med Stuen. Hun var en lille trivelig Kone, der venligt tog sig af mig. Om Natten kom der en Vaagekone, som

hed Madam Jensen og ved sin lange, magre, tavse Fremtoning i den matte natlige Belysning virkede heldigt søvndyssende paa os. Sengene var ordnede saaledes, at der stod fire til venstre, hvoraf min var den første, og kun to til højre, hvor en lille afgrænset Plads, Mutter M.'s Stue, optog Resten.

Der laa en Prokurator Lund fra Esbønderup og en ung Forstkandidat. Disse to var meget talende, disputerede jævnligt og bragte derved lidt Liv og Adspredelse ind i Ensformigheden. Lund havde samme Skavank i Knæet, som jeg i Ankelen. Vi tre var sammen derinde i flere Maaneder tilligemed en svensk Præst. De andre Patienter ind- og udskreves paa kort Tid.

En Dag blev der indlagt en Arbejdsmand i Sengen ved Siden af mig. Han blev skaaret i Brystet, saa at jeg kunde høre Knivens knasende Bevægelse i Bruskene, men han fortrak ikke en Mine. Saa fik jeg en lignende Sidemand, som for Benædder fik skaaret to lange Flænger i Albuen og viste samme ufølsomme Haardhed. Slige Tildragelser tjente i lang Tid som underholdende Stof for Konversation med fremmede, der besøgte os.

Blandt større Begivenheder erindrer jeg, at en lille Tiaarspige en Dag ved at passere Klareboderne fik et Vindue i Hovedet, fordi en Karl, der skulde løfte Vinduerne af paa 2. Sal, først lukkede de øverste, smaa, op og saa med et af de store skubbede dette af Staplerne. Barnets Hjerne blev stærkt læderet, og en Del af den maatte ved Operation fjernes. — Paa Hospitalet traf hun sin Fader, som opholdt sig der for Lamhed i den ene Side. Da hun blev rask nok til at gaa ud, saa man de to vandre Haand i Haand frem og tilbage i Grønnegaarden. Hun kom sig og blev udskrevet længe før han.

En Aften kom Mutter Møller og fortalte, at en lille 10—11 Aars Dreng fra Brede i Øjeblikket var bleven indlagt i en forfærdelig lidende Tilstand. Han havde paa Klædefabrikken faaet sin højre Arm knust saa fuldstændig, at den maatte amputeres lige oppe ved Skulderen. Drengen overlevede Amputationen og var færdig, længe før jeg kunde udskrives. Han hed, om jeg husker ret, Carl Hansen.

Jeg laa paa Hospitalet i ni Maaneder og efter 1) at have prøvet Iglor og Omslag, fik jeg 2) en Stivelsebandage, som bestod af lange, stive Papskinner, der ved brede Lærredsbind klistredes sammen om Ben og Fod, indtil de dannede en Slags langskaftet Støvle. Fem Uger efter fjernedes Bandagen af Professoren, der alvorligt og kort sagde til Candidat Hempel: „Vil De i Formiddag sætte ham en Moxa der og der.“ Uvilkaarlig udbrød jeg: Aa, Hr. Professor, maa jeg ikke være fri? — Nej, min Dreng, nu er det bedst, at det sker, svarede han kort og gik.

Jeg skammede mig over min Blødagtighed og lovede mig selv, at jeg ikke vilde give et Kny. En Moxa var et Stykke Fyrsvamp af Størrelse som en Tokrone og Tykkelse som en Finger. Med en lille Nibtang holdt Lægen den fast, antændte dens ene Side til en glødende Flade, knugede denne fast imod det syge Parti og vedligeholdte Ilden, indtil Svampen var helt udbrændt. ved stadig at puste til den igennem et lille Rør. Der var Dødsstilhed rundt om mig, og min Haardførhed blev beundret, thi jeg gav ikke en klagende Lyd, men kun en Hvislen mellem Tænderne, hver Gang han pustede. Trak han Vejret, standsede Smerten, men naar han pustede, fløj den ligesom Ildnaale igennem Foden og Benet. Saarene holdtes aabne og suppurerede stærkt, før de lægtes.

Da Benet igen var helet, maatte jeg 3) gennemgaa en Vandkur, bestaaende i, at jeg om Morgenen blev i nøgen Tilstand indsvøbt i uldne Tæpper, og det saa fuldstændigt, at der kun lodes et Hul aabent ud for Næse og Mund til Aandedrættet. Efter tre Timers Svedning rullede jeg ud og førtes ned i et Badekar, hvor jeg oversprøjtedes med koldt Vand af en Vandkande. Efter en hurtig Aftørring og Paaklædning spadserede jeg raskt frem og tilbage i Grønnegaarden og drak 2 à 3 Potter koldt Vand daglig. Prokurator Lund, som gennemgik Vandkuren paa samme Tid, gjorde et forfærdeligt Spektakkel under Oversprøjtningen, greb efter Vandkanden og raabte: „Lad mig selv, lad mig selv, Mutter Møller!“ Dette vakte almindelig Latter og gav mig Kraft til at tie.

Som en velgørende Afslutning paa Hospitalslivet fik jeg endelig 4) 23 varme, russiske Bade, der virkede saa fortrinligt, at jeg i Badeværelset kunde gaa omkring uden Stok og uden Smerte.

Efter Udskrivningen fra Hospitalet maatte jeg absolut inden jeg tog hjem, søge Audiens hos Dronningen for at takke. Mit Hjerte bankede, da jeg ved min Stok listede op ad Trapperne, som bugnede af opstillede Blomster og stedsegrønne Træer. Hendes Majestæt var meget nedladende og venlig, saa at jeg forlod Slottet med Erindringen om en skjøn, blid og deltagende Dame, hvis Billede bestandig vil staa uudsletteligt for mig. Mange Aar efter havde jeg en Audiens til hos hende, hvilken hun selv havde ønsket, altsaa paa en Maade en Befaling, medens hun laa ude paa Sorgenfri. — Spisende paa sin Frokost modtog hun mig staaende og talte om Benet og min Stilling. Hun huskede mig endnu, og jeg kunde i Sandhed forsikre hende, at Hendes Majestæt forekom mig uforandret.

Andetsteds i „Familie Album“ fortælles saaledes:

Da jeg i 1840 laa i de tre Fjerdedele af Aaret paa Frederiks Hospital for min svage Fods Skyld, saa tyede jeg næsten daglig, efter at Udgang var tilladt, over til Alm. Hospitals Apotek, hvor jeg blev modtaget med megen Forekommenhed.

Det var noget uhyggeligt at komme over Gaarden indenfor Porten, thi der var altid fuldt af stakkels syge, gamle og vanføre Mennesker, som i Førstningen nær havde betaget mig Lysten til at komme der. Der var saaledes halte med Krykker, gamle med Bind om Hovedet eller Klap for det ene Øje, Idioter med gyselige Gebærder og truende Fagter, men værst dog af alt en Dreng med syv Næser, det vil sige syv røde Udvækster rundt omkring i Ansigtet. Som oftest bar enhver af Lemmerne en Lerkrukke med den dampende Middagsmad i over Gaarden hen til den tarvelige Fællesstue, hvor de spiste sammen. Naar jeg kom over denne Elendighedens Gaardsplads, drejede jeg ind i en Smøge til højre, hvor Trappen op til Apoteket befandt sig. Her blev jeg modtaget af min Fætter, Provisor Just Emil Achen.

der talte venligt og deltagende til mig, inden han lukkede mig ind i Stuen, som jo var Maalet for mit Besøg.

Under Hospitalsopholdet fik han Besked fra sin Fader om, at han, saa snart han var rask, kunde faa Lov til at forberede sig til et Seminarium for derefter at tage Skolelærereksamen. Han fandt sig med Resignation i denne Bestemmelse, og efter Hjemkomsten kom han i Huset hos sin Farbroder Claus, der var Præst i Kvislemark. Han blev undervist af Præsten med Alvor og Omhyggelighed, og han var sikkert selv meget flittig og pligtopfyldende, og saa kom han hjem i 1843 og anmeldtes straks til Prøve paa Johnstrup. Men han bestod ikke i Religion. Han var uvant med selv at forklare og udlægge Balles Lærebog uden Spørgsmaal og Vejledning fra Læreren — og saa kørte han slukøret hjem. Det var, som om den nedtrykte Sindsstemning satte Fart paany i Fodbetændelsen, og kort efter laa han atter i Sengen. Faderen raadede til Amputation og Træben, men han vilde ikke af med sin Fod, og Moderen støttede ham. — Saa kom en Dag en gammel Kone, der solgte Synaale, Traad, Bændler o. l. Hun hørte ham jamre og vaande sig, og da hun fik Grunden at vide, sagde hun: De skulde prøve Hamburger Stikplaster, det har hjulpet min Dattersøn og kan ikke gøre Skade. Det blev prøvet, og faa Uger efter var han igen paa Benene. Dermed var Sygdommen aabenbart hævet for stedse, dog saaledes at han aldrig blev nogen god Fodgænger, men hurtigt blev træt. — Nu undervistes han en kortere Tid af en af Lærerne ved Johnstrup Seminarium, og da han paany indstillede sig til Optagelsesprøve paa Seminariet, bestod han og læste derefter i tre Aar paa Johnstrup, hvorpaa han dimitteredes 1. Juli 1847 med Karakteren „meget duelig“. Han fik straks Plads som Hjælpelærer hos Lærer Sekt i Haraldsted ved Ringsted 16. Juli 1847 til 2. Marts 1850. Den 3. Marts 1850, paa sin 25 Aars Fødselsdag, tiltraadte han en ny Stilling som Vikar i Holbæk i den lige afdøde Kordegn og Lærer Petersens Embede ved Borgerskolen. Efter at en ny Kordegn (Koefoed) var udnævnt, blev Tryde ansat som Lærer ved Friskolen, men op-

naaede 20. Marts 1853 Ansættelse som Tredielærer ved Borger-skolen. Den 8. Oktober 1873 rykkede han op i Koefoeds Plads (efter dennes Afgang) som Kordegn og Andenlærer ved Borger-skolen og forblev i denne Stilling, til han i Efteraaret 1890 tog sin Afsked og flyttede til København. Ved Afskedigelsen blev han udnævnt til Kammerraad. I København levede han endnu i seks Aar og døde 27. November 1896. Han blev begravet paa „Fasankirkegaarden“ i København.

Den 2. September 1854 blev F. A. Tryde viet til *Dorothea Petersen* i Tostrup Kirke af hendes Onkel Pastor Teilmann. Hun var Datter af Lærer og Kordegn i Holbæk (nævnt ovenfor) Ludvig Petersen og Ane Margrethe Drabitzius. Hun var født 6. Maj 1826 og døde 19. August 1908. Indtægterne var smaa, ca. 800 Rd. aarlig, men forøgedes ved privat Undervisning og ved at „føre Bøgerne“ hos Købmand Ollendorff, ligesom Hustruen tjente en Del ved at give Undervisning i Klaverspil. Det tegnede saaledes ganske godt i det første Aar, men i 1855 fik han Gigtfeber og var meget stærkt angrebet. Han fortæller selv om denne Tid i sine Erindringer. „Dorothea maatte tage alle mulige Hensyn til min Svaghed, der kunde rystes ved den mindste Lyd. En Dag tabte hun Ildtangen, og jeg faldt derover i en saa heftig nervøs Graad, at hun nær selv var kommet til at græde med. Men trods dette holdt hun sig tappert, og jeg skal med den inderligste Tak bevidne, at hun bar sit Kors med Taalmodighed og Fatning.“ Disse Ord er i Sandhed vel fortjente, thi en mere kærlig, omhyggelig, trofast og selvopofrende Livsledsager kan ikke tænkes. I Sorg og Glæde stod hun ved hans Side, styrkede, trøstede og mildnede. Han var altid skrøbelig af Helbred, tit syg og sengeliggende, men hun tabte aldrig Taalmodigheden, skjønt ogsaa hun havde Sygdom at kæmpe med. Igennem mange Aar havde hun hyppige Anfald af Galdestenssmeter, og hertil kom jævnlige Anfald af nervøs Hovedpine. Alt bar hun taalmodigt. Og hvor var hun en kærlig og opofrende Moder for sine syv Børn. Hun var paa flere Punkter sin Mand overlegen i Kundskaber, navnlig var hun vel ud-

dannet i de tre Verdensspøg, som han ikke havde lært, og hun havde faaet Undervisning i Klaverspil hos en af Hovedstadens bedste Lærere. Sine Børn underviste hun ypperligt i de Aar, inden de skulde i Skole, saa at de vel udrustede straks kunde hævde sig blandt de dygtigste, men mest virkede hun paa os alle med sit milde og kærlige Sind, og glade og lykkelige sov vi ind, naar hun havde siddet ved vor Seng og hørt os bede den Aftenbøn, hun lærte os. Sine sidste Aar boede hun paa Vesterbros Torv sammen med sin yngste Søn Michael, og hun opretholdt her det gamle Hjem i al sin Hygge og Tryghed, dèr hvor vi alle til det sidste hentede Vejledning og Trøst hos vor kærlige og kloge Moder. Hun begravedes ved sin Mands Side paa „Fasankirkegaarden“.

Tryde var en dygtig Lærer. Han krævede meget af sine Elever, men ogsaa af sig selv, og streng Retfærdighed prægede altid hans Gerninger i Skolen. Det var ingenlunde let at være Elev og Søn paa én Gang, thi intet laa ham fjernere end at favorisere os paa de andres Bekostning, tværtimod, han forlangte fuldt saa meget af os. I nogle Fag var han fremragende. Han udarbejdede selv et System for Skønskrivning. Han skrev overordentlig smukt, og hans Undervisning i dette Fag gav ypperlige Resultater. Hans smukke Haandskrift var saa kendt, at det blev overdraget ham at skrive — paa Pergament — det Dokument, der sammen med Eksemplarer af Rigets Mønt blev nedlagt, da Grundstenen til Holbæk nye Kirke blev lagt. Tragisk var det, at da hans Broder Boghandler Tryde tilbød ham at udgive Systemet, og han begyndte at renskrive det, opdagede han, at han med Alderen var kommet til at ryste lidt paa Haanden, saa han ikke formaaede at gøre det saa fuldkomment, som han ønskede. Det blev aldrig trykt, men hans Efterfølger i Holbæk tog det op og anvendte det i Skolen, sikkert til Gavn for Børnene. Ogsaa Tegning laa hans Hjerter nær. Selv tegnede han, som i sin Ungdom havde faaet grundig Undervisning af gamle Professor Helsted, meget smukt og dygtigt. Ofte gik han ud i Byens Omegn for at tegne og tog da undertiden et eller flere

af sine Børn med, for at vi skulde øve os. Det var yderst sjældent, at vi fik Ros, men saa var den ogsaa virkningsfuld. Flere Elever i Skolen naaede vidt i dette Fag, saaledes min ældste Broder Just og ikke mindst den senere kendte Dyremaler Vilh. Th. Fischer. Ikke sjældent kom der til Byen unge Malere, som kopierede Kirkens Altertavle, Carl Blochs Billede af Kristus med et lille Barn. De var altid velsete Gæster hos Fader, og nogle sluttede sig særligt til ham, saaledes Knud Larsen, som daglig kom i vort Hjem og viste Fader hver ny Tegning til Chr. Richardts: Vort Land, som Knud Larsen paa den Tid illustrerede. Fader tog sin Gerning meget alvorligt og oprettede f. Eks. Aftenkursus for voksne baade i Tegning og i flerstemmig Sang, hvilke Kursus var meget besøgte. Alt hans Arbejde var præget af Ærlighed, Trofasthed og Omhu. Disse tre Ting var Hovedhjørnестenen i hele hans Liv. Han hadede Løgn, Upaalidelighed og Dovenskab. Saa kan det jo ikke nægtes, at Fader krævede noget af andre. Han, som selv dyrkede de fornemste Dyder, kunde blive streng. Han kunde ikke lide vample og sød-ladne Ord. Al Blødgøthed var ham imod, og Karakterfasthed satte han højt. Men hvor kunde han lyse op i Stuen med en munter Historie, helst en lille Selvoplevelse. Han var jo fuld af Humor. Jeg tror, at han ofte var træt af Skolen, thi hans Helbred var som før sagt altid skrøbeligt. Men jeg kender ingen, der som Far kunde nyde en Ferie. Jeg ser ham endnu tage Plads i en Jerbanekupé, spendere en Cigar — det var der ikke Raad til hver Dag — sætte den i sit fine Merskumsrør og saa dampe omkap med Toget. Hele Fars Person straaledede af Livsglæde. Eller naar han var ude at tegne. Hele Tiden fløjtede han stille af Fryd over at dyrke sin kære Kunst.

Saa var han helt igennem en ydmyg Mand. Med Glæde anerkendte han og beundrede Kunstneres Værker og henfaldt aldrig til Dilettanters Vigtighed eller Selvgladhed. Var tværtimod altid ivrig efter at faa gode Raad af andre dygtigere. Ogsaa paa et andet Omraade var Far ydmyg, nemlig i sin Kristendom. Han var en troende Kristen, men som sagt af de ydmyge. Han slog

ikke om sig med fromme Talemaader, men søgte at vandre i sin Frelsers Fodspor og derved tjene ham.

Mine Forældre havde syv Børn og, navnlig i de første Aar, smaa Indtægter. Hjemmet var derfor præget af Nøjsomhed. Der krævedes ogsaa Lydighed af Børnene, og jeg tror, at Trydes Børn overalt i Byen blev regnet for at være meget artige og velopdragne, men det var ingenlunde et kedeligt, af Alvor trykket Hjem. Baade Far og Mor satte stor Pris paa muntert Samvær med andre Mennesker. Men man hørte aldrig nogen Raahed, hvem der saa kom. Far holdt meget af, at gode Venner saa ind, naar Søndagsgudstjenesten i den ved Siden af Hjemmet liggende Kirke var endt. Ofte gik en af Præsterne med Far hjem fra Kirken, og saa diskuteredes Prædikenen. Jeg har mangen Gang som Dreng siddet og hørt paa disse alvorlige Samtaler, hvor Far ved kloge Spørgsmaal fik Præsten til yderligere at forklare og udlægge. Og selvom jeg ofte ikke forstod ret meget af det, saa sugede jeg dog Næring deraf og af den Fred og Stilhed, som Stuen i saadanne Stunder rummede.

Med Aarene blev det mere og mere Mildhed, der lyste ud af Fars blaa Øjne, saaledes som det vel almindeligt sker med et kristent Menneske, og som en herlig gammel Far staar han i vort Minde, han som alle vi Børn ser op til med Ærbødighed, Taknemmelighed og Kærlighed. (Den første Del kort Uddrag af F. A. Trydes Familie Album.)

Elise Magdalene Claudine Tryde (St. Nr. B₁₁, VII:) fødtes paa „Snedinge“ 21. April 1826. Hun døde 28. December 1893 ugift. Som alle sine Søstre blev hun sendt ud som tjenende, først hos Provst Raaschou i Søborg, derpaa hos Apoteker Ipsen i Holbæk og senere hos Baron Knuth paa Rygaard i Hellerupengen. Hun var forøvrigt et Par Steder til, men Tiden hos Baron Knuth blev afgørende for hendes Liv. I den kolde Kælder, hvor Køkkenet laa — vistnok med Stengulv — blev hun saa ødelagt af Gigt, at hun aldrig siden kom sig. Hun maatte hjem til Egegaard, hvor hun blev til sin Død. En Dag, medens hun var paa Egegaard, var hun saa uheldig at falde i Køkkenet og brække

Hoftebenet, og derved blev hendes Tilstand endnu sørgeligere. Hun kom aldrig til at gaa ordentligt. Kun uhyre langsomt og med største Besvær kunde hun bevæge sig fra Stuen ud i Køkkenet, hvor hun siddende paa en Stol dirigerede Husholdningen. Hun var overordentlig viljestærk, og hendes Mening var paa mange Omraader den raadende i Huset efter Forældrenes Død. Efter endt Gerning gik hun besværligt ind i Stuen og tog Plads i en Lænestol ved Vinduet, hvorfra hun med Øjnene fulgte alt, hvad der foregik paa Gaardspladsen og i Alleen, der førte til Gaarden. Med Alderen blev hun meget svær, og hendes Hænder var tilmed af Gigten ophovnede og næsten uformelige. Hun kunde dog strikke, og jeg ser endnu for mig Tante Lise langsomt løfte Haanden og med Strikkepinden jage Fluer bort, hvorefter der var utrolig mange paa Egegaard. Sygdommen tog til, saa hun overhovedet ikke kunde gaa. Hun maatte bæres ind i sin kære Lænestol, hun maatte klædes af og paa af de andre, ja tilsidst maatte hun have Føden bragt ind i Munden ved andres Hjælp, men hendes Aandsevner var ganske usvækkede, og hun var stadig den, der gav gode og kloge Raad. Sin Skæbne bar hun med Taalmodighed og uden at beklage sig, med et gudhengivent Sind. Hendes Søskende: Julius, Eggertine og Ingeborg, tog den Byrde, som hendes sørgelige Tilstand var for dem alle, op i Kærlighed og lod hende aldrig føle andet end hjertelig Venlighed og Tjenstvillighed. Hun ligger begravet paa Lyngby Kirkegaard.

Hansine Eggertine Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₄), født 29. Marts 1828 paa Hyllested Mølle, død ugift 27. Februar 1913 paa Egegaard og begravet paa Lyngby Kirkegaard. Hun var i mange Aar hos Tvedes paa Ørholm og bestyrede deres Butik, hvor der var Udsalg af Købmandsvarer. Da Tvede flyttede til København og anlagde et stort Bryggeri, fulgte Eggertine med og gik Fruen til Haande i Huset. Senere kom hun til at forestaa Møller Lichtenbergs Mel-, Gryn- og Brødudsalg i København. (Se forøvrigt under den følgende.)

Ingeborg Cathrine Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₅), født 21. Januar 1831 paa Hyllested Mølle, død ugift 11. December 1911 paa Egegaard og begravet paa Lyngby Kirkegaard. Hun tjente hos Müller paa Hindsgavl, hos Bager Welding og hos Partikulier Benthien, men blev efterhaanden træt af at tjene og længtes. ligesom Søsteren Eggertine, efter Selvstændighed og Frihed. De slog sig saa sammen og etablerede en lille Forretning med Mel, Gryn, Brød, Mælk og Fløde i Pilestræde. Men Forretningen kunde ikke svare sig, og de maatte opgive den, hvorefter de begge flyttede til Egegaard, og her henlevede de saa Resten af deres Liv sammen med Elise og Julius. I den gamle, noget brøstfældige, men for os Børn den dejlige, vidunderlige Egegaard, dannede disse fire det hyggeligste Hjem, hvor de levede sammen i inderlig Kærlighed til hinanden. Der hørtes aldrig et ondt Ord, og trods tarvelige Forhold og smaa Kaar var de altid tilfredse og glade. Eggertine og Ingeborg var aldrig store, men med Aarene blev Kjolerne for lange og maatte sømmes op. „for vi vokser jo nedad,“ sagde de, og de blev i Virkeligheden mindre og mindre, men det forandrede ikke Sindet, som var lyst og muntert, eller Hjertet, som var stort og rigt.

Julius Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₅) blev født 13. April 1833 paa Hyllested Mølle og døde ugift i København 17. April 1927. Han kom i Hjulmandslære i Lyngby 1847. I 1851 tog han til København, men i 1855 blev han kaldt hjem til Egegaard. Hans gamle Fader begyndte at føle sig træt og kunde ikke taale at færdes ude omkring som tidligere. Julius maatte da hjælpe til, og det gjorde han saa længe, at han til sidst selv blev Landmand og overtog Egegaard efter sin Fader. Her levede han saa sit stilfærdige Liv sammen med sine tre Søstre, altid fredelig, mild og god. Han giftede sig aldrig. Der var næppe Plads til en ung Kone paa Gaarden, uden at Søstrenes Flok maatte opløses, og det nænnede han ikke, tænker jeg mig. Tanken er ikke helt uden Grund, da min Moder engang til mig udtalte sig i den Retning. Nogen fremragende Landmand var han vist ikke, men

han arbejdede jævnt og trofast og nød stor Anseelse paa sin Egn som en redelig og agtværdig Mand, der en Tid var Medlem af Sogneraadet. Han byggede en Længe til Egegaard, men der var dog stadig for lille Plads til Afgrøden, saa at han altid havde et Par meget store Stakke lige ud for Gaarden, godt i Læ af Skoven. Langt op i Aarene var det hans Stolthed selv at sætte Stakkene, hvilket Arbejde han udførte med største Omhu og til Fuldkommenhed, indtil han en Gang — han var vist over 80 — faldt ned fra en paabegyndt Stak, og siden indlod han sig ikke paa det Arbejde. En af hans bedste Venner var Landstingsmand Piper, med hvem han ofte raadførte sig, ikke mindst naar der var Tale om Salg af en Parcel, og efterhaanden solgte han flere saadanne og fik derved paabegyndt Opsamling af en Kapital. Da han blev saa gammel, at han ikke kunde drive Gaarden, og da alle Søstrene var døde, og han følte sig ensom, solgte han Egegaard, flyttede til København og boede der sine sidste Aar. Han købte sig en Livrente, saa at han kunde leve økonomisk sorgfrit, og dog efterlod han sig ved sin Død en god Sum, saa at hans 12 Arvinger hver fik ca. 4000 Kr. Da han blev 90 samlede han os alle og enkelte Venner f. Eks. Piper til en smuk Fest paa Skydebanen, og endnu som 91-aarig samlede han os til en mindre Festlighed. — I hans Tid, ligesom i hans Faders, stod Egegaard os altid gæstfrit aaben, og mangfoldige Sommerferier har vi nydt med Begejstring i den gamle Gaard. Han var fuld af Lune og var altid en trofast og god Mand. Der kom et Par Opkøbere til Egegaard og vilde købe gammelt Messing og Kobbertøj, men de udtalte sig lidt uforsigtigt, idet de sagde: „Har De ikke nogle gamle Maskiner og saadan noget og vil sælge.“ „Jo,“ sagde Julius, og saa førte han dem ud i Udhuset. „Her staar en gammel Slaamaskine, den kan I godt faa.“ Da han kom ind, lo han og sagde: „Saa blev jeg da af med de Probenreutere“. Men i Køkkenet var Væggene overfyldte med de dejligste Kobber- og Messingsager. De skulde ikke ud af Gaarden. Da min ældste Søster fulgtes med ham fra et Nytaarsselskab, maatte hun forlade ham paa

Raadhuspladsen. „Kan du nu nok gaa alene over til den Sporvogn der,“ sagde hun til den meget gamle Mand. „Jo,“ sagde han, „hvis jeg ikke kan gaa alene endnu, saa lærer jeg det saamænd aldrig, min Pige.“ Som Dreng var jeg imponeret af, hvad han kunde lave i sit lille Værksted med Drejebænk paa Egegaard. Saa har han dog haft Nytte af sin Læretid som Hjulmand. Saaledes er ingen Uddannelse omsonst, selv om Livet fører med sig, at ens Hovedbeskæftigelse bliver en anden. Han døde ganske stille, som et Lys, der brænder ud.

Emma Michaeline Jacobine Tryde (St. Nr. B₁₁, VII₇) er født paa Hyllested Mølle 7. Marts 1835 og døde i Præstø 5. Januar 1900. I 1868 forlod hun Hjemmet og rejste til Grønland for at giftes med sin Slægtning Kolonibestyrer *Frederik Andreas Asmus Christian Valdemar Gabriel Lassen*. f. 6. September 1838, † 2. Januar 1920, Søn af Kammerraad Frederik Lassen og Hustru Inger Hedevig Elisabeth Tryde (B₂, III). Lassen med de mange Navne blev altid kaldet Frits og var den Gang ved Aito i Egedesminde. Emmas Rejse gik godt, og den 1. Juli 1868 blev de viede. Han var efterhaanden ansat ved forskellige Kolonier, og i den sidste Tid fungerede han som Inspektør i Sydgrønland. Den 5. Juli 1870 fik de i Kolonien Godhavn deres eneste Barn, en lille Pige, der fik Navnet Emma Fransine Frederikke Tryde Lassen. De levede lykkeligt og godt deroppe, og navnlig han bevarede altid de smukkeste Minder fra det fjerne Land. Hun havde lidt vanskeligere ved at blive akklimatiseret, og da Ems, som Datteren blev kaldt, var blevet saa stor, at hun trængte til bedre Undervisning og Uddannelse, besluttede de at bryde op. I 1885 tog han sin Afsked med en Pension paa 1000 Kr. aarlig og forlod for stedse Grønland. Han havde imidlertid i Aarens Løb samlet sig en pæn Formue, saa de var godt situerede, da de tog Bolig i Lyngby. Men den virksomme Mand kunde ikke finde sig i Lediggang, og han fik Beskæftigelse hos Sagfører Baumann i Lyngby og havde der en god Bifortjeneste. Imidlertid blev Arbejdet ham i Længden for anstrengende, og desuden faldt det

ham, som var vant til Selvstændighed, vanskelig til Stadighed at indordne sig under en anden. Han opgav derfor i 1895 Pladsen hos Baumann og lagde sig efter at fabrikere Cigarer. Senere fik han en Klasselotterikollektion i Præstø, købte en Ejendom der og flyttede derved.

Emma Lassen f. Tryde var en dygtig og flittig Husmoder, som holdt Hjemmet i mønsterværdig Stand i enhver Henseende. Hun var sin Mands trofaste Støtte. Ikke sjældent kom det modærlige i hendes Sind til Anvendelse overfor hendes noget upraktiske Mand. For Datteren, Ems, var hun den kærligste Moder, dog ingenlunde den forkælende, men altid den fornuftige. Hun havde alle de samme gode Egenskaber, som prægede Søstrene paa Egegaard: Gæstfrihed, Mildhed, et muntert Sind, men ligesom i et lidt større Format. Det mærkedes, at hun havde set lidt mere end den gamle Gaard. Da hun lukkede sine Øjne, var det som Solen gik ned i Hjemmet i Præstø. Lassen var en ejendommelig Mand, en Del præget af Grønland. Paa visse Omraader var han belæst, navnlig om alt, hvad der angik arktiske Ekspeditioner og alt om Grønland, som var det Land, der stod hans Hjerter nærmest. Med Hensyn til Skønlitteratur levede han i Guldalderperioden. Dansk Litteraturs Højdepunkt var vist i hans Øjne Chr. Winthers: Hjortens Flugt, som han ofte citerede. Han indlød sig gerne i Diskussion om alt muligt, og han forfægtede sine Meninger med Dygtighed om end ret ensidigt, men han var ingenlunde kedelig eller indholdslos. Sin Kollektion bestyrede han med den største Omhyggelighed. Regnskaberne aflagdes med minutøs Nøjagtighed og blev atter og atter eftertalt, og hvis han laa inde med mange Penge, gik han ikke i Seng før hen ad Morgenstunden, dette dog først efter Hustruens Død. Hver Dag gik han paa Kirkegaarden og saa til sin kære Emmas Grav, hvor han kunde sidde timevis i indbildt Samtale med den afdøde, vist mest om hvordan han bedst skulde sørge for „lille Ems“, som han kaldte Datteren i Modsætning til „store Ems“. Hjemmet førtes saa vidt muligt bestandig i Emmas Aand, og hans Gæstfrihed stod ikke tilbage for hendes.

Ejendommeligt for ham var en vis gammeldags Høflighed, som aldrig fornægtede sig. Klimaet i Danmark kunde han aldrig rigtig forlige sig med. Han, som var vant til 30° Kulde i Grønland, han frøs i Danmark. Det var Blæsten og Fugtigheden, der generede ham. Sine sidste Aar boede han i København, men flyttede en Maanedstid før sin Død til Næstved. Kort efter blev han indlagt paa Næstved Sygehus, hvor han døde. Han blev begravet ved sin Hustrus Side paa Præstø Kirkegaard.

Vilhelm Adolph Conrad Tryde (St. Nr. B₁₁, VII_{*}) blev født paa Gaarden Nøjsomhed 30. Oktober 1837. Som knap 15-aarig kom han i Boghandlerlære hos J. Wagner i Helsingør. Læretiden var den Gang 5 Aar. Derefter fik han Ansættelse hos H. J. Bing & Søn paa Hjørnet af Kronprinsensgade og Pilestræde i København, hvor han ogsaa var i 5 Aar. Derpaa kom han til Otto Schwartz, men var dér kun et Par Maaneder, hvorpaa han overtog den i Januar 1862 af O. P. Riis grundlagte Boghandel i Slesvig By. Riis var død 1/2 Aar efter sin Etablering, og paa Opfordring af Boghandler Th. Michaelsen tog Vilhelm Tryde nu til Slesvig for under sit eget Navn at føre Forretningen videre. Virksomheden her var dog kun kortvarig. Den 6. Februar 1864 rykkede Østrigerne ind i Slesvig, og samme Dag maatte Tryde forlade Byen. Efter en kortvarig Tjeneste ved Korpsintendanturen etablerede han sig paany, men denne Gang var det i København paa Østergade, hvor den kendte Boglade siden da uafbrudt gennem 70 Aar har været, først til Leje i Nr. 3, senere i Nr. 1 og siden 1898 atter i Nr. 3, som forlængst var købt og nu forenedes med det samtidig erhvervede Nr. 5. Det kan tilføjes, at Etableringen i Slesvig fandt Sted 1. Januar 1862, saa at Virksomheden dér altsaa strakte sig over 2 Aar. Det var nu ikke saa let for Vilhelm Tryde at blive etableret i København. Dels var det jo et dyrt Strøg, han valgte. Men det røber vjst hans sikre Forretningsinstinkt, at han netop slog sig ned paa dette iøjnefaldende Sted. Med den Nimbus, som omgav ham, den for-drevne Slesviger, var det ikke klogt at vælge et afsides og bil-

ligere Kvarter. Det gjaldt blot om, at hans Evner som Forretningsmand kunde svare til de store Fordringer, der stilledes her, og derom nærede han, med Rette, ingen Tvivl. En anden Vanskelighed var den, at han, for at blive rabatberettiget, skulde stille en Kaution paa 3000 Rdl. Da han ingen anden Hjælp kunde faa, erklærede hans Fader, at han var villig til at kautionere. Der viste sig da det Særsyn, at hans gamle Fader blev taget for god, da han tilbød sig, og det var som om den Lykke, som den gamle i sin meste Tid havde spejdet efter, nu endelig brød frem og gav Held og Velsignelse over hans yngste Søns Foretagende, thi Vilhelm Trydes Bog- og Kunsthandel paa Ostergade blev meget hurtigt en anselig og anset Forretning, som var kendt af enhver Københavner, ja landskendt, og som Tryde ved sin Energi og Dygtighed nok skulde sørge for bevarede sit Ry og sit gode Navn gennem Tiderne.

Indenfor sit Fag nød han den største Tillid og Agtelse, hvilket bl. a. gav sig Udslag i, at han 1. Januar 1903 blev G. E. C. Gads Efterfølger som Formand for Boghandlerforeningen. Dette Hverv røgtede han med dyb Indsigt og varm Interesse og med den Redelighed, som prægede al hans Færd. Da han i 1910 paa Grund af Alder fratraadte som Formand, lød der mange anerkendende Ord for hans baade myndige og kyndige Ledelse, og han modtog en Hædersadresse fra Medlemmerne, ligesom han til Tak for sin Gerning blev udnævnt til Foreningens Æresmedlem. I 1907 fik han Ridderkorset, og 1. Januar 1913 lige før Firmaets 50 Aars Jubilæum blev han udnævnt til Etatsraad. Paa Jubilæumsdagen trak han sig tilbage fra Forretningslivet, idet han overdrog Forretningen til sin ældste Søn, cand. theol. Ove Tryde, der havde været Associé i Firmaet siden 1. Januar 1901, og som siden har ført det gamle ansete Firma for egen Regning og i det gamle Spor.

I „Dansk Boghandlertidende“ 1918, Nr. 15 giver Forlagsboghandler H. Jespersen en indgaaende Skildring af Vilhelm Tryde som Forretningsmand: en retlinet og retsindig Mand, en stærk Personlighed, en utrættelig Arbejder, der satte sig store

Maal og naaede dem. Hvad jeg opsnappede — skriver Jespersen — af Trydes Forretnings Saga, opfyldte mig med Undren og Beundring. Her kom en ung Mand, fordreven Slesviger, til København uden mange Penge og i en trist og vanskelig Tid og etablerede sig. Der skulde arbejdes baade med utrættelig Energi og dygtig Tilpasningsevne og disponeres med yderste Sparsommelighed — og Tryde tog fat og viste sig at have netop disse Egenskaber. Han var ene om det hele, sled i det fra Morgnen til langt henimod de smaa Timer, sov og spiste i Forretningen og undte sig hverken Hvile eller nogen Luksus, før det „gled“. Og da det gled *kunde* han ikke mindske sit hidsige Arbejde, det blev hans Glæde og hans Lidenskab, og med en Vilje og Energi, der kun stimuleredes af Hindringer, byggede han i Tidens Løb en af Københavns største Boglader — med dens dominerende Billedhandel — op. — Salget af Kunstblade udgjorde en stor Del af Vilhelm Trydes betydelige Om sætning, og paa dette Omraade var hans Forretning i 80'erne og 90'erne næsten eneherkende, i al Fald den betydeligste og mest bekendte. Maison Goupil, Hanfstaengel og adskillige andre store Kunstforlag havde overdraget Tryde Eneforhandlingen af deres Reproduktioner, og i mange Aar havde han stort en gros Salg af disse Kunstblade til Danmarks, Norges og Sverrigs Bog- og Kunsthandlere, ligesom der direkte fra Butikken udgik utalte Tusinder af Billeder i Ramme til Hjemmene hele Landet over, ikke mindst til Landadelen, de store Godsejere, Byens velhavende Kredse og ogsaa Kongefamilien med dens Forgreninger, der nu og da aflagde Besøg i det beskedent udstyrede Lokale. — Tryde var regelmæssig som et Urværk. Altid kom han som første Mand om Morgnen og kontrollerede, at vi alle mødte rettidigt, og lidt over 8 kom Grosserer Heering og hentedede ham til Morgentur.

Han krævede meget af sine Medhjælpere, men nu og da, i de senere Aar stadig oftere, skinnede der igennem hans lidt bistre og utilgængelige Ydre varme Straaler af hans kærlige og milde Sind, hans beskedne og taktfulde Væsen og hans hjerte-

lige og gennemnoble Tankegang. (Bertel Ludvigsen i „Boghandlertidende“). Bogladens Vinduer med deres Udstilling af Billeder og Bøger kunde i mange Aar — og kan delvis endnu — glæde sig over en uhyre Popularitet. Alverden stod stille foran „Trydes Vinduer“ og Skabe og studerede deres skiftende Indhold.

4. Maj 1869 blev Vilhelm Tryde gift med sin Kusine *Ovine Frederikke Dorothea Tryde* (St. Nr. B₁₁, X₆), som var født 2. Februar 1842 og Datter af Urtekræmmer i København Caspar Christian Tryde (B₁₁, X) og Hustru Emma Cecilia Maria Stinck. Ægteskabet blev overordentlig harmonisk, og Hjemmet, de opbyggede, skønt og hyggeligt, med Tiden rigt, i al Fald velhavende. Hun var en fin og elskelig Kvinde med et varmt Hjerte. Hun var meget musikalsk og havde en pragtfuld og hos Fru Keller velskolet Sangstemme. I mange Aar var hun et ivrigt og skattet aktivt Medlem af Cæciliaforeningen. I dette Hjem samledes en Skare af betydelige Mænd og Kvinder, blandt hvilke jeg f. Eks. mindes Brødrene Stein. Men desuden blev det et Samlingssted for alle af Familien, thi de havde begge stor Interesse for Slægten, og mange skønne og gode Minder har vi, som endnu lever, om dette smukke Hjem med dets Gæstfrihed og Hjertevarme.

Paa Hundredeaarsdagen for Vilhelm Trydes Fødsel samlede hans Søn, Boghandler Ove Tryde, en stor Del af Slægten til en Mindefest og holdt ved denne Lejlighed følgende Tale, som klart og sandt belyser den afdødes Karakter og hans Værdi som Menneske og derfor gengives i sin Helhed:

Den 30. Oktober, Fars Fødselsdag, var altid en Festdag i Fars og Mors Hjem. Da samlede de, gæstfri og vennesele som de begge var, deres gode Venner, og for os Søskende drager der en Række Skikkelser forbi, som hver for sig føjer et Blad til i Mindernes Krans.

Der kom — foruden Slægtens Medlemmer — tidligst Fars Venner fra Slesvig: Skolebestyrer Helms med den ranke høje

Skikkelse og det hvide tilbagestrøgne Haar, undertiden medbringende en fornøjelig Sang, den geniale, meget særprægede Pastor Malling-Hansen, Opfinderen af Skrivekuglen, den lille tætte Overretsprokurator Mundt og den muntre Direktør Emil Lautrup, der kom Kollegerne: Fars bedste Ven gennem mange Aar, den elskelige Karl Schönberg med det mægtige Tænkerhoved, den stilfulde, værdige Universitetsboghandler G. E. C. Gad og Hofboghandler Vilhelm Prior, altid meget bestemt i sine Meninger og kategorisk i sine Udtryk; der kom Fars mangeaarige Morgenturkammerat, Grosserer Peter Heering, Fars juridiske Konsulent, Overretssagfører Axel Bang, Huslægen Dr. Ludvig Jacobsen, L'Hombrekredsens Deltagere, de to Professorer Stein, og Vennerne fra Jægersborg Allé, Raadmand Fusing, Apoteker Møller og Professor Bokkenheuser, saa godt som alle altid ledsagede af deres søde og elskværdige Fruer. Og senere, da adskillige af de gamle Venner var gaaet bort, fornyedes Kredsen, idet der da kom andre til, som vi Børn bragte til Huse, vore Venner og Slægtninge, som Forældrene med Glæde saa i Hjemmet.

Idag for 35 Aar siden, da Far fyldte 65 Aar, havde jeg den Glæde at se for første Gang min Kæreste i den kendte Kreds, og fuld af Livsglæde og Energi, som man jo er i en saadan Periode, havde jeg skrevet ikke mindre end 2 Sange, en Velkomstsang til min Kæreste i mit Barndomshjem og en — strengt anonym — Hyldestsang til Far. I det sidste Vers af denne lod jeg den anonyme Forfatter sige: „Det var Solskin den Gang Tryde fødtes, og hans Liv det svandt i Solskin hen; ved hans Vugge gode Aander mødtes, gid de ej forlade ham igen“. Og det kan jeg i det store og hele vedkende mig den Dag i Dag.

Det var gode og lykkelige Féer, der gav Far hans Vuggegaver. Der var nu først den *Lykkens* Fe, der lagde hans Livsbane for ham. For det var jo en Lykke — saa kan jo hver efter sin Livsopfattelse kalde det Skæbnens heldige Spil eller Guds førende Haand, der bragte ham ind i et Fag, hvor der den Gang

laa Chancer rede, naar der var en dygtig Mand til at udnytte dem. Far sagde altid selv, at det var et Tilfælde, at han blev sat i Boghandlerlære, og at han lige saa godt kunde være bleven sat f. Eks. i Urtekræmmerlære, men vi er nu glade for, at det blev Boghandelen.

Det var jo ogsaa en Lykke for ham, at der, da han skulde etablere sig, blev en Plads ledig i Slesvig By, der netop i den Tid rummede en Skare unge dygtige danske, civile og militaire Embedsmænd, hvis Bekendtskab senere skulde blive af største Betydning for ham. Og det blev jo ogsaa hans Lykke, at Boghandlerforeningen, da Far efter Krigen atter skulde nedsætte sig, afslog hans Ansøgning om at etablere sig i Randers og lod en anden faa Pladsen der, saaledes at han maatte blive i København og nedsætte sig her.

Men hvad nytter det, at Chancerne gives een af den ene Fe, naar man ikke af de andre Feer har faaet Gaverne til at udnytte dem. Men det havde Far, han havde faaet mange gode Gaver: *Flidens*, *Dygtighedens* og *Retskaffenhedens*. han havde faaet den herlige Gave at have en *fast og retsindig Karakter*, som skabte Tillid til ham, og han havde faaet en *klar Forstand*, der let lod ham finde ind til Kærnen i enhver Sag. Far sagde tit, at han ønskede, at der havde været Mulighed for ham til at studere, saa vilde han have studeret Jura og være blevet Sagfører; han fandt, at det vilde have været en Opgave, der tiltalte ham, og som havde ligget godt for ham, at være blevet Raadgiver for andre. Det havde de trange Kaar i Hjemmet paa Egegaard nu ikke tilladt ham; han blev Boghandler, og det gik ham jo da heldigvis ogsaa godt i den Stilling. Ja det gik jo saa godt, at det næsten lyder som et Æventyr, at han, den fattige, ukendte unge Mand, der begyndte med en laant Kapital af 200 Rbdr., men ellers blot med sit dygtige Hoved og to tomme, men flittige Hænder, endte som sin Stands Førstemand og Æresmedlem.

Til de gode Sindets Gaver, som han havde faaet, hørte ogsaa *Trofasthedens*. han var trofast i sin Gerning, mod sin Slægt og

sine Venner, og han var sit Land en trofast Søn. De Oplevelser, som Aarene 1863 og 1864 havde bragt ham, prægede ham for hele Livet, og i den Kreds af danske Mænd, som efter 1864 lovede sig selv hver i sin Livsstilling at yde deres bedste for at gøre deres Land Ære og „indadtil vinde, hvad udadtil tabtes“, dér har han ogsaa sin Plads. Han talte ikke meget derom, men en af de sidste Dage, da den Sygdom, der blev hans Død, allerede havde fast Tag i ham, sagde han dog som et af sine inderligste Ønsker „Blot jeg maatte kunne opleve atter at se Dannebrog vaje paa Gottorp Slot“, og det sidste forstaaelige Ord, vi hørte fra ham i hans sidste Timer i de tunge Dage i Begyndelsen af April 1918, da Tyskerne trængte paa og de allieredes Linier syntes at give efter, var „Fronten“.

Han havde ogsaa faaet *Kærlighedens og Hjælpsomhedens Gave*, han var jo selv kommet fra trange Kaar, og han havde heller ikke haft lette Kaar i de første Aar som Boghandler; han følte varmt for dem, som Livet tog ublidt paa, ikke mindst for dem af hans egen Stand. Det er rigtigt, hvad Helms skrev i en Sang til ham „Kom Du til Tryde med bøjet Mod, hans milde Ord kunde Sorgen lindre; med aabne Hænder han rede stod, i trange Tider og haarde Vintre“; det er der mange, som har kendt ham, som vil kunne underskrive.

Jeg nævnede før, at Far ikke talte meget om sine Oplevelser fra Slesvig; det var nu ikke alene Slesvig, han ikke talte meget om, det var baade om den ene og den anden af sine Følelser; han havde Sindets Blufærdighed, der afholdt ham fra at stille sine dybeste Følelser og Tanker til Skue. Men dertil kom ogsaa en Vanskelighed, som han havde; selv havde han let ved at danne sig en Mening om en Sag, og den var altid klar og velbegrunderet, men han havde ikke nær saa let ved at indse, at andre kunde betragte Sagen paa en anden Maade; „Audiatur et altera pars“ var ikke et Ord, der laa for ham, og der kunde derfor, naar han havde dannet sig sin Mening om en Sag uden at have talt med andre derom, komme noget ensidigt baade i hans Afgørelse og i hans Begrundelse, som voldte ham Vanske-

ligheder ogsaa der, hvor han var anset og respekteret for sit Retsind og sin Klogskab.

Men gik han end tit tungt med sine egne Tanker og havde Vanskelighed ved at tale ud om dem, saa var der dog eet Menneske, for hvem dette ikke gjaldt, og det var Mor. Naar jeg til at begynde med nævnte, at Lykkens Fe havde staaet ved hans Vugge og lagt hans Livsbane for ham, saa var det kun den ene Del af Feens Gave; den anden og største Del af den Gave, som Lykkens Fe bragte ham, var at han vandt Mors Kærlighed og fik hende til sin Hustru. For det blev et sjældent harmonisk Samliv, som de to levede, og det blev et sjældent lykkeligt Hjem, som de to skabte, lige omsorgsfulde for hinanden for at rydde alt bort, hvad der kunde bringe den anden Sorg og lige omsorgsfulde for at bringe til Huse og bevare alt, hvad der kunde gøre den anden glad. Hvad det Hjem med dets aldrig svigtende Kærlighed og Omsorg, som Staden paa Bjerget, har betydet for de mange, der lærte det at kende, det skal jeg ikke kunne sige, men det har sikkert været meget; men hvad det har betydet for os 7, der hørte hjemme i det, det kan vi alle vidne om, og det kan vi aldrig være taknemmelige nok for. Det var jo for os ikke alene et Fredens Sted, hvor vi altid trygt kunde samles og være os selv, men det var jo ogsaa i høj Grad et Hjem, der stræbte at dygtiggøre os til Livets Gerning. Det gjorde det ikke alene ved det Eksempel, det gav os, med at pege paa og indprente os Betydningen og Værdien af det daglige Arbejde, af Pligtopfyldelse i smaat som i stort, af Sandhed i hvad man talte, og af Retskaffenhed i hvad man tog sig til, af Nøjsomhed til daglig og i at betragte Livets gode Kaar, ikke som noget der tilkom os, men som en Gave, der skulde modtages med Taknemmelighed, men det gjorde det ogsaa direkte med Hjælp til vor Uddannelse; naar det gjaldt det, som vi kunde dygtiggøre os med, saa blev der intet sparet, hverken med Undervisning eller Uddannelse af nogen Art baade i Udland og i Indland, og det enten det gjaldt Sønerne eller Døtrene.

Og naar vi tiloversblevne 6 Søkende nu samles med vore

nærmeste her i Aften paa Fars 100 Aars Dag, saa mindes vi ikke alene den dygtige Borger, ikke alene den danske Boghandlerforenings myndige Formand, eller den hjælpsomme Medarbejder i det godgørende og det nationale Arbejde, men først og fremmest mindes vi vor retsindige og strenge, men kærlige Far, som i det inderligste Samliv med Mor skabte os et Hjem, som gav os alt, hvad to Mennesker kan give en Barneflokk, og som vi aldrig, hvor gamle vi end maatte blive, kan tænke tilbage paa uden med den dybeste Taknemmelighed.

Og i dette Minde vil vi samle os et Øjeblik i Stilhed.

(St. Nr. B.11, X)

CASPAR CHRISTIAN TRYDE'S

B ø r n:

LOUISE CECILIE ADAMINE TRYDE

JUST ADAM CHRISTIAN TRYDE

GEORGINE NICOLINE CHARLOTTE TRYDE

IDA AUGUSTA TRYDE

EGGERT CHRISTOFFER TRYDE

OVINE FREDERIKKE DOROTHEA TRYDE

g. m. Vilhelm Adolf Conrad Tryde

MARIA TRYDE

EMMA CECILIA MARIE TRYDE

Louise Cecilie Adamine Tryde (St. Nr. B₁₁, X₁) fødtes 7. Oktober 1832 og døde ugift 4. Juli 1908. Hun dyrkede — dog som Dilettant — Malerkunsten og malede flere Billeder af den gamle Slægtsgaard „Egegaard“. Hun var et mildt og stille Menneske, dog med megen Sans for Humor, som sammen med sine 2 Søskende Eggert og Emma opbyggede et hyggeligt Hjem i en mindre Lejlighed i København, hvor de holdt af at samle gamle og unge af Slægten til hyppige Sammenkomster. Her levede de 3 et stille og fredeligt Liv.

Just Adam Christian Tryde (St. Nr. B₁₁, X₂) fødtes 16. Marts 1834 og døde 6. December 1904. Han blev Student fra Metropolitanskolen 1852 med Haud og cand. med. og chir. Vinteren 1858 med Laud. Allerede Aaret efter fungerede han som Kole-ralæge i København. Fra Februar til December 1858 var han Underlæge ved Garnisons Sygehus og fra Januar 1859 til Oktober 1860 Kandidat ved Frederiks Hospital. Han blev derpaa (Oktober 1860) 4de Læge ved Sindssygeanstalten ved Slesvig. Den 12. December 1861 disputerede han for Doktorgraden med en Afhandling om Elektroterapien og blev derpaa i September 1862 3die Læge, samt i Januar 1863 2den Læge ved Slesvig Sindssygeanstalt. Fra Marts til Maj 1863 gjorde han en Studierejse, men 1864 blev han fordrevet af Tyskerne og den 28. Oktober afskediget af den danske Regering. Saa fungerede han som konstitueret Kandidat ved St. Hans Hospital og som Reserve-medicus ved Frederiks Hospital Afdeling B indtil Oktober 1866 og oprettede samtidig et Institut for medicinsk Elektricitet i København i Oktober 1865, samt docerede sin Specialitet som

Privatdocent 1866 til 1867. Han var Læge ved Kellers Abnormanstalt fra Januar 1866 til 1877 og Medlem af det kgl. med. Selskab fra 4. Oktober 1866. I 1867 konkurrerede han til det nyoprettede Lektorat ved Universitetet i Retsmedicin og Hygiejne, og hans Afhandling „Om Tilregnelighed“ vandt megen Anerkendelse i kompetente Kredse. I Sommeren 1869 foretog han en Udenlandsrejse for at undersøge Fængsler og Sindssygeanstalter, og ved sin Tilbagekomst blev han udnævnt til Distriktslæge i Københavns 4de Distrikt i Oktober. Han fungerede som saadan til April 1872 og blev derpaa Kommunalæge fra Maj 1872 til Juni 1877. Som Censor ved medicinsk Eksamen fungerede han fra Maj 1874 til December 1887 og som Læge ved Straffeanstalten paa Kristianshavn fra Juli 1875 til Oktober 1886. Fra 1. Juli 1877 til 31. Oktober 1886 var han tillige Politilæge i København. Den 20. September 1886 blev han udnævnt til Stadslæge i København. Han overtog dette Embede paa et Tidspunkt, som gjorde den i og for sig overordentlig ansvarsfulde Gerning end mere brydsom. Det faldt nemlig i hans Lod at føre den nye Sundhedsvedtægt for København ud i Livet, og herpaa arbejdede han med sin fulde Kraft. Fra 12. Maj 1890 var han tillige Medlem af Sundhedskollegiet.

Under alt dette blev hans Kræfter og Kundskaber paa mange Maader taget i Brug. 1870 fik han af Regeringen det Hverv at undersøge Celfængselsstraffens Indflydelse paa Forbrydernes mentale Tilstand. Han medvirkede til Oprettelsen af et Asyl for uhelbredelige aand- og legemssvage Børn og var Medlem af den dertil nedsatte Komite. 9. Maj 1876 blev han udnævnt til Medlem af Kommissionen til Fremme af de aandssvages Vel og 1878 til Medlem af en Kommission til Omordning af Retslægevæsenet med Indførelse af Nævninger. Fra 1887 til 1896 var han Medlem af Bestyrelsen for det Classenske Litteraturselskab, og i September 1888 blev han Medlem af Kommissionen til Omordning af Døvstumme- og Aandssvage-Anstalterne. Endelig var han 1888 til 1890 Formand for det medicinske Selskab.

Foruden sine øvrige videnskabelige Undersøgelser foretog han mange hygiejniske og bakteriologiske Studier, navnlig over Drikkevandet og Tyfusmitte, og offentliggjorde derover adskillige Afhandlinger. Som Hygiejniker var han meget anset, hvorfor han ogsaa 1888 blev valgt til Præsident ved den hygiejniske Kongres i København. Han var vistnok den første her i Landet, som foretog Farvning af Tuberkelbaciller, og han rejste med sine Kulturer ned til Professor Koch for at spørge, om disse nu ogsaa var Tuberkelbaciller. Det var det.

Han arbejdede ihærdigt og uafbrudt, men alt dette Arbejde tog hans Kræfter, saa hans Helbred svækkedes, hvorfor han 1. Januar 1897 maatte tage sin Afsked som Stadslæge. Dog vedblev han at beskæftige sig med sine videnskabelige Studier. I 1901 offentliggjorde han saaledes en retsmedicinsk Afhandling „Sindssygdom og Strafskyld for dansk Domstol“. Den 1. Juli 1879 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog og 26. Maj 1892 til Dbmd.

Den 29. Juli 1863 viedes han i Humble til *Thora Maria Augusta Drejer*, født 15. Juli 1840 og død 12. Juli 1927, Datter af Sognepræst til Humble Hans Jacob Drejer og Petrosine Christophine Abigael Arild. Hun blev ham en god og kærlig Livsledsagerinde, som med sit blide Sind ofte virkede mildnende paa hans tit skarpe satiriske Vid. I deres fine og smukke Hjem dyrkedes med Iver Musik. Selv spillede han godt Violoncel, og de 3 Døtre dyrkede hver sit Instrument, saa der var altid til en Kvartet. I Reglen deltog ogsaa en Fru Juul med sine 2 Døtre. Alle var de dybt musikalske, og jeg mindes mangfoldige herlige Musikaftener i det gæstfri Hjem, hvor jeg følte mig velkommen, skjønt min eneste Ydelse var at sidde musestille og høre til med Liv og Sjæl og aabne Ører. Store Skatte af indsuguet Musik samlede jeg der. Højdepunktet var — i al Fald for mig — Schumanns Klaverkvintet, et Værk som kræver meget af Udøverne, men som de spillede saa smukt, at jeg endnu kan mærke den Rislen af salig Fryd, som da greb mig. Jeg hørte faa Dage efter ved en Generalprøve i Musikforeningen Beethovens 9de Sym-

foni under Gades Ledelse, og det var naturligvis dejligt, men den har vel gaaet mig lidt over Hovedet, thi Schumann blev ved at fordunkle alt andet for mig. Tak I kære afdøde for al Eders dejlige Musik.

Fru Augusta Tryde og Datteren Anna var med i det Jernbanetog, der forulykkede ved Malmslet. Hun kom vel derfra, men Anna blev saa medtaget, at hun aldrig helt kom sig, og hun døde faa Aar efter.

Georgine Nicoline Charlotte Tryde (St. Nr. B₁₁, X₃) fødtes 2. December 1835 og døde 14. Juli 1843.

Ida Augusta Tryde (St. Nr. B₁₁, X₄) fødtes 18. Maj 1838 og døde 29. Juli samme Aar.

Eggert Christoffer Tryde (St. Nr. B₁₁, X₅) fødtes 26. Juli 1839 og døde ugift 23. Juli 1910. Han tog Borgerskab som Detailhandler i København 17. Januar 1864 og drev Urtekramhandel, sidst i Knabrostræde, en velkendt og velanset Forretning gennem mange Aar. Men den stille og ejegode Mand har ikke været nogen god Forretningsmand, thi da han engang, da det begyndte at knibe for ham, forelagde sine Bøger for Fætteren Boghandler Tryde, erklærede denne kort og godt, til Eggerts store Bestyrrelse, at denne simpelthen var insolvent og gjorde bedst i straks at hæve Forretningen og erkende sig fallit, hvilket han saa gjorde. Sine sidste Dage tilbragte han i en Stiftelse i Ægirsgade.

Ovine Frederikke Dorothea Tryde (St. Nr. B₁₁, X₆) fødtes 2. Februar 1842 og døde 11. September 1921. Hun blev 4. Maj 1869 gift med sin Fætter Boghandler *Vilhelm Adolph Conrad Tryde* (St. Nr. B₁₁, VII₅) og omtales under denne.

Maria Tryde (St. Nr. B₁₁, X₇) fødtes 11. August 1844 og døde 4. September samme Aar.

Emma Cecilia Marie Tryde (St. Nr. B₁₁, X_s) fødtes 15. April 1846 og døde ugift 25. Oktober 1906. Hun boede sammen med de to Søskende Louise og Eggert og virkede som Musiklærerinde. Hun kom ofte i Besøg hos mine Forældre i Holbæk og var god Veninde med min ældste Søster Margrethe, trods Aldersforskellen, da hun holdt sig ungdommelig og var det oplivende Element i det stille københavnske Hjem.